

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

LİSE ERGENLERİNDE DUYGUSAL İSTİSMARIN BAŞARIYA ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Murat AZİZOĞLU**

İstanbul - 2009

T.C.

Yeditepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Ana Bilim Dalı

**LİSE ERGENLERİNDE DUYGUSAL İSTİSMARIN BAŞARIYA
ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Murat AZİZOĞLU

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin OKUR

İstanbul, 2009

TC.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

Lise Ergenlerinde Duygusal İstismarın
Başarıya Etkisi

Murat ARIZOĞLU

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin OKUR

Üye

Prof. Dr. Canan GETİN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Nihat GALIŞKAN Çelikkaya

Yüksek lisans tezi onay tarihi: 17.01.2009

TC.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

17/01/2009

TUTANAK

Murat AZİZOĞLU 17/01/2009 tarihinde "Lise
Ergenlerinde Duygusal İstismarın Başarıya
Etkisi" başlıklı tezini savunmuş ve başarılı olduğu oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin OKUR

Üye

Prof. Dr. Canan GETİN

Canan Getin

Üye

Yrd. Doç. Dr. Nihat GALSKAN

Nihat Galiskan

ÖNSÖZ

Duygusal istismarın çocuklarda ve ergenlerde neden olduğu olumsuz sonuçların listesi oldukça uzundur. Bazı zamanlarda, tamir edilemez ve olumsuz tahribatlara yol açan istismarın, çocukların ve ergenlerin sosyal ilişkilerini ve sosyal gelişimlerini de olumsuz etkilediği araştırmalarla da ortaya konmuştur. Bu çalışmada ise duygusal istismarın çocuklarda ve ergenlerde başarıya olan etkisi araştırılmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde pek çok kişinin desteği ve emeği bulunmaktadır. Öncelikle tez çalışmasının oluşumundan bitimine kadar, her türlü desteğini, hoşgörüsünü, akademik tecrübesini paylaşan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin OKUR' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çevirilerin yapılmasında yardımlarını esirgemeyen değerli meslektaşım Meltem MUTLU ve istatistiksel konularda tüm bilgisiyle çalışmalarına destek olan yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşım Volkan Alparslan KILIÇ 'a; teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Her zaman yanımda olan ve beni destekleyen sevgilerini ve yardımlarını hep hissettiren babama, anneme ve kardeşlerime içten sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Murat AZİZOĞLU

Ocak, 2009

ÖZET

LİSE ERGENLERİNDE DUYGUSAL İSTİSMARIN BAŞARIYA ETKİSİ

Duygusal istismar en genel anlamıyla çocuk ve ergene duygularını rencide edecek biçimde davranılmasıdır. Çocuk ve ergenin bedenini ve kişiliğini olumlu biçimde algılamasını, değerlendirmesini ve geliştirmesini engelleyici her türlü olumsuz uyararı kullanma, duygusal bakımdan kötü muamele yapmak demektir. Duygusal istismar kavramı çocuk ve ergenlerin sağlıklı yaşam sürmelerinde giderek önem kazanan faktörlerden birisi haline gelmiştir.

Bu araştırmanın ana amacı duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya olan etkisinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2007–2008 eğitim öğretim yılında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Beykoz İlçesine bağlı ortaöğretim okuluna devam eden 9. 10. ve 11. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada incelenen konuya ilişkin kaynaklar ve olgusal veriler dikkatle incelenmiştir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanması, anket formu ile gerçekleşmiştir. Verilerin çözümlenmesi aşamasında, demografik değişkenler gruplandırılmış ardından öğrencilere uygulanan ölçekler puanlanmıştır. Ham verilerin çözümlemeleri Bağımsız Grup T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi(ANOVA), Tamamlayıcı Post Hoc Tekniği olarak da Scheffe Testi ile sınanmıştır.

Araştırma sonucunda, cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin ekonomik geliri ile ailede görülen duygusal istismar davranışları arasında ilişki olduğu ve duygusal istismara maruz kalan lise ergenlerinde okul başarısının daha düşük olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Çocuk İhmal ve İstismarı, Duygusal İstismar,

ABSTRAC

THE EFFECT OF THE EMOTIONAL ABUSE IN HIGH SCHOOL ADOLESCENTS TO SUCCESS

Emotional abuse is defined as treating to child or adolescent in an offending manner. Using every kind of negative stimulant which hinders the child or adolescent from perceiving, evaluating and developing his body or personality means abuse in the emotional sense. The concept of emotional abuse has become an important factor affecting the adolescent's life.

The purpose of this study was to determine the effect of emotional abuse on the success of high school adolescents. The population was chosen from the 9th, 10th and 11th grade students studying at a public school in Beykoz in academic year 2007–2008. The sources and data were carefully studied. Scanning method was utilized. Data were collected with a questionnaire. While analyzing the data demographic variables were grouped, and then the scales were marked. Data analyses were confirmed with Independent Samples T test, One-way Variable Analysis (ANOVA) and Scheffe Test as a complementary post hoc technique.

It was concluded that emotional abuse in the family is related to gender, parents education and income level. High school adolescents who are emotonally abused are less scuccessful at school.

Keywords: Adolescent, Negligence and Abuse of Child, Emotional Abuse.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xix

BÖLÜM 1.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ	2
1.3. ALT PROBLEMLER	2
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
1.5. SAYILTILAR	4
1.6. SINIRLILIKLAR	4
1.7. TANIMLAR	4
1.7.1. Öğrenci.....	4
1.7.2. Eğitim.....	4
1.7.3. Öğretim.....	5
1.7.4. Öğretmen.....	5
1.7.5. İstismar.....	5
1.7.6. İhmal.....	5
1.7.7. Duygusal İstismar.....	5
1.7.8. Ergenlik.....	5

BÖLÜM 2.....	6
2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI	6
2.1. KAVRAMSAL GELİŞİM VE TANIM.....	6
2.2. ERGENLİK VE ERGENLİK DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ.....	7
2.2.1. Ergenlik Tanımları.....	7
2.2.2. Ergenlikte Gelişim Alanları.....	8
2.2.2. 1. Bedensel (Fiziksel) Gelişim.....	8
2.2.2.2. Toplumsal Gelişim.....	10
2.2.2.3. Bilişsel Gelişim.....	10
2.2.2.4. Psikolojik Gelişim.....	12
2.2.2.5. Ahlaki Gelişim.....	13
2.3. ERGENLİKTE OKUL BAŞARISI.....	14
2.4. ERGENLİKTE AİLE İLİŞKİLERİ.....	16
2.5. ERGENLİK DÖNEMİ PSİKOLOJİSİ.....	19
2.6. ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ.....	20
2.6.1. Çocuk İhmali.....	20
2.6.1.1. İhmalin Fiziksel Göstergeleri.....	21
2.6.1.2. İhmalin Davranışsal Göstergeleri.....	23
2.6.2. Çocuk İstismarı	24
2.6.2.1 Çocuk İstismar Çeşitleri.....	26
2.6.2.1.1. Fiziksel İstismar.....	26
2.6.2.1.1.1.Çocuğa Karşı Kimler Şiddet Uygular.....	27
2.6.2.1.1.2. Fiziksel İstismarın Çocuk Üzerindeki Etkileri.....	27
2.6.2.1.1.3. Fiziksel İstismarın Hukuki Açıdan İncelenmesi	28
2.6.2.1.2. Cinsel İstismar.....	30
2.6.2.1.2.1.Cinsel İstismarın Hukuki Açıdan İncelenmesi.....	32
2.6.2.1.3. Duygusal İstismar.....	33
2.6.2.1.3.1.Duygusal İstismara Neden Olan Davranışlar.....	35
2.6.2.1.3.1. Reddetme.....	35
2.6.2.1.3.2. Yalnız bırakma.....	35
2.6.2.1.3.3. Korkutma Yıldırma.....	36
2.6.2.1.3.4. Suça yöneltme.....	36

2.6.2.1.3.5. Duygusal bakımdan ihtiyaçlarını karşılamama.....	37
2.6.2.1.3.6. Aşağılama.....	37
2.6.2.1.3.7. Kendi çıkarına kullanma.....	38
2.6.2.1.3.8. Vaktinden önce yetişkin rol verme.....	38
2.6.2.1.3.9. Şiddet ve Korkuya Dayalı İletişim.....	39
2.6.2.1.3.2. Okullarda Görülen Duygusal İstismar Davranışları.....	39
2.6.2.1.3.3. Duygusal İstismarın Olası Göstergeleri.....	41
2.6.2.1.4. Ekonomik İstismar.....	42
2.6.2.1.4. 1. Çocuk İşçilerin Çalışmasına İzin Verilen Hafif İşler.....	43
2.8. İSTİSMAR VE İHMALİN NEDENLERİ.....	44
2.8.1. Dış Stres Faktörleri.....	44
2.8.2. İç Stres Faktörleri	
2. 9. DUYGUSAL İSTİSMARIN ZİHİNSEL VE PSİKOLOJİK GELİŞİMENE ETKİSİ.....	45
2. 10. DUYGUSAL İSTİSMARIN ERGENDE BAŞARIYA ETKİSİ.....	48
2. 11. GÖSEL VE YAZILI BASINDA ÇOCUK İSTİSMARI.....	51
2. 12. ÇOCUK İSTİSMARI KONUSUNDA BAŞVURU MERKEZLERİ.....	52
BÖLÜM 3	53
3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	53
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	53
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI	54
3.4. VERİ TOPLAMA ARACI.....	55
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	55
BÖLÜM 4	
4. BULGULAR	57
4.1. ÖĞRENCİ DENEKLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	57
4. 2. CİNSİYET DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR	60
4. 3. SINIF SEVİYESİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	65
4.4. AİLE EKONOMİSİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	75
4.5. ANNENİN EĞİTİMİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	90

4.6. BABANIN EĞİTİMİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	104
4.7. NOT ORTALAMASI DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR	110
4. 8. DÖNEM SONU NOT ORTALAMASI DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	124
4. 9. İFADELERE AİT BULGULAR.....	138
4.10. KONU İLE İLGİLİ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	140
 BÖLÜM 5	 141
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	141
5.1. ÖĞRENCİ DENEKLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR.....	142
5. 2. CİNSİYET DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	143
5. 3. SINIF SEVİYESİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	143
5. 4. AİLE EKONOMİSİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	144
5.5. ANNENİN EĞİTİM SEVİYESİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI..	146
5.6. BABANIN EĞİTİM SEVİYESİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI..	147
5.7. NOT ORTALAMASI DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI.....	147
5.8. DÖNEM SONU NOT ORTALAMASI DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI	149
5. 9. İFADELERİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ.....	151
5.10. ÖNERİLER	164
 EKLER.....	 165
KAYNAKÇA.....	169
ÖZGEÇMİŞ.....	174

KISALTMALAR

N : Frekans

X : Ortalama

Ss : Standart Sapma

P : Anlamlılık Derecesi

F : Varyans

SPSS : Statistical Package For Social Sciences

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. 1. Yaş'a Göre Kızlarda ve Erkeklerdeki Bedensel Değişiklikleri.....	9
Tablo 1. 2. Duygusal İstismarın çocuk ve yetişkinlerde olası göstergeleri.....	41
Tablo 1. 3. Anket Ölçeğine Ait Puan Aralıkları	56
Tablo 4. 1. Öğrencilerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	57
Tablo 4. 2. Öğrencilerin Eğitim Gördükleri “Sınıf Seviyesi ” Değişkenine Göre Dağılımı.....	57
Tablo 4. 3. Öğrenci Ailelerine ait “Aylık Ekonomik Gelir” Değişkenine Göre Dağılımı.	58
Tablo 4. 4. “Annenin Eğitim Seviyesi” Değişkenine Göre Dağılım	58
Tablo 4. 5. “Babanın Eğitim Seviyesi” Değişkenine Göre Dağılım.....	59
Tablo 4. 6. 2006-2007 Eğitim Öğretim Yılına Ait Yıl Sonu Başarı Ortalamaları.....	59
Tablo 4. 7. 2007-2008 Eğitim Öğretim Yılı I. Dönem İtibariyle Dönem Sonu Karne Not Ortalaması	60
Tablo 4. 8. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem Veya Babam Beni Aşırı Koruyarak, Gereğinden Fazla Düşkünlük Gösterir” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları ..	60
Tablo 4. 9. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem/Babam Diğer Kardeşlerimi Kayırır” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları.....	61
Tablo 4. 10. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem Veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları	61
Tablo 4. 11. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem Veya Babam Evde Beslenme, Uyku Ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler” ifadesine İlişkin t- Testi Sonuçları	62

Tablo 4. 12. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Ederler” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları 62

Tablo 4. 13. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları 63

Tablo 4. 14. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Evde Yaşıma Uygun Sorumluluklar Verilir” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları 63

Tablo 4. 15. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem/Babam Küçükken Evde veya Dışarıda Oynarken Beni Yalnız ve Denetimsiz Bırakırdı” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları 64

Tablo 4.16. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Ailem Bana Kızdığında Kafama Çok Takar ve Çok Üzülürüm” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları 64

Tablo 4. 17. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları 65

Tablo 4. 17A. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları 66

Tablo 4. 18. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Her İsteğimi Yerine Getirerek Beni Şımartır/Şımartırdı” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları 67

Tablo 4.18A. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Her İsteğimi Yerine Getirerek Beni Şımartır/Şımartırdı” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları 67

Tablo 4. 19. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları 68

Tablo 4. 19A. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları 69

Tablo 4. 20. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Annem Veya Babam Evde Beslenme, Uyku Ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları 69

Tablo 4. 20A. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları 70

Tablo 4. 21. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları 71

Tablo 4. 21A. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları 71

Tablo 4. 22. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları 72

Tablo 4. 22A. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları 72

Tablo 4. 23. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları 73

Tablo 4. 23A. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları 74

Tablo 4. 24. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları 75

Tablo 4. 24A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları 76

Tablo 4. 25. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları	77
---	----

Tablo 4. 25A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	77
--	----

Tablo 4. 26. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem/Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	78
--	----

Tablo 4. 26A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem/Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	79
---	----

Tablo 4. 27. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Hata Yaptığımda Annem Veya Babam Beni Döver/Döverdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları	79
---	----

Tablo 4. 27A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Hata Yaptığımda Annem Veya Babam Beni Döver/Döverdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	80
--	----

Tablo 4. 28. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	81
---	----

Tablo 4. 28A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	81
---	----

Tablo 4. 29. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	82
---	----

Tablo 4. 29A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	83
---	----

Tablo 4. 30. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	83
Tablo 4. 30A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	84
Tablo 4. 31. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Aile İçi Uyulması Gereken Konular Hakkında Anne Ve Babam Fikir Birliği İçindedir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	85
Tablo 4. 31A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Aile İçi Uyulması Gereken Konular Hakkında Anne Ve Babam Fikir Birliği İçindedir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	85
Tablo 4. 32. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Anne ve Babam, Yaşıma Ve İhtiyaçlarıma Göre Bana Bilgi Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	86
Tablo 4. 32A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Anne ve Babam, Yaşıma Ve İhtiyaçlarıma Göre Bana Bilgi Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	87
Tablo 4. 33. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları ...	87
Tablo 4. 33A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	88
Tablo 4. 34. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	89
Tablo 4. 34A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	90
Tablo 4. 35. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem / Babam Sözlerini Dinlemediğim Zaman Beni Sevmediklerini Söylerler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	91

Tablo 4. 35A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem/Babam Sözlerini Dinlemediğim Zaman Beni Sevmediklerini Söylerler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	92
Tablo 4. 36. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	93
Tablo 4. 36A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları .	94
Tablo 4. 37. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku Ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	95
Tablo 4. 37A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku Ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	96
Tablo 4. 38. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	97
Tablo 4. 38A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları .	98
Tablo 4. 39. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları	99
Tablo 4. 39A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları	100
Tablo 4. 40. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	101
Tablo 4. 40A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	102

Tablo 4. 41. Babanın Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem Veya Babam Beni Aşırı Koruyarak, Gereğinden Fazla Düşkünlük Gösterir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	103
Tablo 4. 41A. Babanın Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem Veya Babam Beni Aşırı Koruyarak, Gereğinden Fazla Düşkünlük Gösterir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	104
Tablo 4. 42. Babanın Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem Veya Babam Evde Beslenme, Uyku Ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerd” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	105
Tablo 4. 42A. Babanın Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem Veya Babam Evde Beslenme, Uyku Ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	106
Tablo 4. 43. Babanın Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Geleceğim ve Seçeceğim Meslekle Alakalı Olarak Gerçekçi Olmayan Beklentiler İçindedir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	107
Tablo 4. 43A. Babanın Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Geleceğim Ve Seçeceğim Meslekle Alakalı Olarak Gerçekçi Olmayan Beklentiler İçindedir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	108
Tablo 4. 44. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	109
Tablo 4. 44A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	110
Tablo 4. 45. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	111
Tablo 4. 45A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	111

Tablo 4. 46. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	112
Tablo 4. 46A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu ” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	113
Tablo 4. 47. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Aile Sorunlarının Çözümünde, Benim Düşüncelerime de Başvurulur” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	114
Tablo 4. 47A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Aile Sorunlarının Çözümünde, Benim Düşüncelerime de Başvurulur” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları.....	114
Tablo 4. 48. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bazı Davranışlarımdan Sonra Bana Karşı ‘Böyle Yaparsan Seni Sevmem’, ‘Yemeğini Yemezsen Başkasının Annesi Olurum’, ‘Senin Yüzünden Öleceğim’, ‘Annesiz Kal Da Gör’ Gibi Cümleler Kullanmıştır/Kullanmaktadır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	115
Tablo 4. 48A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bazı Davranışlarımdan Sonra Bana Karşı ‘Böyle Yaparsan Seni Sevmem’, ‘Yemeğini Yemezsen Başkasının Annesi Olurum’, ‘Senin Yüzünden Öleceğim’, ‘Annesiz Kal Da Gör’ Gibi Cümleler Kullanmıştır/Kullanmaktadır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	116
Tablo 4. 49. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hatalı Davranışlarımdan Dolayı Bazen Ailemin Beni Dövmesini Normal Karşılıyorum” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	117
Tablo 4. 49A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hatalı Davranışlarımdan Dolayı Bazen Ailemin Beni Dövmesini Normal Karşılıyorum” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	117
Tablo 4. 50. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne veya Babam Yaşıtlarım Kadar Başarılı Olmadığımı Hissettirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	118
Tablo 4. 50A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne veya Babam Yaşıtlarım Kadar Başarılı Olmadığımı Hissettirirler” ” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	119
Tablo 4. 51. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bana Kızdığında Kafama Çok Takar Ve Çok Üzülürüm” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	120

Tablo 4. 51A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bana Kızdığında Kafama Çok Takar Ve Çok Üzülürüm” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	120
Tablo 4. 52. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	121
Tablo 4. 52A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	122
Tablo 4. 53. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	13
Tablo 4. 53A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	124
Tablo 4. 54. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hata Yaptığımda Annem veya Babam Beni Döver/ Döverdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	125
Tablo 4. 54A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hata Yaptığımda Annem veya Babam Beni Döver/ Döverdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	125
Tablo 4. 55. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku Ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	126
Tablo 4. 55A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku Ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	127
Tablo 4. 56. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	128
Tablo 4. 56A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	128

Tablo 4. 57. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı ‘böyle yaparsan seni sevmem’, ‘yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘senin yüzünden öleceğim’, ‘annesiz kal da gör’ gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	129
Tablo 4. 57A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı ‘böyle yaparsan seni sevmem’, ‘yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘senin yüzünden öleceğim’, ‘annesiz kal da gör’ gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	130
Tablo 4. 58. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hatalı Davranışımın Dolayı Bazen Ailemin Beni Dövmesini Normal Karşılıyorum” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	131
Tablo 4. 58A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hatalı Davranışımın Dolayı Bazen Ailemin Beni Dövmesini Normal Karşılıyorum” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	132
Tablo 4. 59. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne veya Babam Yaşıtlarım Kadar Başarılı Olmadığımı Hissettirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	133
Tablo 4. 59A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne veya Babam Yaşıtlarım Kadar Başarılı Olmadığımı Hissettirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	133
Tablo 4. 60. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne ve Babam, Yaşıma ve İhtiyaçlarıma Göre Bana Bilgi Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	134
Tablo 4. 60A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne ve Babam, Yaşıma ve İhtiyaçlarıma Göre Bana Bilgi Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	135
Tablo 4. 61. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	136
Tablo 4. 61A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları.....	136
Tablo 4. 62. Duygusal İstismarın Lise Ergenlerinde Başarıya Etkisinin Belirlenmesi ile İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi.....	138

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 5. 1. Birinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	151
Şekil 5. 2. İkinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	151
Şekil 5. 3. Üçüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	152
Şekil 5. 4. Dördüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	152
Şekil 5. 5. Beşinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	153
Şekil 5. 6. Altıncı İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	153
Şekil 5. 7. Yedinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	154
Şekil 5. 8. Sekizinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	154
Şekil 5. 9. Dokuzuncu İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	155
Şekil 5. 10. Onuncu İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	155
Şekil 5. 11. Onbirinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	156
Şekil 5. 12. Onikinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	156
Şekil 5. 13. Onüçüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	157
Şekil 5. 14. Ondördüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	157
Şekil 5. 15. Onbeşinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	158
Şekil 5. 16. Onaltıncı İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	158
Şekil 5. 17. Onyedinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	159
Şekil 5. 18. Onsekizinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	159
Şekil 5. 19. Ondokuzuncu İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	160
Şekil 5. 20. Yirminci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	160
Şekil 5. 21. Yirmibirinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	161
Şekil 5. 22. Yirmiikinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	161
Şekil 5. 23. Yirmiüçüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	162
Şekil 5. 24. Yirmidörtördüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	162
Şekil 5. 25. Yirmibeşinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği.....	163

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlılıkları sunulmuş ve araştırmada kullanılan terimlere ilişkin kavramsal bilgilere yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Çocuk istismarı/ihmalı yaygın olarak görülen ve dramatik sonuçlara yol açan bir problemdir. Amerika Birleşik Devletleri Üçüncü Ulusal Çocuk İhmali ve İstismarı İnsidans Çalışmaları'na göre, ihmal ve istismara maruz kalan çocukların sayısı 1986–1993 yılları arasında ikiye katlanarak 2.8 milyona ulaşmıştır. Aynı çalışmada yaklaşık olarak bu süre içerisinde ciddi şekilde yaralanan çocuk sayısı 4'e katlanarak 570.000'e yükselmiştir. Bu olayların %80'inden de ailenin sorumlu olduğu belirlenmiştir(Güler, N.,Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan, S., 2001).

Ülkemizde ise Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun yaptığı bir çalışmada çocukların %46'sının Türkiye genelinde yapılan bir çalışmaya göre de %45'inin ihmal/istismara uğradığı belirlenmiştir(Bulut, I., 1996).

Çocuk istismarı ve ihmalı toplum sağlığı açısından önemli sorunlar olarak dikkat çekmektedir. Çocuk istismarı, çocukların başta anne ve babaları olmak üzere, bakmakla yükümlü kimseler ve diğer yetişkinler tarafından fiziksel, duygusal, zihinsel veya cinsel gelişimlerini engelleyen ya da beden veya ruh sağlığına zarar veren, kaza sonucu olmayan durumlarla karşı karşıya bırakılmasıdır. Bunlardan duygusal istismar en zor tanınan ancak, en sık rastlanan istismar türüdür. UNICEF duygusal istismarı ve ihmalı çocuğun sürekli kötülenmesi, sosyal ilişki ve kaynaklardan sürekli yoksun bırakılması, sosyal açıdan ağır zarar verme ya da terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına ve gücüne uygun olmayan taleplerde bulunulması ve çocuğun, topluma aykırı düşen çocuk bakım yöntemleri ile

yetiştirilmesi olarak tanımlamıştır. Çocuğa bağırmak, azarlamak, kıyaslamak, küçük düşürmek, alay etmek, ad takmak ya da çocuktan yaşına uygun olmayan beklentilerde bulunmak gibi davranışlar duygusal istismar örnekleridir. (Kara,2007). En genel anlamı duygusal istismarı ile çocuğun içgörüsünü ya da duygusal bütünlüğünü bozan her türlü eylem ya da eylemsizlik olarak tanımlanabilir (Kutay, 2007).

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Lise ergenlerinde duygusal istismarın başarıya etkisi nedir?

1.3. ALT PROBLEMLER

1. Duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisine ilişkin öğrenci görüşleri, cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?
2. Duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisine ilişkin öğrenci görüşleri, sınıf değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?
3. Duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisine ilişkin öğrenci görüşleri, ailelerin aylık ekonomik gelirlerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisine ilişkin öğrenci görüşleri, babanın eğitim seviyesi göre farklılık göstermekte midir?
5. Duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisine ilişkin öğrenci görüşleri, annenin eğitim seviyesi göre farklılık göstermekte midir?
6. Duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisine ilişkin öğrenci görüşleri, 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait yılsonu başarı ortalamalarına göre farklılık göstermekte midir?
7. Duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisine ilişkin öğrenci görüşleri, 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. Dönem itibariyle dönem sonu karne ortalaması açısından farklılık göstermekte midir?
8. Duygusal istismarına ilişkin öğrencilerin görüş ve beklentilerinin dağılımı nedir?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yasalarımıza göre 18 yaş altındaki herkesin çocuk olarak kabul edildiği ülkemizde çocuk istismarı, ciddi yaralanmalara, sakatlıklara ve hatta ölümlere neden olabilen tıbbi, hukuki,

sosyal yönleri olan önemli bir halk sağlığı sorunudur. Son yıllarda dünyada çocuk istismarı konusu, gerek tıbbi, gerekse toplumsal açıdan giderek önem kazanmaya başlamıştır. Bu durum Türkiye için de geçerlidir. Konunun yeterince bildirilmemesi, tanı konulmasındaki güçlükler, inkar edilmesi ve gizli kalması sorunun önemini daha da artırmaktadır. Avrupa ve Asya merkezli bir çalışma 9–17 yaşlar arasındaki her 10 çocuktan 6'sının yanlış bir şey yaptıkları zaman anne-babaları tarafından dayak yediklerini göstermektedir. Türkiye'de çocuk istismarı konusunda yapılan araştırmalarda, %78 gibi yüksek bir oran ile duygusal istismarın ilk sırada olduğu görülmektedir(Turhan,E., Sangün, Ö., İnandı, T.,2006).

Duygusal istismar, gündelik yaşamda en sık rastlanan istismar tiplerinden birisidir. Duygusal istismar tek başına var olduğu gibi fiziksel ve cinsel istismarın hasarı ortadan kalktığında bile devam edebilir. Bu tür davranışlara maruz kalan çocuklarda aileden uzaklaşma, gergin olma, bağımlı kişilik geliştirme, değersizlik duyguları geliştirme, uyumsuz ve saldırgan davranışlarda bulunma gibi durumlar ortaya çıkabilir. Bunların yanı sıra duygusal istismar, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişmelerini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu çocuklarda normal zihinsel kapasite olmasına karşın, öğrenme güçlüğü ve dikkat dağınıklığı gibi sorunlar görülmektedir. Dolayısıyla duygusal istismar çocuğun hem kişiliği hem de başarısını olumsuz yönde etkilemektedir(Tıraşçı, Gören, 2007). Depresyon belirtileri, davranış bozukluğu, sıklıkla alkol ve bağımlılık yapan maddeleri kullanma, gelecekte başkalarına ve kendine şiddet (intihar) uygulama, konuşmada gecikme, okulda başarısızlık, düşük öz saygı ve benlik kavramlarının zayıf olması ve gelecek konusunda beklentilerinin düşük olması gibi olumsuzluklar da duygusal istismara uğrayan çocuklarda sıklıkla görülebilmektedir(Güler vd., 2001).

Dünyada %1-10 sıklığında görülen çocuk istismarı, ülkemizde %10-53 olarak belirlenmiştir (Yılmaz,G.,İşiten, N.,Ertan, A., 2003).

İstismar vakalarına karşı duyarlılık oluşturabilmek öncelikle önemlidir. Öncelikle toplumda duyarlılık oluşturmak, anne babaları ve halkı bu konuda bilinçlendirmek gereklidir. İstismar olgularının gizli kalmaması, uygun kuruluşlara bildirilmesi tedavi rehabilitasyon açısından çok önemlidir. Hepsinden önce istismarı önlemek, bunun için aile içinde iletişim, çocuk disiplini, çocuk yetiştire konularında ailelerin eğitimi önemlidir (Kara, 2007).

Bu araştırma, çocuklarımızda büyük yaralar açan duygusal istismar konusunda toplumumuzun genel durumunu ortaya koyması ve daha bilinçli bir aile ortamının hazırlanmasında öneriler sunması açısından önemlidir.

1.5. SAYILTILAR

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde, verilerin sağlıklı bir biçimde çözümlenmesi ve yorumlanması için bir takım varsayımlardan hareket edilmiştir. Bunlar;

1. Geliştirilen anket ölçme ve değerlendirme uzmanları tarafından kontrol edilmiştir.
2. Geçerlilik ve güvenilirliği kontrol edilmiştir.
3. Seçilen örneklem evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğundan araştırma güveniliridir.
4. Anket uygulamalarına katılan ortaöğretim öğrencileri cevaplarında samimi ve gönüllüdürler.
5. Araştırma konusunda uzman görüşleri ve literatür taraması araştırmanın geçerliliği bakımından yeterlidir.

1.6. SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma, 2007 – 2008 eğitim öğretim yılında öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma, İstanbul ili Beykoz İlçesinde bulunan ortaöğretim kurumlarını kapsamaktadır.
3. Bu araştırma, anket sorularına verilen cevaplar ile sınırlandırılmıştır.

1.7. TANIMLAR

1.7.1. Öğrenci: Araştırma kapsamına giren ortaöğretim öğrencileri.

1.7.2. Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk,1994).

1.7.3. Öğretim: Öğretim, bir öğretmeler, öğrenmeye dönük faaliyetler manzumesidir. Öğretme ve öğrenmeyi birlikte kapsar. Öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür.

1.7.4. Öğretmen: Bilgi, görgü ve yaşantısı ile belli dal ve alanlarda başkalarının eğitimine ve gelişmesine yardım eden öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği öğrenimi bitirerek yada yeterlilikleri kazanarak öğretmenlik yapma yetkisi elde etmiş kişilerdir(Alaylıoğlu, 1976).

1.7.5. İstismar: Ana baba ya da bakıcının, çocuğu zarar verici deneyimlerle baş başa bırakması istismar olarak tanımlanır(Karakuş, 2006).

1.7.6. İhmal: Bir çocuğun; barınak, yiyecek, içecek, eğitim, denetim, tıbbi bakım, entelektüel gelişim, duygusal gelişim vb. alanlarda gerekli olan ihtiyaçlarının karşılanmaması, yasına uygun bakımın verilmemesidir(Turhan, 2002).

1.7.7. Duygusal İstismar: Çocuğu reddetme, çocuğu kabul etmeme, aşırı koruma, duygusal tepki gösterememe, ayırım ve karşılaştırma yapma, şiddet ve korkuya dayalı iletişim, kapasite üstü istek ve kendi çıkarlarına kullanma, aşağılama, suça yöneltme, izole etme, ihmal gibi davranış çeşitleridir (Kars, 1995).

1.7.8. Ergenlik: Ergenlik insanda bedence, boyca büyüme, hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluşla (11–14 yaş) başlayan ve bedence büyümenin sona ermesi (21–22 yaş) ile sonlandığı düşünülen özel bir evredir (Kulaksızozğlu, 2000).

Ağırlıklı Dönem Sonu Ortamalas (ADSO): Öğrencinin not verilen her ders için bulunan ağırlıklı ders puanlarının toplamının, yine bu derslerden gördüğü toplam haftalık ders sayısına bölümüdür. Değeri 100'lük sisteme göre bulunur ve sonuç 100 üzerinden çıkar.

Ağırlıklı Ders Puanı (ADP): Bir dersin dönem sonu ders puanı ile o dersin haftalık ders sayısının çarpımı ile bulunan puandır.

II. BÖLÜM

KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI

Araştırmanın bu bölümde, araştırmaya yönelik ilgili kavramlar kuramsal olarak açıklanmıştır.

2.1. KAVRAMSAL GELİŞİM VE TANIM

Gerek insanlığın gerekse toplumumuzun en önemli sosyal yaralarından biri olarak çocuk ihmali ve istismarı, ilk kez 1700’lü yıllarda İngiltere’de kavram olarak ve bulgulara dayandırılarak ortaya atılmıştır. Bir avukat, hapse giren suçluların kaçının çocuklara karşı işlenmiş suçlar nedeniyle hapse girdiklerini, cezaevi dosyalarına girerek öğrenmiş, oranın yüksek çıkması sonucunda da çocuk istismarı kavramını ortaya atmıştır.

1900’lü yıllara da yine bir İngiliz röntgen uzmanı, Dr. J. Caffey fiziksel yaralanma sonucu hastaneye getirilen çocukların durumlarından kuşkulananarak incelemeler yapmaya başladı. Çünkü bu çocuklarda düşme veya bir tek çarpma ile açıklanamayacak düzeyde kırıklar, çıkıklar ve çürükler saptadı. Dr. Caffey, bu bulguları yayımladı ve pek çok hekimin daha uyanık davranmalarını sağlamış oldu (Turhan, 2002).

1962 yılında çocuk ihmali ve istismarı üzerine yazılmış ilk kitap yayımlandı. Amerikalı Dr. Kempe, Battered Child Syndrome (Örselenmiş Çocuk Sendromu) kitabıyla konuya bilimsel bir içerik kazandırmış oldu. Böylece konunun kamuoyunda daha geniş tartışılmasına ve üzerine durulmasını sağladı. Bu dönemden sonra da sosyal bir problem olarak algılanarak, araştırmalara ve önleyici çalışmalara başlanılmıştır (Biçer, Ü.,Çolak, B., Demirbaş, İ., Kurtaş, Ö.,Ü.,N.,Güdoğmuş, 2002).

Bugün, Dünya Çocuk Hakları Sözleşmesinde çocuk istismarı ve ihmali geniş bir şekilde yer almaktadır. Pek çok ülke tarafından imzalanan bu sözleşme ile çocuk istismarı konusunda ki bilinç düzeyi artırılmıştır.

2.2. ERGENLİK VE ERGENLİK DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

İnsan doğumdan ölüme kadar sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde. Ergenlik dönemi diye adlandırdığımız 12–20 yaşlarındaki gelişim ve değişimler de önemli bir yaşantı olayıdır. Bu dönem kişide fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal özellikler yönünden önemli değişim ve gelişimler yaşanan önemli bir yaşam olayıdır.

2.2.1. Ergenlik Tanımları

Ergenliğin çeşitli tanımları yapılmıştır. Ergenlik karmaşası kavramını psikolojide ilk kullanan yazar olarak tanınan G. Stanley Hall, ergenliğin ilkel ve uygar insan arasındaki kesişme noktası olduğuna inandığı için ergenliği fırtına ve stres dönemi olarak tanımlamıştır. Freud’a göre ergenlik, geçici bir rol kararsızlığının yaşandığı, bir yandan yıkıcılığa kadar varan kararlı bir bağımsızlık, diğer yandan bebedeksi bağımlılık gösteren ergenin, sürekli olarak ileriye, geriye gidip geldiği bir dönemdir (Dönmez ve Onur, 1995).

Jung ergenliği, “Bedensel değişimlere ruhsal devinimlerin eşlik etmesi olarak ifade eder ve gencin, çocukluk dönemlerinin sona ermesiyle gerçek yaşam beklentileri ile bahsetme çabasına giriştiğini savunur” (Geçtan, 1981). Erikson’a göre ergenliği gencin hızla oluşan biyolojik ve psikolojik değişimlere sağlıklı uyum yapmakta zorlandığı bir kimlik arayışı dönemi olarak belirtmiştir. Yörükoğlu ergenliği, “çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yasama hazırlık dönemidir” şeklinde tanımlamaktadır (Yörükoğlu, 2004).

Sonuç olarak, ergenlik dönemi, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir. Hızlı ve sürekli bir gelişme evresi olarak da tanımlanabilir (Yavuzer, 2001).

Milli Eğitim Bakanlığı' na göre gençlik, buluş çağına erme sebebi ile biyolojik bakımdan çocukluğun sonu toplum hayatında sorumluluk alma olan çocukluk gençlik yetişkinlik arasında kalan 12–24 yaşları arasındaki gruptur. UNESCO' nun tanımına göre genç, öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmak zorunda olmayan insandır.(Kulaksızoğlu, 1998)

2.2.2. Ergenlikte Gelişim Alanları

Büyüme ve gelişme, döllenmeden başlayarak ergenlik dönemi sonuna kadar devam eder. Bu zaman boyunca büyüme ve gelişme hiç durmaz. Büyüme vücuttaki boy ve ağırlık artışı gibi ölçülebilen değerlerle ilgilidir. Gelişme ise vücuttaki yapı ve işleyişlerin olgunlaşması sonucu bazı biyolojik işlevlerin kazanılmasını ifade eder.

Başlangıcı ve bitimi kesin sınırlarla çizilemeyen ergenlik dönemindeki gelişimi sağlayan değişiklikler, her ergende farklılıklar gösterebilmektedir. Sosyoekonomik koşullar, sağlık ve beslenme ergenlik dönemi değişikliklerinin başlangıç yasını ve hızını etkilemektedir. Ergenlik döneminde çocukluk özellikleri yitirilir ve ergenlik özellikleri hızlı bir şekilde kazanılır. Ergenlikte bireyler arası farklılıklar çoktur ve hızlı değişim söz konusudur.

2.2.2. 1. Bedensel (Fiziksel) Gelişim

Ergenlikte hızlı bir bedensel gelişim (değişim) vardır. Ergenlikte üreme özellikleri, kadınsı ve erkeksi özellikler belirginleşir. Kız çocukları doğduklarında binlerce olgunlaşmamış yumurtayla dünyaya gelirler, ancak ergenlikte bu yumurtalar olgunlaşıp adet kanaması şekline dönüşür. Bedensel gelişim açısından özellikle boy ve kilo gelişimi tepe noktasına ulaşır. Kızlarda 13–14, erkeklerde 15–16 yaşlarda en hızlı büyüme görülür. Bu yaşlardan sonra büyüme hızı yavaşlar(Gülece, 2007).

Kızların erkeklerden 1–2 yıl önce ergenlik dönemine girmesi nedeniyle, bu dönemin yas sınırlaması cinsiyetler arasında farklılık gösterebilmektedir. Ülkemizde bu dönem, kızlarda 10–12, erkeklerde 12–14 yaşları arasında başlayıp, 20 yasına kadar sürebilmektedir

(Yavuzer, 2001). Erkeklerin ve kızların cinsel organlarında değişiklikler ergenlik döneminde gerçekleşir. Erkeklerde penis ve skrotum büyür. Skrotumun rengi önce kırmızı olur, sonra da koyulaşır. Kızlarda göğüsler büyür ve areola genişler. Erkeklerde ve kızlarda pubis ve koltuk altların kıl oluşumları başlar, var olan tüyler kalınlaşır ve koyulaşır. Erkeklerde bıyık ve sakallar çıkar. Büyüme kol ve bacaklardan başlayarak, hızla gerçekleşir. Yüzde önce burun ve çene büyür. Kızların vücutlarında yağ dokusunda artış görülürken, erkeklerde kas dokusunda artış olur. Kızlarda göğüsler ve kalçalar, erkeklerde omuzlar büyür. Ergenliğin bedensel değişiklikleri, kızlarda menars, erkeklerde sperm yapımıyla en üst düzeye çıkar. (Cowan, 2000, Yörükoglu, 2004).

Tablo 1.1. Yaşa Göre Kızlarda ve Erkeklerdeki Bedensel Değişiklikler (Pekcan, 2003)

YAŞ - KIZLARDA	YAŞ-ERKEKLERDE
10.3 Büyüme hızlanır	11.3 Büyüme hızlanır
10.6 Meme başı belirir, areola büyür	11.5 Skrotum büyür
10.7 Kalçalar büyür	12.6 Memede şişlikler
10.7 İlk pubik kıl	12.7 Omuzlar genişler
11.4 Meme dokusu büyür (telarş)	12.7 Penis kökünde kıl
11.5 Pubik kıllarda kıvrılma	12.7 Penis büyümesi, sertleşme başlar
12.2 Meme dokusu ikinci kısım büyür	13.5 Pubiste kıvrık kıl
12.3 Hafif vajinal akıntı olabilir	13.5 Penis deri rengi koyulaşır
12.5 Büyüme tam hızlanır	13.6 Erken ses değişikliği
12.6 Menarş	13.7 Spermarş (ıslak rüya)
12.9 Koltuk altı kılları	14.5 Büyüme tam hızlanır
12.9 Akne görülür	14.9 Koltuk altı kıllanması
13.0 Hafif ses değişikliği	14.9 Akne görülür
13.7 Tam meme oluşumu	15.0 Belirgin ses değişikliği
13.9 Tam pubik kıllanma	15.0 Penis tam büyüklüğüne erişir
15.0 Adetler düzene girer	15.5 Sakal çıkar
17.0 Uterus olgunlaşır	15.9 Pubik kıllanma tamamlanır
17.0 İskelet büyüme durur	16.0 Testisler tam büyür
20.0 Yumurtalıklar tam olgunlaşır	16.0 Başta saçta dökülmesi
	17.3 Dış genital organlar olgunlaşır
	19.0 İskelet büyüme durur
	22.0 Üreme organlarının olgunlaşması tamamlanır

2.2.2.2. Toplumsal Gelişim

Bebeklik ile başlayıp, çocukluk ile devam eden toplumsallaşma ergenlik döneminde de ergenin evden kopmak istemesi ve topluma açılmak istemesi ile devam eder. Staub bir çocuğun olumlu toplumsal davranışının en önemli habercisinin anne baba ve çocuk arasındaki sıcak koruyucu ve sevgi dolu bir ilişkinin varlığı olduğunu ifade eder. Olumlu toplumsal davranış daha önce içselleştirilmiş değerlerin sonucudur. Olumlu bir toplumsal davranışta bulunma süreci pekiştireç olarak kendi kendisini sürdürme eğilimindedir. Toplumsal öğrenme kuramına göre, çocuk yetiştirilirken anne babanın uyguladığı disiplinin türü, çocukluk döneminde kontrolleri içselleştirme yeteneğinin gelişmesinde önemlidir (Dönmez, 1995).

Ergenin toplumsallaşması için ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkileri ön plana çıkar. Bu dönemde ergen kendi özel arkadaş çevresini oluşturmak ister ve arkadaş çevresinin oluşturduğunda, hem kendisine hem de çevresine karşı kendini tanımlama yoluna girer. Ergen olumlu arkadaşlık ilişkilerine girerek, yetenekleriyle kendini kanıtlar ve kişiliğini geliştirir. Aynı zamanda arkadaşlık ilişkileri ergene hem tek başına bir birey hem de topluluğun bir üyesi olma yeteneğini kazandırır (Aşık, 2006).

Ergenin arkadaşlık kurmadan toplumsallaşması düşünülemez. Yani arkadaşlık ilişkileri toplumsal ilişkilere öncülük eder. Ergen için arkadaşlar tarafından aranmak, beğenilmek ve benimsenmek benlik saygısının önemli bir koşuludur. Arkadaşlık kurabilmeyi ve sürdürebilmeyi başaran ergen, toplumsal becerilerini de geliştirmiş demektir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada; ergenlerin yarısının arkadaşlarıyla geçirdikleri vakitlerde konuştukları, %37'sinin ise sinema veya tiyatroya gittikleri tespit edilmiştir (Aşık, 2006).

2.2.2.3. Bilişsel Gelişim

Ortalama insan yaşamının hemen hemen 1/10'unu kapsayan bir dönem olan ergenlik çağı kişinin yaşamının önemli değişikliklerini içeren bir çağdır. Ergenliğin başlangıcında kişinin biyolojik durumunda, sonunda ise, psiko-sosyal durumunda bir değişiklik bulunmaktadır.

Bilişsel gelişimi dört döneme ayıran Piaget'e göre bireyler, 11-12 yaşlarından itibaren soyut (formel-biçimsel) işlemler dönemine girerler. Bu kurama göre birey, duyu-hareket, işlem öncesi ve somut işlemler aşamalarını tamamladıktan sonra bu döneme geçebilir(Dinçel, 2006).

Çocuğun somut düşüncesi ergenlik döneminde değişir ve soyut düşünce gelişir. Soyut düşünce, olayların nedenlerini araştırmaya yönelik düşünce biçimidir. Bu tür düşünce biçiminde varsayımlara dayalı olasılıklar, mantık yolu ile analiz edilir ve eyleme geçmeden önce çıkarımlar yapılır. Problemler çözülürken deneme yanılma yerine sistematik bir yaklaşım uygulanır (Özbay ve Öztürk, 1992). Ayrıca, soyut işlemler döneminde olan birey, başkalarının görüşlerine aldanmaz, olayların arkasındaki nedenleri anlamaya çalışır. Deyimlerin ve atasözlerinin kelimelerle ifade edilen anlamlarından daha farklı bir anlamı olduğunu bilir. Ama ve benzetmeleri kavrayabilir. Bir metnin ana fikrini kolaylıkla çıkarabilir (Kulaksızoglu, 1998).

Soyut düşünmenin bir yanı gerçeklik ve olasılık arasındaki ilişki ile ilgilenir. Somut işlemler dönemindeki çocuklar için “olan şey” ile “olabilecek şey” aynı ve tekdir. Ancak soyut işlemci ergenler daha geniş olan hipotetik olasılıkları düşünürler. Gerçeklesen olayın her zaman gerçeklesen ya da gelecekte gerçekleşecek olayların güvenilir bir göstergesi olduğundan öte, bu olayın şans eseri gerçekleşmiş olabileceğini de bilirler. Buna ek olarak, soyut işlemci ergenler, ürettikleri olası hipotez ya da açıklamaları test edip doğrulamak amacıyla hipotetik-varsayımlı düşünceyi kullanırlar. Soyut düşünmenin diğer yönleri de çoklu değişkenlerin birleştirilmiş ya da etkileşimli faktörlerini düşünmeyi ve biliş-ötesi düşünebilmeyi -kişinin düşünme süreci hakkında düşünmesi- içerir (Dinçel, 2006).

Bilişsel gelişim ergenlerin yalnız kendilerini, ailelerini, arkadaşlarını ve öğretmenlerini değil, dünyalarını görme biçimi üzerinde uzun süreli etkiler taşır. Ergenlerin düşünme süreçleri değişir. Gittikçe artan biçimde geleceğe yönelik ve soyut düşüncelerle ilgili olurlar. İdealizm kazanır. Cinsellik, ahlak, din gibi konularla ilgili gerçekten kendilerine ait bir değerler takımı edinirler. 11-12 yaş dolaylarında başlayan mantıksal düşünmenin yetişkinler düzeyine ulaştığı bu döneme soyut işlemler dönemi denir. (Koptagel, 1991).

Ergen yeni akıl yürütme becerisi kullanarak kuralları, genel ahlak değerlerini sorgulamaya başladığında, genellikle aileler bundan endişe duymaya başlarlar ve bu yüzden büyük tartışmalar çıkabilir. Kendileri, dünya ve varoluşun nedenleri hakkında düşünmeye başlarlar. Kuralları sorgulamaya ve kuralların ardındaki mantığı tartışmaya başlarlar. İdeal ebeveynin nasıl olması gerektiği konusunda da akıl yürütmeye ve karşılaştırmalar yapmaya başlarlar ki, bu da anne baba ve ergen arasındaki ilişkiyi daha da gerginleştirir (Özbay ve Öztürk, 1992).

2.2.2.4. Psikolojik Gelişim

Dengeli ve uzun bir çocukluk çağından sonra fırtına ve gerginlik dönemi olarak adlandırılan ergenlik dönemi ergen için yaşanması oldukça zor bir süreçtir. Ergen çoğu zaman korku, öfke ve kıskançlık gibi toplum tarafından hoş karşılanmayacak olan duygularını gizler. Ergenlikte sık rastlanılan sertlik ve kabalık gibi davranışlarının ardında, diğer insanlarla ilgilenmeme ve sadece kendi düşüncelerine önem verme olabilir. Ergen kendisi hakkında gerçekçi olmayan beklentilere ve olumsuz duygulara sahip olabilir. Bu duygular ergenin karamsarlığa kapılmasına yol açar. Güvensizlik duygusu ve çevrenin takdirini kazanma isteği, ergenin başarısızlıklarını incelemesine yol açar. Bu tür duygu durumu, ergenin bir gün neşeli iken başka bir gün üzüntülü ve içine kapanık olmasına neden olur (Yavuzer, 2001).

Arkadaşları tarafından kabul edilmek, sevilmek isteyen ergen, bu isteğini birtakım yollarla ifade etmeye çalışır. İstek ve gereksinimleri olumlu olarak karşılandığında mutlu olur. Aksi halde endişelenir, öfkelenir ve kıskanır. Birçok araştırmacı, ergenlik döneminde yüksek bir duygusallık görüldüğü konusunda birleşmektedir. Bu dönemde duyguların şiddet kazandığı ve ergenin tüm yaşamında etkili olduğu görülür. Küçük bir kırgınlık ergenin yakın çevresindeki ilişkilerini etkiler. Duyguların şiddetlenmesi sonucu, gerginliğin doğurduğu belirli alışkanlıklar görülür. Bu alışkanlıklardan en yaygın olanı, iyi uyum sağlayamayanlarda görülen tırnak yeme alışkanlığıdır. Gerginlik azaldıkça bu alışkanlıklarda belirgin bir şekilde azalma görülür (Yavuzer, 2001).

Bu dönemin getirdiği fiziksel değişiklikler, ergenin ilgisini bedenine yöneltmesine yol açar. Kızlarda ilk mensturasyon, erkeklerde ise ilk boşalma suçluluk ve korkuya neden

olabilmektedir. Çocuklukta çok da önemli olmayabilen cinsiyet artık fizyolojik değişikliklerle de ortaya çıkmıştır. Bedensel değişikliklerle bağlantılı olan ruhsal çatışma ve cinselliğin boyutlarının değişmesi ergeni kim olduğunu arama uğraşlarına yöneltir. Cinsel kimlik, ergenin biyolojik olarak sahip olduğu erkeklik ya da kadınlığı psikolojik anlamda kabul etmesiyle başlamaktadır. Kadın ya da erkek olmak, cinsel kimlik geliştirmek, cinsiyete uygun davranışlar sergilemek, bir yandan da toplum tarafından belirlenen kurallara uyum sağlayabilmek ergenlerin yaşadığı karmaşanın nedenleri arasında sayılabilmektedir (Aşık,2006).

2.2.2.5. Ahlaki Gelişim

Ahlak iyi ve doğru davranışlar bütünüdür. Ve insanların uymakla sorumlu oldukları davranışlar ve kurallardır. Hangi davranışın iyi olup olmadığı konusunda kişiden kişiye ve toplumdan topluma değişen yargılar vardır. Ahlak ilkeleri adalet ve eşitlik ile çelişmeyen, adil olan insanların üzerinde ortak olarak birleşebilecekleri genel soyut ilkelerdir. Ahlak kuralları adalet ve eşitliğe dayalı olan kurallardır. İnsanlar arasında ahlaki değerlendirmeler ve ahlaki seviye bakımından farklılıklar bulunmakla birlikte insanların birleşebilecekleri adalet ilkelerine dayalı ortak değerler de vardır(Kulaksızoğlu,2000).

Çocukların ve yetişkinlerin sosyal davranışları büyük ölçüde neyin doğru neyin yanlış olduğuna ilişkin ahlaki değerler tarafından tayin edilir. Her ne kadar sosyal kurallar ve ahlaki değerler, öğrenme sonucu kazanılmakta ise de ahlaki gelişim belirli eğitim ve belirli kurallardan görelî olarak bağımsız görünmektedir. Çocuklar bilişsel yönden geliştikçe, ahlaki gelişim aşamaları belli bir sıra izler (Karakuş, 2006).

Ahlaki gelişim aşamalarını en ayrıntılı bir şekilde tanımlayan Kohlberg dışında, Psikanalitik teori, sosyal öğrenme kuramı ve Piaget de ahlak gelişimini ele almıştır(Aydın,1997).

2.3. ERGENLİKTE OKUL BAŞARISI

Okul başarısı öğrencinin bulunduğu okul, sınıf ve derse göre belirlenmiş sonuçlara ulaşmada göstermiş olduğu ilerlemedir. Ancak çağdaş anlamda başarı kavramının akademik başarı ile sınıflandırılmayacağı, bilgi ve beceri gibi bilişsel davranışlar kadar, ilgiler, kişilik özellikleri ve tutumlar gibi bilişsel olmayan davranışları da içerdiği görülmektedir.

Başarısızlık kavramı ise daha çok çocuğun ya da gencin uzun süreli,(bir eğitim öğretim döneminden daha uzun süre) hemen her dersten, gelişim düzeyinin ve yeteneklerinin altında başarı göstermesi ve bu başarısızlığı bir türlü telafi edememesi durumu olarak kabul edilmektedir(MEB, 2008).

Ergenlik kimlik karmaşasının yaşandığı, birçok iniş-çıkışın gözlendiği bir gelişim dönemidir. Bu iniş çıkışlar ergenin o anki yaşantısını, yaşamının önemli bir yerini işgal eden okul durumunu da etkilemektedir. Okul hayatının en önemli devresi, ergenlik yıllarını kapsamaktadır ve ergenlik döneminde okul başarısızlığı en çok görülen sorunların başında gelmektedir. Gençler ergenlik döneminde derslere kendilerini verememekten, sıkılmaktan yakınırlar. Bu dönemde pek çok genç geçici de olsa başarısızlıklar yaşamaktadır.

Ergenin bu döneme ilişkin, olağan gelişimsel sorunları çözümleme çabasına girmesi bazen eğitiminin aksatması ile sonuçlanmaktadır. Bu durum geçici olabileceği gibi, sürekli bir soruna dönüşebilmektedir(Canat, 2008).

Ergenlik döneminde bulunan gencin dikkati çabuk dağılır, duygusal gerginlik nedeniyle içe kapanır, ilgileri belirli noktalara yoğunlaştığından düşünce alanı daralır. Tüm bu sebepler de okul başarısının düşmesine neden olmaktadır. Evde çocuğun başarısızlığı ile alay edilmesi, başarılı kardeş veya akran gruplarının sürekli kendisine örnek gösterilmesi gibi durumlar çocuğu veya genci başarısız yaptığı gibi onu içekapanık, edilgen ve bunalımlı hale getirebilir(Karakuş, 2008).

Yaşamın yeniden düzenlendiği ergenlik döneminde gençlerde temel yoğunluk ve ilgi alanlarının sosyal yaşama kayması gencin geçici bir süre derslerden uzaklaştırabilmektedir. öğrenme motivasyonunun azaldığı bu dönemde sınıf tekrarlanmalarının yaşandığı görülmektedir(Gümüşel, 2008)

Okul başarısında önemli bir diğer etkenin motivasyon olduğunu söylenebilir. Ergenin öğrenmeye, başarmaya olan hevesi okul başarısında önemli bir rol oynamaktadır. Heves başarıyı, başarı da daha yoğun bir hevesi tetiklemektedir. Okul başarısı yetersiz olan ergenlerde çoğu kez motivasyon eksikliği dikkati çekmektedir. Anne- babanın çalışma konusundaki uyarıları, ergenin geleceğine ilişkin kaygıları, hevesi olmayan ergenler üzerinde hiçbir etki yapmamaktadır. Bu ergenler genellikle okulu arkadaş çevresi sağlayan bir ortam olarak görmekte adeta yapacak başka bir işleri olmadığı, vakit geçirebildikleri sosyal bir ortam olarak kullanmaktadırlar. Başarı üzerindeki önemli bir diğer unsur da amaç olup, özellikle ergenlik döneminde bir hedef ve amaç belirleyememiş ergenler çalışmaya karşı isteksizlik gösterdiklerinden başarısız olmaktadır(Canat,2008). Okul başarısındaki sürekli bir düşüş ergenin bazı psikolojik rahatsızlıklar yaşamasına neden olabilmektedir. Yapılan bazı araştırmalarla okul başarısızlığı gösteren ergenlerde depresif belirtilerin arttığı gözlenmiştir (Öy, 1995).

Okulun öğrencilere karşı aşırı katı veya esnek tutumu, öğretmen eksikliği, kalabalık sınıflar ve benzeri eğitim sorunlarının da ergenin başarı veya başarısızlıkta rolü vardır.Bunun yanında anne- baba ilişkilerindeki sorunlar, aile içi şiddet ve çatışmaların da ergenin okul başarısının üzerinde olumsuz etki yapabilmektedir.

Ergenlik dönemine özgü duygu düşünce, tutum, davranış içinde ergenler duygusal coşku ve taşkınlık, çabuk kırılma ve ilişkilerde bozulma, kolay etkilenme, toplum içinde sivrılme, aile, okul, öğretmen gibi otoritelere karşı gelme, kurallara uymak istememe, ilgi çekme ve rol sahibi olma biçiminde davranışlar sergileyebilmektedirler. Bu davranışlar sonucunda, akademik başarı da düşmekte ve bazen sigara ve alkol gibi kötü alışkanlıklara başlamaktadırlar(Âşık, 2006).

Ergenlerin eğitim yaşantılarıyla ilgili bir diğer önemli sıkıntı ülkemize özgü bir sıkıntıdır. Her yıl yüz binlerce öğrenci yüksek öğrenim görebilmek için bir yarışın içerisine dahil olmaktadır. Artık öğrenciler lise döneminin başlangıcından itibaren bu sınava hazırlanmak zorunda kalmaktadır. Ergenlik döneminde, geleceği doğrudan etkileyebilecek bu durumla karşılaşmak, gençleri daha üst düzeyde stres yaşatmakta, hem okul hem diğer yaşantılarını etkileyebilmektedir(Bilal,2008). Uzmanlar, ergenlik çağında gençlerin yaşadığı stresin de öğrenme ve okul hayatındaki başarıyı çok fazla etkilediğini belirtmektedirler.

2.4. ERGENLİKTE AİLE İLİŞKİLERİ

Çocuk için aile, doğumdan itibaren karşılaşılan ilk çevredir. Çocukların sosyalleştiği yerdir. Anne-baba ve çocuk birbirini karşılıklı, iki yönlü etkilerler. Çocuk; inançları, tutumları, değerleri, davranışları ailede kazan-maya başlar. Sosyal değişiklikler aile yaşamını da içine alır. Ergenlikte ise, aile ilişkilerinde değişiklikler yaşanan, hem ergen için hem de anne baba için zor bir dönem başlar. Bu dönemde ergen ile anne baba arasında sık sık çatışmaların yaşanması olasıdır.

Aile içi ilişkilerde çocuklar anne-babalarından bulundukları yaşlara göre farklı davranışlar görebilirler. Anne-babalar çocuklarının tutum ve davranışlarını, kişilik özelliklerini onların fiziksel yapısına ya da alışkanlıklarına bağlayarak önyargılı davranabilirler (erkek çocukların yaramaz, şişman çocukların tembel oldukları gibi...). Anne babaların çocuklarına yönelik değerlendirmeleri, çocukların da kendilerini algılamaları ve anne babaları ile olan ilişkilerini biçimlendirmektedir (Kulaksızoğlu, 2000).

Aileden psikolojik bağımsızlaşma süreci, ergenlik döneminde ergenin tamamlaması gereken gelişimsel görevlerden birisidir. Bu süreç ergenin aileden ayrılmasını değil ancak ailesi ile bağlarını sürdürürken kendisine ait duygu ve düşünceleri ayrıştırabilmesi, kendi değer yargılarını, yaşam görüşünü, beğenilerini oluşturabilme sürecidir. Bu sürecin fırtınalı bir süreç olduğu, kuşak çatışmasının yaşandığı şeklinde bir çok görüş olmakla birlikte yapılan ampirik çalışmalar ergen-ebeveyn çatışmasının her aile için geçerli bir durum olmadığını göstermektedir(CSÜS Eğitimi,2008).

Günümüz koşullarında gençler internet, Televizyon vb. pek çok uyarana beraber yaşamakta ve sosyalleşmektedir. Ancak ergen ile ailenin farklı zamanlarda ve farklı biçimde sosyalleşmiş olması, değişen dünya ile birlikte düşünce ve duygular ile gösterilen tepkilerin farklılaşması kuşak çatışmasının temel nedenlerindendir. Gençlerin sık sık şu şekilde yakınmaları aileler tarafından dile getirilmektedir(Deniz Danışmanlık Merkezi, 2008) ;

- Ailem benden çok şey bekliyor,
- Ailem bana çok karışıyor,
- Arkadaşlarımla vakit geçirmeme izin vermiyorlar,
- Ders çalışmam konusunda çok baskı yapıyorlar,
- Bana çocukmuşum gibi davranıyorlar,
- Okulda neler yaptığımı sürekli soruyorlar,
- Beni anlamıyorlar ve güvenmiyorlar,

Ergen için bu dönemde arkadaşlarının önemi büyüktür. Arkadaşlar arasında gruplar oluşturulur ve bu grupların kendilerine özgü kuraları vardır. Ergen onu en iyi anlayan kişilerin artık arkadaşları olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla bu dönemde ailenin arkadaşlarına karışmasına veya onlarla vakit geçirmesine izin verilmemesine şiddetle tepki gösterirler. Kendisine konulan yasaklara sonuna kadar direnir ve sınırlarını zorlamaktan çekinmez. Bu noktada anne ve babanın vereceği tepki önem kazanmaktadır. Ergenlik döneminde arkadaş edinemeyen, arkadaşlık ilişkisi kuramayan bir ergendeki bu boşluğu ailenin sevgisi ve yakınlığı dolduramaz.(Deniz Danışmanlık Merkezi,2008)

Kulaksızıoğlu (2000)'na göre çocuklar aile içinde anne-babalarından tek yönlü olarak etkilenmezler. Çocuk ve ergenler anne-babaları tarafından sosyalleştirilirken, anne-babalar da onlardan etkilenirler. Bu karşılıklı “sosyalleşme süreci” çocuk ile anne-babanın etkileşimi devam ettikçe yaşanır.

Ergenin anne baba ile ilişkileri bu dönemde farklılaşır. Ergen ve ebeveyn ilişkilerine dört ayrı ilişki biçiminde bakmak gerekir. Çünkü anne-kız, anne-oğul, baba-kız, baba-oğul ilişki türlerinin her biri farklı özellikleri gösterir. Annelerle ilişkiler hem kızlar hem

erkekler için daha eşitlikçi, babalarla ilişkiler daha az eşitlikçi ve tartışmalara daha açıktır. Baba oğul ilişkisinde babalar yargılayıcı ve kapalı olarak algılanır, erkek çocuk bu algıya kendisi de babasına karşı yargılayıcı ve kapalı davranarak tepki verir. Anne oğul ilişkileri ise daha açık, dürüst ve her iki tarafın da kendisinin sevildiğini hissettiği ilişkilerdir. Kızların babalarıyla ilişkilerinde babalar, uzak, yakınlık ve kabullenmeden yoksun olarak algılanmaktadır. Anneler ise kızlarının gereksinimlerini hem duygusal hem de maddi olarak karşılamakta ve aynı biçimde karşılık görmektedirler. Baba kız ilişkisi baba oğul ilişkisine göre daha sınırlı ve uzaktır(CSÜS Eğitimi, 2008).

Aile, bir sorun kaynağı olmaktansa, ailesel ilişkilerde ergene bir destek unsuru olmuştur. Ergenin kişilik gelişiminde, eğer aile ergene kendini bir birey olarak geliştirmesine yetecek kadar özgürlük vermişse, ergenin ailesine bağlı olması olumlu bir özelliktir. Eğer aileler, ergenin bireyselleşmesine izin veriyorlarsa, o zaman ergenin geçiş dönemi olumlu yönde olacaktır. Diğer taraftan eğer aileler, çocuklarındaki değişikliklerden endişe ediyorlar, özgürlük isteklerine cevap veremiyorlarsa o zaman ergenlerin gelişimine etkisi olumsuz olmaktadır(Dinçel, 2006).

Yapılan çalışmalar, sağlıklı ergenlerin bu dönemde aileleriyle ilişkilerinde çok önemli kopukluklar yaşamadıklarını, ancak aile ile ilişkilerini sürdürürken kendi bireyselliklerini de ortaya koyma çabası içinde olduklarını göstermiştir, ki bu da ilişki tarzlarındaki değişikliklerle mümkün olabilmektedir (Çuhadaroglu, F., Canat, S., Kılıç, E., Senol, S., Rugancı, N., Öncü, B., Hosgör, A.G., Isıklı, S., Avcı, A., 2004).

Aile bireyleri arasında etkileşim ve iletişim ergenin kişilik yapısını biçimlendirmede çok büyük ve çok derin etkisi vardır. Ailede otoritenin türü, yaşamsal bir etken olarak ortaya çıkar. Davranışların ergenin üzerindeki etkileri, anne-babanın ergene uyguladıkları baskının derecesine bağlıdır. Yetkeci ailelerde anne-babalar kuralları koyar, diğerlerinin de bunlara uyması beklenir, kurallara aykırı davranışlar sert bir disiplinle karşılanır, onlara inanılır, itaat edilir, saygı gösterilir. Çoğu zaman suçlulukla ya da başkaldırıyla sonuçlanır. İzin verici ailelerde ise çok az kural vardır, hiç olmayabilir de anne-babalar bilerek ya da hiç ilgilenmeyerek ergenlere aşağı yukarı hoşuna gittiği gibi davranma olanağı tanırırlar. Disiplin ortaya çıktığında çoğunlukla kararsızdır ve önceden kestirilemez. Ergen

üzerindeki etkileri çok açık değildir. Böylesi koşullarda bazı ergenlerin çok iyi olduğunu, bazılarında da düşük benlik saygısı geliştiği gözlenmiştir. Bir de demokratik aileler vardır. Bu ailede yetkileri ellerinde tutarken ve uyulacak kuralları koyarken, ergenlere farklı olma, kendi davranışlarının sorumluluğunu üstlenme ve daha fazla karar verme olanakları verilir. Disiplin, katı cezadan çok akıl yürütmeyi, kendine güven ve yüksek akademik güdü gibi davranışları gösterir (Kalyoncu ve Güllüm, 2008).

2.5. ERGENLİK DÖNEMİ PSİKOLOJİSİ

Bu dönemde depresyonlarda artış görülür. Öz güven problemi, karşı cinsle ilgili yaşanan problemler, okul ve aile içi problemler buna sebebiyet verebilir. Genellikle kısa süreli yaşanır ve müdahale gerekmez. Ergen kendini üzgün ve kötü hissediyordu; ancak günlük hayatına devam edebilir. Gerçek depresyonlarda ise intihara kadar varan düşünceler geliştirmiş olabilir ergen. Kendini bütünü de değersiz hissediyordur. Bunun sebepleri arasında; yakınlarını üzme, ölümü merak, yalnızlık duygusu, çocukluktan gelen sevgi yoksunluğu, ölüm-ayrılık vb. gibi travmatik süreçler vardır. Bunlar dışında ergen zaman zaman öfke patlamaları yaşayabilir. Bu esnada onunla konuşmaya çalışmak anlamsızdır. Sakinleşmesini beklemek gerekir. Yeme bozuklukları ise bir başka sorundur. Özellikle çok yemek yeme veya yemeği reddetme ve sürekli, kilolu olduğunu düşünme ergende aşılması gereken sorunlardandır

Anne-babanın duygusal sorunları, evlilik ilişkilerinde başarılı olamamaları, ergenin aile içinde sürekli kavga ve çekişmeye tanık olması, aşırı koruma, bir çocuğu diğerinden ayırarak sevmeme, bazı çocuklarının uyum bozukluklarını görememe, ergeni karmaşaya, iç çatışmaya veya suç davranışına itebilir.

Ergenlik döneminde kurallara karşı çıkışlara, intihar girişimlerine, duygusal taşkınlık ve tedirginlik hallerine sık sık rastlanır. Örneğin, genç kız ve erkeklerde intihar girişimlerinin en çok görüldüğü yaşlar 17 ve 18'dir (Kalyoncu ve Güllüm, 2008).

Ergenlik dönemine kadar aile çocuk için en önemli birimdir. Çocuk ve anne-baba uyumlu bir ilişki içindedir. Ergenlikle birlikte ergen aile ilişkisi de değişmektedir. Artık ergenin bağımsızlık isteği ve kendisi-ne bir kimlik oluşturma çabası aileye karşı gelmesine ve

aileyle aralarında çatışma yaşanmasına yol açmaktadır. Ergen-aile çatışmaları ergen bağımsızlığını kazanmaya başladığı zaman arttığı halde ergenler bağımsızlıklarını uygun yollarla kazanırlar. Bunun şartı; ailelerin daha fazla özgürlük vermesi, kuralları anlatmaları, zorlamaları sınırlandırıp çocuklarını sevmeye devam etmeleri ve ergenleri desteklemeleridir. Ergenlerle aileleri arasındaki çatışma konuları da genellikle önemsiz ve günlük aile yaşamından kaynaklanmaktadır. Ergenliğin sonunda çatışmalar oldukça azalmaktadır(Özdin, 2008).

2.2. ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİ

Yasalarımıza göre 18 yaş altındakilerin çocuk olarak kabul edildiği ülkemizde çocuk istismarı, tıbbi, hukuki, sosyal yönleri olan ciddi bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü, çocuk istismarını “Çocuğun sağlığını, fizik ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan tüm davranışlar çocuğa kötü muameledir.” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanıma göre amaç değil sonuçlar önem taşımaktadır. İstismar fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismar gibi farklı biçimlerde ortaya çıkabilir.

Çocuk ihmali ise, başta anne ve baba olmak üzere, çocuğa bakmakla yükümlü kimseler ve diğer yetişkinlerin, çocuğun beslenme, barınma, giyinme, eğitim, sağlık ve sevgi gibi temel gereksinimlerini ihmal etmeleri sonucu, çocuğun bedensel, duygusal, ahlaksal ve sosyal gelişiminin engellenmesi olarak tanımlanmaktadır(Beyhun, 2007).

İhmal ve istismarı birbirinden ayıran en temel nokta, istismarın aktif, ihmalin ise pasif bir olgu olmasıdır. Çocuk ihmali fiziksel ve duygusal ihmal olarak ele alınmakla birlikte bunları birbirinden ayırmak oldukça güçtür(Özcan, 2007).

2.2.1. Çocuk İhmali

Çocuk ihmali en genel anlamda; çocuğun içgörüsünü ya da duygusal bütünlüğünü bozan her türlü kronik eylem ya da eylemsizliklerdir. Çocuk ihmalinde çocuğun ruhsal ve

bedensel gelişimi için gerekli olan ihtiyaçların karşılanmaması durumu söz konusudur (Kurtay, 2008).

İhmali de fiziksel, cinsel ve duygusal boyutta ele almak mümkündür. Ancak bunları birbirinden ayırmak zordur. Yakın kişilerin çocuğun gelişim ve işlerliğine sürekli zarar riski yaratan yasaklanmış hareketleri sonucunda çocuğa sosyal olarak mevcut kaynakların sağlanmaması, bunlardan yoksun bırakılması fiziksel ihmaldir (Koşar 1989).

Fiziksel ihmale uğramış terk edilmesi, gereğince beslenip giydirilmemesi, denetlenmemesi ve sağlık kontrollerinin yapılmaması örnek olarak gösterilebilir, Çocukların cinsel sömürüye karşı korunmaması ve ilgisiz kalınmaması, çocuğun cinsel gelişimine gereken önemin verilmemesi de cinsel ihmal arasında sayılabilir. (Göde,O., Savi, F., Savi, S., 2007)

Bir bütün olarak toplum, kurumlar ve bireyler tarafından geliştirilen ihmal davranışı, çocukların eşit hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakılması sonucunda onların en üst düzeyde gelişimlerini engelleyici davranışlar olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuğun bakım ve beslenme gereksinimlerinin yeterince karşılanmaması gerekli tıbbi müdahalelerin yapılmaması, anne baba olarak çocuğa karşı danışmanlık görevinin yeterince yerine getirilmemesi ve çocuğun tek başına bırakılması ihmal davranışına örnek olarak verilebilir (Aral, 2006).

2.2.1.1.İhmalin Fiziksel Göstergeleri

Çocuk ihmalinin çocuk üzerinde ki fiziksel etkilerini şöyle sıralamak mümkündür (Özcan, 2007);

- Yeteri derecede denetlenmeme
- Yalnız bırakılmaması gereken yaşta olan bir çocuğun normalden uzun bir süre yalnız bırakılması
- Evin içinde ya da dışarıda olası tehlikelerden çocuğun korunmaması
- Sık sık kazaya uğrama

- Uygun olmayan kişilerin bakımına bırakılması: Örneğin kendinden sadece bir iki yaş büyük başka bir çocuğun ya da çocuğa göz kulak olamayacak bir yetişkinin (bir alkoliğin, çok yaşlı birinin) bakımına bırakılması
- Çocuğun terk edilmesi
- Çocuğun evden kovulması
- Evden kaçan bir çocuğun yeniden eve kabul edilmemesi
- Eğitimin aksaması çocuğun okula gitme yaşı geldiği halde okula kaydedilmemesi
- Kız çocuk olduğu için okula kaydedilmemesi
- Çocuğun okul devamsızlığına göz yumulması
- Geçerli bir neden olmadığı halde ailenin okul toplantılarına katılmaması
- Çağrıldıkları halde okula gitmemesi
- Çocuk hakkındaki soruların yanıtlanmaması ya da bilinmemesi
- Özel eğitime gereksinim duyan çocuğun bu eğitimi almasının engellenmesi
- Tıbbi bakım sağlık ve hijyen koşullarının yerine getirilmemesi
- Ekonomik açıdan koşullar elverdiği ve gereksinim duyulduğu halde çocuğun tıbbi bakımının yerine getirilmemesi ya da ertelenmesi;
- Eksik ve kötü beslenme; çocuğun yaşlarına göre kilosunun çok düşük olması, çocuğun sürekli yiyecek çalma ya da istifleme davranışı göstermesi, sağlıklı büyümesi için gerekli ya da uygun besinlerin verilmemesi
- Çocuğun aşırı derecede pis ve bakımsız olması; ciltte hijyenin yeterli derecede sağlanamamasından doğan yaralar, kaşıntılar
- Çocuğun mevsime göre giydirilmemesi Güvenli ya da uygun olmayan yerlerde barınma

2.2.1.2. İhmalin Davranışsal Göstergeleri

Çocuk ihmalinin çocuk üzerinde bazı davranışsal göstergeleri vardır(Özcan, 2007);

- Çocuğun konuşmasına izin verilmemesi; konuşurken lafının ağzına tıklılması ya da söylediklerinin umursanmaması
- Çocuğun aşırı uçta davranışlar sergilemesi: bir an alışılmışın dışında saldırgan ve yıkıcıyken diğer bir an aşırı derecede pasif ve içekapanık olması ya da altını ıslatma, parmak emme gibi regresif davranışlar sergilemesi
- Çocuğun en küçük hatayı ya da kazayı, bir şey dökmek, kırmak gibi durumları ailesine söylemekten korkması
- Gelişimsel gecikmeler: Görünen bir fiziksel neden olmaksızın konuşma, motor ve duyuşsal becerilerde ciddi düzeyde gecikmeler, yetersiz beslenme ve uyaran eksikliğine bağlı olarak zihinsel gelişme geriliği
- Uyaran eksikliğine bağlı olarak iletişim kurmada güçlük
- Öğrenme güçlüğü
- Sevgi ve ilgi açlığı
- Madde kullanımı: çocuğun alkol, sigara ya da uyuşturucu gibi maddeleri kullanmasına göz yumulması

Yukarıda tanımlanan göstergelerin değerlendirilmesinde iki nokta mutlaka dikkate alınmalıdır(Özcan, 2007).

1. Göstergelerin sürekliliği: Bir çocuğun ihmal edildiğini söyleyebilmek için bu göstergelerin uzun bir zaman dilimi içinde tekrar tekrar gözlenmesi; diğer bir deyişle süreklilik taşıması gerekmektedir.

2. Sosyo-ekonomik faktörler: İhmal göstergelerinin ailenin sosyo-ekonomik düzeyi dikkate alınarak değerlendirilmesi; maddi açıdan olanakların elvermemesi ile ihmalin karıştırılmaması gerekmektedir. İhmal vakalarında koşullar elverdiği halde ya da elverdiği

ölçüde çocuğun fiziksel, duygusal ve tıbbi bakımının uygun bir biçimde yerine getirilmemesi söz konusudur(Özcan, 2007).

2.6.2. Çocuk İstismarı

Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuğun bir birey olarak hakları olduğunu anlatan, dünya çocuklarının yaşam kalitesini hak ettikleri düzeye çıkarmayı amaçlayan bir sözleşmedir.

Yapılan uzun çalışmalar sonucunda Çocuk Hakları Sözleşmesi son şeklini almıştır. Çocuk hakları sözleşmesi Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 1989 tarihinde oy birliğiyle kabul edilmiştir. 14 Şubat 1990 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti tarafından imzalanan sözleşme, Büyük Millet Meclisi tarafından da 1994 yılı sonunda onaylanmış ve 1995 yılı Ocak ayında Resmi gazete de yayınlanarak Türkiye’de uygulamaya konulmuştur. Bu sözleşmede çocuk istismarının önlenmesi ile ilgili husus da yer almaktadır Toplam 54 maddesi bulunan Çocuk Hakları Sözleşmesinin 19. maddesi çocuğun her türlü istismar ve kötü muameleden korunma hakkı ile ilgilidir (Oktay,2000; Beyazova ve Şahin,2001).

Burada temel iki kavramın altının çizilmesi gerektiği özellikle çocuk hakları sözleşmesinden sonra ortaya çıkmıştır.

1. Çocuğun birey olarak var olduğu ve haklarının bulunduğu,
2. Çocuğun yararları ilkesinin temel ilke olarak değerlendirilmesi gerekliliği,

Çocuğu istismar etme yerine çocuğa kötü davranma, taciz etme, örseleme veya çocuk ezimi terimleri de kullanılmaktadır(Kulaksızoğlu,2000).

Çocuk istismarı karmaşık nedenleri ve trajik sonuçları olan, tıbbi, hukuki, gelişimsel ve psiko-sosyal kapsamlı ciddi bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü bir yetişkin tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışları çocuk istismarı olarak tanımlamaktadır(Kara vd., 2004).

Çocuk istismarı “ Erişkinlerin henüz reşit olmamış yaştaki kişilere karşı doğrudan ya da dolaylı olarak gerçekleştirdikleri her tür kötü muamele olarak tanımlanabilir(Aydın,1997).

Çocuk istismarı ve ihmali, ana baba ya da bakıcı gibi bir erişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür. Bu eylem ya da eylemsizliklerin sonucu olarak çocuğun fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal açıdan zarar görmesi, sağlık ve güvenliğinin tehlikeye girmesi söz konusudur(Gökler ve Taner,2004).

Aile çocuğun ruhen ve bedenen sağlıklı ve mutlu bir hayat sürmesi için gerekli olan bakımı, korumayı, sevgi dolu bir ortamda yaşama ve yetiştirme hakkını sağlamakla yükümlü en küçük kurum olarak bilinmektedir. Çocuğun korunması kişiliğinin gelişimi çocuğa gerekli ilgi ve desteği sağlanması konusundaki anahtar rollerine rağmen aileler zaman zaman bu ideal ortamı sunmayı başaramazlar (Polat, 2001).

TBMM Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi amacıyla kurulan TBMM Araştırma Komisyonu raporuna göre, Türkiye’de çocuğa yönelik şiddet başladığı yer aile kurumudur.

Raporda, özellikle ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile eğitim düzeyindeki düşüklüğün aile içinde çocuğa yönelik şiddete neden olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında okulu, işyeri gibi yakın çevresinde bulunan erişkinler tarafından da şiddete maruz kalabilmektedir.

İstismara uğrayan çocuklar okul çağında arkadaşlık kurmakta güçlük çekerler. Yapılan araştırmalar bu çocukların diğerlerine göre daha saldırgan, güven duyguları düşük, sebatsız, çoğu kez uygun olmayan biçimde davranan kimseler olduğunu göstermiştir. İstismara uğrayan çocukların zihinsel, sosyal ve duygusal bakımdan gelişmelerinde büyük aksaklıklar doğduğu da açıktır(Cüceloğlu, 1998: 376).

İstismar olgusu çocuğun ve ergenin fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimini olumsuz olarak etkilemektedir(Polat, 2001).

Mullen ve arkadaşlarına göre, fiziksel, duygusal ve cinsel istismara uğrayan ergenlerde benlik saygısı düşmekte ve cinsel ve kişisel ilişkiler kurmakta zorluk çekmektedirler (Wark, Kruczek ve Boley, 2003, Aktaran Deniz, 2006: 88–89).

2.6.2.1 Çocuk İstismar Çeşitleri

Çocuk istismarı; fiziksel, cinsel ya da duygusal istismar olarak, çocuk ihmali ise fiziksel ya da duygusal ihmal olarak ayrılmaktadır. İstismar ve ihmalin bu farklı şekilleri yalnız aileleri değil, toplumu, sosyal kuruluşları, yasal sistemleri, eğitim sistemini ve iş alanlarını da etkileyen bir halk sağlığı sorunu oluşturmaktadır(Gökler ve Taner,2004).

2.6.2.1.1. Fiziksel İstismar

Çocukta kaza sonucu olmayan yaralanmalar, şiddetli dayak, tekmeleme, yakma, morartma,ısıрма gibi fiziksel zarar vermeyi amaçlayan davranışların tümüdür.Başka bir ifadeyle çocuğun kaza dışı yaralanması şeklinde de ifade edebiliriz (Ünal, F., 2008).

Çocukların fiziksel yönden istismarı sonucunda, durumun şiddetine göre klinik teşhiste; ekimozlar, yumuşak doku hasarları, yanıklar, kaynar su ile haşlanmalar, kemik, eklem, beyin ve göz hasarları, iç organlara ait hasarlar, zehirlenmeler, gelişme gerilikleri ortaya çıkmaktadır(Polat,2001).

Ayrıca fiziksel hasarın yanında sosyal işlevsellik alanında birçok eksiklik fark edilmektedir; bu çocuklar yakın ilişki kurmakta güçlük çekip, daha çatışmalı, duygusal yoğunluğu az, yoğun öfke ve istismar davranışı içeren ilişkiler kurabilmektedir(Tıraşçı, Y.; Gören, S. 2007).

Çocuğun fiziksel olarak istismar edilmesi onun duygusal bakımdan da hasara uğramasına sebep olmaktadır. Çocuğun istismarı gelişiminin bütün yönlerini etkilemekte ve bu etki yetişkinlik döneminde de devam etmektedir (Kulaksızoğlu,2000).

2.6.2.1.1.1.Çocuğa Karşı Kimler Şiddet Uygular

Çocuğa karşı şiddeti uygulayan genellikle tanıdığı, evi, okulu, işyeri gibi yakın çevresinde bulunan erişkinlerdir. Aile içi şiddet çocuğa anne, baba ya da evdeki diğer büyükler tarafından, okulda şiddet ise öğretmenler ve diğer görevliler ya da diğer öğrenciler tarafından uygulanmaktadır. Bunlara ek olarak zihinsel ya da bedensel özürlü, hiperaktif ya da uyum güçlüğü çeken çocuklar şiddete daha sık maruz kalmaktadır (Kurtay, D., 2008).

- Aile içinde; anne babanın yaşının çok genç olması, işsizlik, eğitim düzeyinin düşük olması, ekonomik düzeyin düşük olması, ailede uyuşturucu kullanımı ya da alkolizm, aile içi geçimsizlik, çok çocuklu aile ortamı, istenmeyen çocuk olma, anne ya da babada ruhsal bozukluk olması gibi etmenler çocuğa yönelik şiddetin artmasına neden olmaktadır.
- Okulda ise; çok kalabalık sınıflar, sosyal baskılar, disiplin yöntemi olarak dayanın kabul görülmesi ya da öğretmenin kişilik yapısına bağlı olarak şiddet artabilmektedir.
- Bunun yanı sıra çocuklar; kreşler, yuvalar, bakım evleri gibi kurumlarda da şiddete maruz kalabilmektedir.

2.6.2.1.1.2. Fiziksel İstismarın Çocuk Üzerindeki Etkileri

Fiziksel (cezanın) çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri birçok sosyal bilimcinin ilgi odağı olmuş ve bu konuda çok detaylı araştırmalar yapılmıştır. Yapılan bazı araştırma sonuçlarına göre; (Polat, M.2001);

- Fiziksel ceza gören çocuk kaygı yaşamakta ve içine kapanmaktadır. Bu çocukların benlik kavramlarının da olumsuz etkilendiği belirlenmiştir.
- Fiziksel ceza ile öz saygının azalması ve psikolojik sorunlar arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur.
- Fiziksel ceza çocukta saldırganlık ve şiddet davranışlarına yol açmaktadır.
- Şiddetli bir fiziksel ceza ile karşı karşıya kalan çocuk korkmakta ve kendisini çaresiz ve değersiz hissetmektedir.

- Çocukluklarında fiziksel ceza görmüş üniversite öğrencilerinin yoğun kaygı ve depresyon yaşadıkları, sosyal ilişkilerinin olumsuz olduğu belirlenmiştir.
- Şiddetli fiziksel cezaya maruz kalan çocuk bunu ebeveynliğin normal bir parçası olduğunu öğrenmekte ve bir yetişkin olarak aynı davranış kalıplarını kendi çocukları üzerinde uygulamaktadır.
- Şiddetli cezaya maruz kalanların kendi çocuklarını istismar etme olasılığı, bu tür davranış görmemiş çocuklardan 5 kat daha fazladır.
- Aile içi şiddet araştırmaları, çocuk ve ergen yaşta dayığa maruz kalmanın yaşamın sonraki devirlerinde eşe yönelik şiddet olgusunun hazırlanmasında etken olduğunu göstermektedir.
- Çocuklukta şiddete maruz kalan çocuk ileriki yaşantısında bunu sadece kendi çocuğuna yönelik olarak değil başkalarına yönelik olarak da kullanmaktadır.
- Babanın anneye saldırgan davranışını gören çocuklar, şiddet kendilerine yönelmese bile kurban durumundadır.
- Davranış sorunu olan çocuğun, saldırgan davranışları ile ebeveynlerin tutarsız bir disiplin yaklaşımı ve çocuğa ilgi ve desteğin bulunmayışı arasına pozitif bir ilişki vardır.
- Çocuklukta karşılaşla fiziksel ceza sonucunda ilerideki yaşlarda ortaya çıkan saldırganlık davranışları erkeklerde kızlara oranla daha fazladır.

2.6.2.1.1.3. Fiziksel İstismarın Hukuki Açıdan İncelenmesi

Fiziksel istismarın hukuki prosedürü incelenirken anayasanın bazı maddeleri ile ceza kanununun bazı maddeleri ele alınacaktır.

Anayasanın 27. Maddesi: Yaşama hakkı, kişinin temel haklarından biridir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 27. maddesinde kişinin yaşama hakkı düzenlenmiştir. Bu maddeye göre: “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. ”

T.C.K. 477. - 478. maddeleri: Tedip hakkına sahip olan kişilerin çocuğu fiziksel olarak istismar etmesi Türk Ceza Kanunun 477. maddesinde genel olarak ifade edilmiştir: “Her kim idaresi altında bulunan veya büyötmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veyahut

bir meslek ve sanatı öğretmek için kendisine tevdi olunan şahsın üzerinde haiz olduğu terbiye hakkını veya itaat ettirmek salâhiyetini suiistimal ile o şahsın sıhhatinin muhtel veya bir tehlikeye maruz olmasına sebep olursa on sekiz aya kadar hapsolunur. ”
(Türk Ceza Kanunu, Madde 77 ve 478).

Yukarıdaki kanun maddesinden de anlaşılacağı üzere çocuk üzerinde tedip hakkına sahip kişiler; anne-baba, vasi, koruyucu anne-baba, öğretmen ve esnaflardır.

Yukarıda adı geçen kişiler yasa ile tanınan terbiye ve disiplin yetkilerini kullanırken serbest değildirler. Türk Ceza Kanununa göre terbiye ve disiplin araçlarının kötüye kullanılarak çocuğun sağlığının bozulması veya yakın bir tehlikeye uğramasına neden olunması bir suç teşkil etmektedir.

Çocuk üzerinde tedip hakkına sahip olmayan kişilere ilişkin hükümler: Bu kişiler polis ve zabıta memuru gibi kolluk güçleri ile gardiyanlardır. Polis, zabıta memuru, gardiyan gibi sokakta yaşayan, sokakta çalışan veya suç işlemiş, sanık durumundaki çocukla karşı karşıya olan kişilerin çocuğa karşı fiziksel istismar uygulamaları hukuka aykırı bir fiildir. Türk Ceza Kanunu 245. maddesine göre cebri kuvvet kullanma yetkisine sahip olan bu kişiler kanun ve düzene aykırı kötü muamelede bulunursa veya cismen eza vermeye kalkarsa ya da çocuğa vurur veya onu yaralarsa üç aydan üç seneye kadar hapis ve geçici olarak memuriyetten uzaklaştırma cezası verilir. Bu hükümle bu yetkiye sahip kişilerin keyfi davranışları cezalandırılmaktadır.

Çocuğu terbiye ve disiplin amacı olmaksızın istismar edenler, üçüncü kişiler: Bunlar daha önce sayılanların dışında kişilerdir. Örneğin, komşunun veya sokaktaki bir kişinin çocuğu fiziksel olarak istismar etmesi yani dövmesi müessir bir fiildir. Müessir fiiller TCK’nun 456. maddesinde düzenlenmiştir. TCK 456. maddesi kitabın yaralar başlığı altında ayrıntılı olarak anlatılmaktadır (Altınbaş ve Kocatürk, 2008).

2.6.2.1.2.Cinsel İstismar

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu; Cinsel istismarı, “Onbeş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış” ve “Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar” olarak tanımlamıştır.

Çocuğun en az kendisinden altı yaş büyük bir kişi tarafından cinsel doyum için zorla veya ikna edilerek kullanılması ya da başkasının bu amaçla çocuğu kullanmasına izin verilmesidir(Tıraşçı Y., Gören S. , 2007).

Ensest, tecavüz, çocuğu pornografi ve fuhuş malzemesi yapmak, teşhircilik, cinselliği kışkırtan konuşmalar, cinsel ilişkiye zorlama ve pornografik film seyrettirme de cinsel istismar olarak nitelendirilmektedir.

Cinsel istismara uğramış çocuklarda kaygı bozuklukları kısa sürede ortaya çıkabilmekte, uyku bozuklukları, kâbuslar, fobiler, bedensel yakınmalar ve korku tepkileri gözlenmektedir Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, ikincil enürezis daha sık ortaya çıkmaktadır İstismarın erken döneminde amnezi, aşırı fantezi kurma, trans benzeri durumlar ve uyurgezerlik ortaya çıkabilmektedir. Yüksek oranda depresyon gözlenmekte ve kurbanın benlik saygısı ciddi hasara uğramaktadır. İntihar düşünceleri ve girişimleri sık görülmektedir Kişiler arası ilişki kurma ve sosyal ilişkileri sürdürme becerisi olumsuz olarak etkilenmektedir. Cinsel istismar öyküsü olan çocukların daha fazla cinsel saldırıda bulunduğu bildirilmektedir (Tıraşçı Y., Gören S. , 2007).

Aile içi cinsel istismar olan ensest vakalarının ve diğer cinsel istismar olaylarının hastanelere, yargıya, basına yansıyanlardan daha fazla olduğu değerlendirilmektedir. Cinsel istismara uğrayan çocukların ve gençlerin bir kısmı, cinsel istismarın diğer zarar verici fiziksel ve duygusal zararlarıyla birlikte, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve istenmeyen gebelikler açısından da risk altındadırlar.

Ensest vakalarının çoğu annelerin çocuklarındaki davranış sorunları sonucu çocuklarını bir uzmana götürmeleri sırasında araştırmalarla ortaya çıkmaktadır. Olayın kurbanlarının suçluluk, utanma ve dışlanma korkuları olayın bildirilmesini engellemektedir. Bu durum genellikle başka araştırmalar yapılırken rastlantı sonucunda ortaya çıkmaktadır. Günümüzde ise en çok tartışılan olayın sosyo-ekonomik boyutunun olup olmadığı, sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde daha sık yaşanıp yaşanmadığı yönündedir. Ensestin sosyo-ekonomik düzeye bağlı olarak değişip değişmediği konusunda veri bulunamamıştır. Ancak yapılan araştırmalar, aile içi cinsel istismarda kişilik özelliklerinin önem kazandığını göstermektedir. Bunun yanı sıra ensest vakalarının çoğunluğunu baba ensesti oluşturmaktadır. Anne ensesti oldukça nadir görülmektedir. Ensest konusunda düşünülen risk faktörleri (ensestin olabileceğini düşündüren belirtiler) ise (Kutay, 2008);

- Alkolik baba
- Alışılmışın dışında şüpheli ya da bağınaz baba
- Otoriter baba
- Annenin olmayışı ya da ailede koruyucu güç olmayı beceremeyen anne
- Annenin ev işlerini yapan ve anne rolünü oynayan kız çocuğu
- Anne babanın bitmiş ya da sorunlu cinsel yaşantılarının olması
- Babanın kendi kontrolünü sınırlayan faktörler; madde bağımlılığı, psikopatoloji, sınırlı zekâ
- Küçük kızda aniden gelişen baştan çıkarıcı tavırların varlığı
- Çocuğun insanlara yakın ilişki kurmasına izin verilmemesi,
- Anne babanın yabancılara karşı düşmanca, paranoid tutum içine girmesi,
- Anne veya babanın ya da her ikisinin ailesinde daha önce ensest ilişkinin varlığı,
- Babanın puberte döneminde kızına karşı aşırı kıskançlık göstermesi.

Günümüzde internetin yaygınlaşmasıyla birlikte çocukların pornografide kullanımı da artmıştır. İnternetin denetim altına alınmasındaki güçlük nedeniyle çocuk pornografisi hızla yayılmıştır. Bununla birlikte, bilişim suçlarının takibinde etkinliğin giderek artmasıyla çocuklara yönelik cinsel istismar suçlarının tespiti ve cezalandırılması mümkün olmaktadır(Öztürk, S. 2007).

2.6.2.1.2.1. Cinsel İstismarın Hukuki Açıdan İncelenmesi

Çocukların cinsel istismarı konusu 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun altıncı bölümünde yer alan 103. maddesinde şöyle geçmektedir; Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismar deyiminden(Türk Ceza Kanunu,2004);

- a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,
- b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar,

anlaşılır.

Kanunlarımıza göre cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında arttırılmaktadır.

Cinsel istismarın, on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı cebir veya tehdit kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yine yarı oranında arttırılmaktadır.

Cinsel istismar için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler de uygulanır. Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması hâlinde, onbeş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Suçun mağdurun bitkisel hayata girmesine

veya ölümüne neden olması durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır (Türk Ceza Kanunu,2004).

Ceza kanunumuzun 103. maddesine göre reşit olmayanla cinsel ilişki cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten, bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten kişiler, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır(Türk Ceza Kanunu, Madde 225–226).

Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları kullanan kişi hakkında ise, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası öngörülmektedir(Türk Ceza Kanunu, Madde 225–226).

Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır(Türk Ceza Kanunu,Madde227).

2.6.2.1.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, istismar türleri arasında, yapılan eylemler ve sonuçları açısından görülüp ölçülebilmesi daha güç olan kategoridir. UNICEF’e göre, çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının devamlı olarak kötülenmesi, sosyal ilişkiden yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır zararlar verme veya terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına veya gücüne uygun olmayan taleplerde bulunulması ve çocuğun topluma aykırı düşen çocuk bakım ve yöntemleri ile yetiştirilmesi duygusal istismardır (Kars, 1996).

1983 yılında düzenlenen Uluslararası Çocuk ve Gençlerin Psikolojik İstismarı Konferansına 8 ülkeden ve farklı disiplinlerden katılan uzmanlar, daha kapsamlı bir tanım

yapmışlardır: Duygusal istismar ve ihmal; çocuk ve gençlerin psikolojik olarak kötüye kullanılması, yapılan veya yapılması ihmal edilen, toplumsal ve bilimsel ölçütlere göre psikolojik açıdan zarar verici oldukları saptanan davranışlardır. Bu davranışlar yaş, statü, bilgi ve pozisyon gibi özellikleriyle çocuk veya gencin üzerinde güç sahibi olan kişi ya da kişiler tarafından gerçekleştirilir. Bu tür davranışlar çocuğun davranışsal, bilişsel, duygusal veya fiziksel gelişimine o anda ya da gelecekte hasar verirler(Öztürk, S., 2007).

Duygusal istismar en yaygın olarak yapılan istismar biçimidir. Fiziksel ve cinsel istismar çocuk ve ergenlerin aynı zamanda duygusal bakımdan da örselenmesine yol açmaktadır. Duygusal istismar çocuk ve ergene duygularını rencide edecek biçimde davranılması anlamına gelmektedir. Çocuk ve ergenin kendisini (bedenini ve kişiliğini) olumlu biçimde algılamasını, değerlendirmesini ve geliştirmesini engelleyici her türlü olumsuz uyarıyı kullanma, duygusal bakımdan kötü muamele yapmak demektir (Kulaksızoğlu, 2000).

Duygusal istismar ve ihmal oldukça sık olmakla birlikte, fark edilmesinde, tanımlanmasında, anlaşılmasında ve yasal olarak kanıtlanmasında güçlük yaşanmaktadır (Gökler ve Taner, 2004).

Tanımlanması en zor ancak en sık rastlanan istismar türüdür. Psikolojik gelişmenin duraklamasına neden olacak sözel istismarı veya aşırı emirleri kapsayan, çocuğun kimliğini zedeleyen ve bozuk davranışları ortaya çıkaran tavırları içerir. Duygusal istismar veya psikolojik örselenme diğer tüm kötü muamele biçimlerini şemsiye gibi altına toplayan bir olgudur. Tek başına var olduğu gibi fiziksel ve cinsel istismar ile birlikte bulunabilir. Fiziksel ve cinsel istismarın somut hasarları ortadan kalktıktan sonra bile duygusal istismar devam edebilir (Polat, 2001).

Özellikle büyük şehirlerde çocuğu ailesinden koparan suç örgütleri çocuğa duygusal yönden baskı kurarak çocuğun suç makinesi olmasına neden olmaktadır. Hırsızlık ve uyuşturucu satıcılığı gibi suçlarda çocuklar kullanılmaktadır. Son zamanlarda terör örgütleri de eylemlerinde ön saflarda çocukları yerleştirmiştir. Çünkü o çocuklar yaptıkları eylemlerin ne nedenini nede sonucunu bilebilirler. Sadece yapmak zorunda bırakıldıkları için yaparlar(Eskişehir Emniyet Müdürlüğü,2008).

2.6.2.1.3.1.Duygusal İstismara Neden Olan Davranışlar

Çocuk istismarı/ihmalı yaygın olarak görülen ve dramatik sonuçlara yol açan bir problemdir. Amerika Birleşik Devletleri Üçüncü Ulusal Çocuk İhmali ve İstismarı İnsidans Çalışmaları'na göre, ihmal ve istismara maruz kalan çocukların sayısı 1986-1993 yılları arasında ikiye katlanarak 2.8 milyona ulaşmıştır. Aynı çalışmada yaklaşık olarak bu süre içerisinde ciddi şekilde yaralanan çocuk sayısı 4'e katlanarak 570.000'e yükselmiştir. Bu olayların %80'inden de ailenin sorumlu olduğu belirlenmiştir. Yine Amerika Birleşik Devletlerinde 1997 yılında 35 ülkede yapılan bir çalışmaya göre her 1000 çocuktan 330'unun kötü muamele gördüğü ve bunların %52'sinin ihmal edildiği ve %26'sının fiziksel istismara uğradığı belirlenmiştir. Ülkemizde ise Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun yaptığı bir çalışmada çocukların %46'sının, Türkiye genelinde yapılan bir çalışmaya göre de %45'inin ihmal/istismara uğradığı belirlenmiştir.Duygusal istismara neden olan bir çok davranışları sıralanabilir(GÜLER,N. , UZUN, N., BOZTAŞ, Z., AYDOĞAN, S.,2008).

2.6.2.1.3. 1. Reddetme

Çocuğun ayrı bir birey olarak kabul edilmemesi, ihtiyaçlarının karşılanmaması, evde o yokmuş gibi davranılması, kişiliğinin , kabiliyetinin ve başarılarının yok sayılması, hiçbir işe yaramadığının hissettirilmesi veya söylenmesi ve genelde çocuğun yaptıklarının onaylanmamasıdır (Bayraktar ,1990).

Reddediliş, genellikle ana-babaların kendi geçmişlerinde ve süregelen hayatlarındaki olumsuz yaşantıların çocuklarının hayatına yansımalarıdır. Bu ortamdaki 'istenmeyen çocuk', yardım duygusundan uzak, sinirli duygusal kırıklıkları olan, özellikle kendinden küçük ve zayıflara karşı düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir (Yavuzer, 2001).

2.6.2.1.3. 2. Yalnız bırakma

Çocuğun tek başına bırakılarak cezalandırılması, sosyal ilişkilerden uzaklaştırılmasıdır. Çocuğun denetimsiz ve yalnız bırakılması, çocuğa dünyada yalnız olduğunun söylenmesi veya hissettirilmesi, arkadaş gruplarına ve okul sonrası aktivitelere katılmasına izin verilmemesi olarak tanımlanır(Siyez, M., 2003).

Çocuğu bir odaya kapatma uygulanan disiplin yöntemlerinden biridir. Bu uygulamayı bazı ebeveynler, çocuğu karanlık odaya kapatarak veya odaya kilitleyerek gerçekleştirmektedir. Ebeveynler bu yöntemle çocuklarını disipline ettiklerini düşünürken çocukların ruh sağlıklarını bozabilir ve bazı fobiler oluşabilir (Yavuzer, 2001: Köknel, 1987) .

Ebeveynin aşırı baskılı ve otoriter tutumu, çocuğun kendine olan güvenini ortadan kaldıran, onun kişiliğini hiçe sayan bir tutumdur. Bu tutumda ebeveyn katı bir disiplin uygular. Çocuk her kurala uymak zorunda kalır. Anne ve babadan birisinin veya her ikisinin baskısı altında kalan çocuk sessiz, uslu, nazik, dürüst ve dikkatli olmasına karşılık küskün, silik, çekingen, başkalarının etkisinde çabuk kalabilen, aşırı hassa bir kişiliğe sahip olabilir(Yavuzer, 2001: 23).

2.6.2.1.3.3. Korkutma Yıldırma

Ebeveynin sözel veya fiziksel saldırılar ile çocuğu korkutması, tehdit etmesi, gözdağı vererek korku dolu bir ortamda yaşamasına neden olması (Kurtay, D. 2007)

Korkutma gerek dayak yoluyla gerekse başka şekillerde geleneksel eğitimimizde önemli bir yere sahiptir. Anneler çocuklarını sindirmek için “ beni üzersen hastalanır ölürüm, sende annesiz kalırsın “, “ üvey anne elinde büyürsün” gibi sözleri bir yanda çocukta suçluluk duygusu yaratırken bir yandan da çocuk sindirilmiş olur(Siyez, M. 2003).

2.6.2.1.3.4. Suça yöneltme

Çocuğun toplum kurallarına karşı davranışlarına göz yumulması veya bu davranışların pekiştirilmesi,suça yönelmesine zemin hazırlaması, çocuğun bu tür davranışlarının engellenmesi ve çocuğa iyi kötü kavramlarının öğretilmemesi çocuğun suça yöneltmesi kapsamında ele alınmaktadır (Göde vd., 2007).

Anne- babanın çocuğa karşı göstermiş olduğu aşırı hoşgörölü tutum, çocuğun pek çok olumsuz davranışlarına göz yumulması da bu tür davranışların çocukta yerleşmesine neden

olabilmektedir. Kimi ailelerde çocuğun her davranışına izin verildiği görülmektedir. “Çocuktur, ne bilsin, yapabilir” denebilir. Çocuk evdeki bir takım eşyaları bile bile kırsa “varsın kırsın, benim çocuğumda kıymetli mi” diyerek çocuğun çevresine olan bu saldırgan davranışı teşvik edilebilmektedir(Yörükoğlu 2001: 151).

Ebeveynin televizyonda yayınlanan şiddet filmlerini çocuğun seyretmesine izin verilmesi onun suça yönelmesini teşvik edebilir. Televizyon ve saldırganlık arasındaki ilişki ile ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Bunlardan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde şiddet filmleri izlemenin çocuk ve gençler üzerinde saldırganlığı artırıcı etkisi olduğu ortaya çıkmaktadır (Çelen 1989:161).

2.6.2.1.3.5. Duygusal bakımdan ihtiyaçlarını karşılamama

Bu tip eylemlerin kökeninde çocuğun sağlıklı olarak hem duygusal hem de sosyal gelişimini sağlayacak tepkilerin verilmemesi bulunmaktadır (Kurtay, D. 2007).

Çocuğa hırçın davranma. İlgisizlik çocuğu terk etme ya da başka bir yere gönderme tehditleri ve çocuğu kötü sıfatlarla çağırma biçimlerinde görülür. Ebeveynin çocuğu ile bedensel yakınlık kurmaması, onu kucaklarına alıp okşamaları gibi davranışlar (Geçtan, E. 1991).

Çocuğun sağlıklı duygusal, sosyal gelişimini kolaylaştırıcı duygusal tepkiler vermenin reddedilmesi veya ihmal edilmesi, çocukla gerekli zamanlar beraber olunmaması veya çocukla gerekli zamanlar beraber olunmaması veya çocukla hiçbir şeyin paylaşılmamasıdır (Bayraktar 1990). Dolaylı bir reddetme davranışı olarak kabul edilebilir.

2.6.2.1.3.6. Aşağılama

Çocuğa değer verilmemesi, çeşitli özelliklerinden dolayı tenkit edilmesi, kötü laflarla çağırılması ve çocuğun utandırılmasıdır (Bayraktar 1990).

Çocuğa yüksek sesle bağırma, kötü söz söyleme, alay etme bu kategoriye giren bir baskı yöntemidir. Bu disiplin yöntemi çocuğun kendine güvenini ve benlik saygısını zedeler.

Çocuk aşağılana aşağılana, kendisinin gerçekten eksik ve değersiz bir birey olduğuna inanmaya başlar (Yavuzer 1988). Çocuğu yaramazlığından dolayı, yanlışlarından ve söz dinlememesinden dolayı kınamak ve eleştirmek en sık başvurulan eğitim yöntemidir. Burada önemli olan eleştirinin ölçüsüdür. Kimi ana-babalar dayak atmazlar ya da dayaktan kaçınırlar ancak çocuklarına söyledikleri sözlerde en az dayağın etkisi kadar bir etki yaratabilir Çocuğa “ sen adam olmazsın ” , “aptal, geri zekâlı”, “benim sersem çocuğum ” gibi çocuğu küçük düşürücü sözler, onun duygusal açıdan zedelenmesine neden olabilir. Bu nedenle çocuğu cezalandırma amacı ile aşağılayıcı, kırııcı sözler söylemekten kaçınılması gerekmektedir (Yörükoğlu 1988: 161; Köknel 1987:309).

2.2.2.1.3.7. Kendi çıkarına kullanma

Ebeveynin kendi çıkarları için çocuğu kullanmasıdır. Bu tip olaylar özellikle sorunlu evliliklerde çocuğun evlilik güvencesi olarak kullanılması olarak görülür (Kurtay, 2007).

2.6.2.1.3.8. Vaktinden önce yetişkin rol verme

Çocuktan gerçekçi olmayan beklentilerin olması ve bu tip başarıların beklenmesi, yapamayacağı şeyleri başarması için baskılamak, yaş gelişimine uygun olmayan sorumlulukların verilmesidir(Kurtay, 2007).

Çocuğun üstesinden gelemeyeceği isteklerde bulunulması, kapasitesinin üzerinde başarılar beklenmesi, yaşına uygun olmayan sorumluluklar verilmesi ve bu yönde beklentilerin olması “ vaktinden önce yetişkin rolü verme” davranışı olarak tanımlanmaktadır (Bayraktar, 1990: 11).

Köknel çocukla iletişim kurmada ana babalara bir takım önerilerini sıralarken; çocuğa karşı, anababaların kendi amaç ve beklentilerine göre değil çocuğun amaç ve beklentilerini anlayarak ve bilerek davranılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca çocuğun, yaşı, becerisi, yeti ve yeteneği dışında ve üstünde çabalara zorlanmaması gerektiğini de ifade etmektedir (Köknel, 1987: 308-810).

Maddi yetersizlikler sonucu ailesine yardım etmek amacı ile çeşitli yerlerde sağlıksız koşullarda çalışmak zorunda olan henüz okul çağındaki çocukların kapasitelerin çok üstünde sorumluluk yüklenmeleri de gelişimlerinin önleyerek istismar edilmelerine neden olmaktadır.

2.6.2.1.3.9. Şiddet ve Korkuya Dayalı İletişim

Çocuğun korkutulması, çocuğa gözdağı verilmesi, baskı yapılması, çeşitli şekillerde tehdit edilmesi, dövülmesi dünyanın kötü ve tehlikeli olarak gösterilmesi çocuğun yıldırılarak baskı altında tutulması ebeveynlerce kullanılabilir (Bayraktar 1990: 11).

Korkutma gerek dayak yoluyla gerekse başka şekillerde geleneksel eğitimimizde önemli bir yer tutmaktadır. Annelerin çocuklarını sindirmek için “beni üzersen hastalanıp ölürüm, annesiz kalırsın “,“üvey anne elinde büyüsün” gibi sözleri bir yanda çocukta suçluluk duygusu yaratırken bir yandan da çocuk kısa bir süre için sindirilmiş olur (Yörükoğlu 1988: 156–223).

Ebeveynin çocuğunu dövmesi sonucu vücudunda morarmalar, yara izi, kemik kırılmaları gibi fiziksel hasarlara görülebilir. Çocukta meydana gelen hasarlar ortadan kalkabilir. Ancak çocuğun bu olaydan dolayı duygusal yara aldığı ve bu duygusal yaralanmanın etkisinin daha uzun bir süre devam ettiği göz önünde bulundurulmalıdır(Kars. 1995: 13).

2.6.2.1.3.2. Okullarda Görülen Duygusal İstismar Davranışları

Okullarda görülebilen duygusal istismara davranışlarına sıklıkla öğretmenler tarafından neden olmaktadır. Bu davranış çeşitleri (Hyman, 1986, Aktaran Aydın, 2005) ;

- Çocukla alay etme,
- Aşağılayıcı ses tonu,
- Ders dışı faaliyetlerden men etme,
- Düşük performansı, başarısızlığı eleştirme,
- İsim takma,
- Okul sonrası ceza olarak ders yaptırma,

- Diğer öğrencilerin çocuğu aşağılamalarına göz yumma,
- Vurma, çimdikleme, kulak çekme vs.
- Öğrenciye bir şeyler fırlatma

Bu listede yer alan davranışları göz önünde bulundurduğumuzda kendi toplumumuzda duygusal istismarın yaygın olduğunu söyleyebiliriz.

Çocuğu aşağılayarak onun onurunu kırmak, toplumsal ilişkiler kurmasını engellemek, hep hatalarına odaklanıp kendini değersiz görmesini sağlamak, çocuğa olumsuz etiketler yükleyerek, yeteneklerinin, gücünün çok üzerinde ya da altında beklentiler yönelterek yeteneklerini, güçlerini geliştirmesini engellemek gibi duygusal istismara giren davranışlar ise birçok toplumda sıradanlaşmış bir biçimde uygulanmakta; istismar olarak bile görülmemektedir. Oysa gerek bu tür davranışlar sonucu olan gerekse fiziksel ve cinsel istismara uğrama sonucu ortaya çıkan duygusal örselenmeler çocukta büyük hasarlar yaratmaktadır. Duygusal hasarın yarattığı düşük benlik değerinin yükseltilebilmesi, fiziksel hasarların onarılmasından çok daha uzun süren çok yönlü tedavi yaklaşımlarını gerektirmektedir.

2.6.2.1.3.3.Duygusal İstismarın Olası Göstergeleri

Duygusal istismarın çocuk ve yetişkinlerde sebep olabileceği bazı davranış şekilleri şöyle özetlenebilir.

Tablo 1.2. Duygusal İstismarın çocuk ve yetişkinlerde olası göstergeleri

ÇOCUKLARDA	YETİŞKİNLERDE
Depresyon	Depresyon
Geri Çekilme	Geri Çekilme
Düşük benlik algısı	Düşük benlik algısı
Yüksek kaygı düzeyi	Yüksek kaygı düzeyi
Korku dolu olma	Korku dolu olma
Fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişimde gecikmeler	Utanç ve suçluluk duyguları
Saldırganlık	Sık sık ağlama
Kendine zarar verici davranışlar	Kendini suçlama, kendini değersiz görme
Duygusal değişkenlik	Aşırı derecede utangaç, pasif ya da itaatkâr olma
Uyku bozuklukları	Sosyal izolasyon
Tıbbi temeli olmayan fiziksel şikâyetler	Tıbbi bakım almayı erteleme ya da reddetme
Yaşa ve gelişime uygun olmayan davranışlar	Kendisine bakan kişi ya da akraba etraftayken huzursuz ya da sinirli olma
Aşırı derecede utangaç, pasif ya da itaatkar olma	İntihar teşebbüsü ya da intihardan söz etme
İntihar girişimleri ya da intihardan söz etme	Madde Bağımlılığı
Aşırı derece bağımlı olma	Göz kontağından kaçma
Olması gerekenden daha az başarılı olma	Bilinen ya da şüphelenilen diğer istismar türlerinin de olması
Güvenememe	
Çalma	
Bilinen ya da şüphelenilen diğer istismar türlerinin de olması	

MEB-UNICEF Psikososyal Okul Projesi, Zorlu Yaşam Olayları ve Etkileri, 2002

2. 6. 2. 1. 4. Ekonomik İstismar

Ülkemizde 14 yaşın altında ve ilköğretimi tamamlamamış çocukların çalışması 4857 sayılı iş kanunu 71 maddeye göre yasaklanmıştır. Ancak ebeveynlerin işsizliği, bozuk gelir dağılımı, ekonomik krizler, ülke kaynaklarının verimli kullanılamaması, süratli nüfus artışı, göç, plansız şehirleşme, kayıt dışı ekonomi gibi nedenler çocukların ekonomik istismarına neden olmaktadır.

Çocuğun gelişimini engelleyici, haklarını ihlal edici işlerde yada düşük ücretli iş gücü olarak çalışması veya çalıştırılması amaçlayan davranışların tümü, ekonomik istismar kapsamına girmektedir(Aydoğan, Z., 2007) .

Ülkemizde, çocuk işçiliği ile ilgili son araştırma 1999 yılına ait. Aradan 7 yıl geçmiş olmasına karşın sorunun bugünkü boyutlarını ortaya koyabilecek yeni bir araştırma yok. DİE'nin 1999 verilerine göre 6-14 yaş grubunda 511 bin çocuk, işçi olarak çalıştırılmaktadır. Çalışma ve Sosyal korunma Bakanlığı'nın Haziran 2004'te açıkladığı rakamlara göre ise 12-14 yaş grubunda kayıtlı çalışan çocuk sayısı 469 bin olarak saptanmıştır. Kayıt dışı çalıştırılan ve sayıları resmi istatistiklere yansımayan çocuk işçiler ise buz dağının gizli kısmını oluşturmaktadır(Kurtay, 2007).

Çocuğun gelişimini engelleyici, haklarını ihlal edici işlerde veya düşük ücretli iş gücü olarak çalıştırılması yanında bazı suç örgütleri çocukları hırsızlık yaptırma amacı ile de kullanmaktadır.

Ekonomik istismara uğrayan çocuklar, çalıştıkları sektör ne olursa olsun, çalışma hayatının ortak risk ve tehlikeleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Çalışılan ortam ve yapılan işler genellikle çocuklara uygun değildir ve çocukların fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit eder niteliktedir. Çocuklar, çocukluklarını yaşayacakları, eğitim görecekleri yaşlarda, bu haklardan yoksun kalmakta ve ekonomik istismar ve sağlıksız koşullarda çalıştırılmaları nedeni ile sağlık sorunları yaşayabilmektedir. Bu gruba giren çocuklarda yeterli eğitim alamadıkları, aile sıcaklığını hissedemedikleri, sağlıklı bedensel gelişimlerini

tamamlayamadıkları için bedensel ve psikolojik rahatsızlıklar, bozukluklar görülebilmektedir(Kurtay, 2007).

2. 6. 2. 1. 4. 1. Çocuk İşçilerin Çalışmasına İzin Verilen Hafif İşler

Yasalarımıza göre, on dört yaşını doldurmuş ve ilköğretimi tamamlamış olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler. Bu işler iş kanunun 71. maddesine göre şöyledir;

1. Düşme ve yaralanma tehlikesi olabilecek şekilde çalışmayı gerektirecek olanlar hariç meyve, sebze, çiçek toplama işleri,
2. Kümes hayvanları besiciliğinde yardımcı işler ve ipek böcekçiliği işleri,
3. Esnaf ve sanatkârların yanında satış işleri,
4. Büro hizmetlerine yardımcı işler,
5. Gazete, dergi ya da yazılı matbuatın dağıtımı ve satımı işleri (yük taşıma ve istifleme hariç),
6. Fırın, pastane, manav, büfe ve içkisiz lokantalarda komi ve satış elemanı olarak yapılan işler,
7. Satış eşyalarına etiket yapıştırma ve elle paketleme işleri,
8. Kütüphane, fuar, panayır ve sergi yerlerinde yardımcı işler (yük taşıma ve istifleme hariç),
9. Spor tesislerinde yardımcı işler,
10. Çiçek satışı, düzenlenmesi işleri

2. 8. İSTİSMAR VE İHMALİN NEDENLERİ

İstismar ve ihmalin biyolojik, psikolojik ve sosyolojik incelemelere göre farklı nedenleri bulunmaktadır. Tüm nedenler bir arada ele alındığında çocuk istismarı ve ihmalinin genellikle ailenin yaşam stresi ile ilgili olduğu görülmektedir. Ailedeki ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel stres kaynakları iç ve dış stres kaynakları olarak değerlendirilmektedir (Ünal, F., 2008).

2. 8. 1. Dış Stres Faktörleri

Aile için ekonomik yetersizlik en önemli stres kaynaklarından biri olup, yoksulluk, işsizlik ve borçlanma şeklinde kendini gösterebilmektedir. Sosyal ve çevresel stres yapıcı faktörler de aile ilişkilerini olumsuz etkilemektedir. Anne-babaların kısıtlı bir sosyal çevreye sahip olmaları, arkadaşlarının olmaması ya da çevreleriyle uyumsuzluk içinde olmaları sorunlara neden olabilmektedir. Ayrıca aile çevresinde meydana gelen hastalık ve kazaların, diğer sosyal sorunların ailenin iç yapısını etkileyerek çocuk ihmal ve istismarına neden olabileceği belirtilmektedir (Görmez, Bayat, Sezal vd., 1998; Aral, 1997; Bulut, 1996; Bilir vd., 1991).

2. 8. 2. İç Stres Faktörleri

Anne-babanın kişilik yapısı, çocuğun özellikleri ve çevreye bağlı olarak çocuktan gereğinden fazla istekte bulunulması olarak gruplandırılabilir.Ölüm,boşanma veya ayrı bir yerde çalışma nedeniyle parçalanmış aileler çocuk istismarında önemli bir risk grubunu oluşturmaktadır.Anne-baba tarafından ihmal ve istismar edilme,anne-baba arasındaki şiddete tanık olma,parçalanmış aileden gelme veya çeşitli aile sorunlarının çocukta yarattığı duygular çocuğun yaşam biçimini ve ilişkilerini önemli ölçüde etkileyerek çocuğun bunları öğrenerek taklit etmesine,dolayısıyla istismarcı bir kişilik kazanmasına neden olabilir (Tekin, E. 2008)

Araştırmalara göre, çocukları ihmal ve istismar etme ve saldırganlık ile empati kurma becerisi arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. Aile içinde ebeveynlerin empati düzeylerinin düşük olmasıyla birlikte,

1. Düşmanca tavır ve saldırgan tutumları
2. 2. Çocuklara gösterdikleri ilgi ve bakımın azlığı
3. Anne-baba olma isteklerinin yokluğu
4. Çocukla birlikte geçirdikleri zamanın niteliği
5. Duyarsız ebeveyn olmaları,

çocuk istismarı ve ihmalini ortaya çıkarmaktadır. Bunun sonucunda uyumsuz çocuk davranışları artmakta, ebeveyn ile çocuk arasında güvenli sevgi bağı kurulamamaktadır (Ünal, F., 2008).

Bulut (1996:145-164), farklı eğitim düzeyindeki annelerle yaptığı çalışmada, anne ile çocuk istismarı ve ihmal arasındaki ilişkinin sorumlu ebeveynlik geliştirmekle ve bu annelerin geçmişte ya da halen başkaları tarafından istismar edildiğiyle ilişkili olduğunu belirlemiştir(Bulut, 1996: 25).

Dolayısıyla anne ve babaların çocuklarına yönelttikleri olumsuz davranış örneklerinin kısır bir döngü oluşturduğu, çocuklarına bilinçli ya da bilinçsiz olarak zarar verdikleri ve onları olumsuz etkileyerek sağlıksız bireyler yetiştirdikleri görülmektedir. Anne ve babaların çocuklarına gösterdikleri olumlu davranış örneklerinin, yeterli sevgi ve ilgilerinin ise, aile içindeki başarılı, duygusal ve toplumsal etkileşimi sağlamakta, çocuğun fiziksel, ruhsal, zihinsel ve toplumsal yönden sağlıklı gelişiminde önemli katkıları olmaktadır.

2. 9. DUYGUSAL İSTİSMARIN ZİHİNSEL VE PSİKOLOJİK GELİŞİMENE ETKİSİ

Çocuk gelişiminin erken dönemleri, hayatın sonraki dönemlerindeki zihinsel becerileri, kritik düşünme yeteneklerini, kendine güveni, öğrenmeyi, problem çözme becerileri geliştirmesini ve başkalarıyla uyumlu olma kapasitelerini etkiler. Bu konuda artan bulgular, gelişimin ilk yıllarının temel önemi konusunda, geniş bir görüş birliği oluşturmaktadır. 36 ayda çocuk kendi düşünme, konuşma, öğrenme yeteneklerini ve yetişkinlikteki değerlerinin ve sosyal davranışlarının temellerini atar. Kazandıkları bu yetenekleri okul hayatında ve genel olarak tüm hayatlarında kullanacaklar ve bu yetenekler başarılarını, verimliliklerini belirleyecektir. (Sağlık Bakanlığı,2008).

Çocuk İhmali olarak görülen davranışların çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri son yıllarda yapılan araştırmalarla ortaya çıkmaya başlamıştır. Örneğin; Çocuk Suçluluğu üzerine yapılan araştırmalar sonucunda da ailesi tarafından ihmal edilen çocukların suça yönelme olasılıklarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bulgulara göre; çocuklarına karşı ilgisiz, sevgi ve şefkatten yoksun ya da onları açık bir şekilde reddeden 42 annenin

%33,3'ü, 68 babanın %30,9'unun çocukları suça itilirken; bu biçimde davranmayan 339 annenin %17,4'ü, 286 babanın %16,1'inin çocuklarının suça itildiği ortaya çıkmıştır. Smith ve Walters tarafından babalar ve ailedeki işlevleri konusunda derlenen araştırma sonuçlarına göre erkek çocukların suçluluğuna, anneden çok babaların katkıda bulunduğunu göstermektedir(Koşar1989).

Yine araştırma sonuçlarına göre “evden kaçma”, çocuğun yetersiz toplumsallaşmasına yol açan ana baba davranışlarına karşı antisosyal olarak nitelendirilebilecek bir davranıştır. Reddeden, ihmal eden, aşırı kısıtlayan, ilgisiz ana baba davranışları arasında ilişki vardır.

Aile içi ilişkiler bağlamında değineceğimiz bir diğer önemli sorun da çocukların evden kaçmasıdır. “Evden kaçma, çocuğun yetersiz toplumsallaşmasına yol açan ana baba davranışlarına karşı anti sosyal olarak nitelendirilebilecek bir tepkidir. Araştırmalarda, reddeden, ihmal eden aşırı kısıtlayan, ilgisiz ana baba davranışlarıyla evden kaçma arasında ilişkiler bulunmuştur” (Uluğtekin, 1991: 43).

Özetle, aile içi sağlıklı ilişkiler, çocukların suça yönelmesinin en önemli edenlerinden birisi, hatta en önemlisi durumundadır. Bu ilişkiler, suç davranışının dışında çocuklarda “akut psikiyatrik bozukluklar, düşük okul başarısı, cinsel rolü oynamada yetersizlik, düşük özsaygı, ana-babaların yaptığı olumsuz değerlendirmeler, arkadaşsızlık, gerilim, depresyon ve olgunlaşmama”(Attar, 1993: 32) gibi daha birçok soruna da neden olabilmektedir.

Beyin gelişimi bireyin kendine güven, sağlıklı bağlanma, çevresiyle uyumlu ilişkiler kurma gibi yeteneklerinin gelişimini doğrudan etkileyerek, bireyin ruhsal ve sosyal sağlığında belirleyici bir rol oynamaktadır. Kişinin yaşadığı birçok ruhsal sorunun da erken çocukluk dönemi ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Çocuğun bağlandığı bir kişi (genellikle anne) ve yakınındaki kişilerle ilişkilerinin şekli (sevgi, ihtiyaçlarının zamanında anlaşıp, uygun yollarla giderilmesi, sıcak dokunuşlar, ses tonu vb. ya da yemek, sevgi, dokunma vb. temel ihtiyaçlarının giderilmemesi, kaba davranışlar, fiziksel ya da duygusal istismar hayat boyu sosyal ilişkileri şekillendirecek yeteneklerinin gelişmesinde etkili olur. Kişinin kendine güveni, diğer insanlara bağlanma, güvenilebilme, ilişki kurabilme yetenekleri, başkalarıyla uyumlu olabilme kapasitesi bu etkileşimlerle şekillenerek gelişir. Kısacası ilk 36 ayda çocuklar kendi düşünme, konuşma,

öğrenme yetenekleri, yetişkinlikteki değerleri ve sosyal davranışlarının temellerini atarlar. Bu yetenekler tüm hayattaki başarılarını ve verimliliklerini etkileyecektir(Unicef, 2001).

Çocuklarda ise, duygusal istismar konuşma bozukluklarına, fiziksel zihinsel ve/veya duygusal gelişimde gecikmelere, bağımlılığa yol açabilir. Düşük benlik saygısı, içe kapanma, yıkıcı davranışlar (yangın çıkarma ya da hayvanlara eziyet etme ...) gibi davranışlar görülebilir. Çocuğun başkalarıyla gerçek ilişkiler kurma becerisi ciddi bir biçimde yara alabilir. Duygusal olarak istismar edilen pek çok çocuk yaşam boyu başkalarının onayının (-ki kendileri bunu sevgi olarak adlandırırlar) peşinden koşabilirler. Onlar bu 'sevgiyi' o kadar çok isterler ki ve bunu hak etmediklerine o kadar emindirler ki, yakın ilişkide istismara çok açık bir hale gelebilirler. Bütün çocukların kabul edilmeye, sevgiye, cesaretlendirilmeye, disipline, tutarlılığa ve yaptıkları olumlu şeylerin görülmesine gereksinimleri vardır. Duygusal istismara maruz kalan çocuklar genellikle kendilerinde bir eksiklik olduğu düşüncesiyle büyürler ve kendileri ebeveyn olduklarında kendi çocuklarına karşı aynı tutum ve davranış içine girebilirler(MEB, 2008b).

Hem erkek hem kız çocuklarda yaşamlarının ilk yıllarındaki olumsuz koşulların, ileriki dönemde davranışsal ve ruhsal sorunlara yol açtığı bir çok boylamsal araştırmada gösterilmiştir. Yaşamın ilk yıllarında disfonksiyonel ailelerde, dış destekler olmadan büyüyen kız çocuklarında, yaşamın ileriki yıllarında davranışsal ve ruhsal sorunların görülme riskinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bazı ruhsal sorunların kökenlerinin de ise, hipotalamus-hipofiz sistemi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Hippocampus ve hipotalamusta bulunan bazı steroid reseptörleri davranış, zihinsel fonksiyon kaybı, yaşlanmayla hafıza kaybı, madde kullanımı ve intihar gibi bir çok beyin fonksiyonunu etkilemektedir (Sağlık Bakanlığı,2008).

Disfonksiyonel ailelerde büyüyen birçok erkek çocuğun okul sistemine girdiğinde antisosyal davranışlar gösterdiği ve bunların üçte birinin ergenlik döneminde suç işlediği açıkça gösterilmiştir (Sağlık Bakanlığı,2008).

İstismara uğrayıp, posttravmatik stres bozukluğu geliştiren çocukların beyin hacimlerinde küçülme olduğu, bunun istismar ne kadar erken başlamışsa ve ne kadar uzun sürdüyse o kadar belirgin olduğu gösterilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2008). Kadına ve çocuğa yönelik şiddet, yıkıcı davranışlar zincirini bir sonraki nesile taşır. Gelişmekte olan çocuk,

saldırganlık ve yıkıcılığı bir rol modeli olarak alır. Şiddeti nesilden nesile geçiren zincir, ancak çocukluğun erken dönemindeki müdahaleler ile kırılabilir (Unicef, 2001)

2. 10. DUYGUSAL İSTİSMARIN ERGENDE BAŞARIYA ETKİSİ

Duygusal istismar gözle görülür yaralar açmaz, ancak genellikle benlik saygısına bundan çok daha fazla zarar verir. Duygusal istismar, etkileri sonradan ortaya çıkan izler bırakır.

Duygusal istismar kişinin varlığına, benlik saygısına bir saldırdır. Bu nedenle duygusal istismarın verdiği acı istismarın bitmesiyle son bulmaz. Çünkü istismar edilen kişi, bu iletileri içselleştirir. Kişi kendini önemsiz, değersiz, güvenilmez, duygusal açıdan bağımlı, hiç kimseyi hak etmeyen ve sevmeye layık olmayan biri olarak görebilir ve sanki gerçekten kötüymüş gibi, cezalandırılmayı ve suçlanmayı hak ettiğini düşünebilir. (MEB,2008b).

Duygusal istismara maruz kalan kişi içe kapanabilir, intiharı düşünebilir. Kaygılı yada depresif bir hale gelebilirler. Sık sık iş değiştirme, uyku bozuklukları, kompulsif davranışlar, panik atak, obsesyonlar, fobiler, kendine zarar veren davranışlar ya da aşırı derecede riskli davranışlar görülebilir(MEB,2008b).

Çocuğun tüm gelişim alanlarında olduğu gibi aile faktörü öğrencinin okul başarısında ya da başarısızlığında önemli bir rol oynar.

Aile içi ilişkilerin dengeli ve düzenli olması çocukların başarısını olumlu olarak etkilemektedir. Sağlıklı bir aile ortamında çocuk; karşısında anlayışlı, kendine güven veren, sorunlarıyla yakından ilgilenen bir anne-baba bulmaktadır. Bu tür ailelerde çocukla kurulan etkili iletişim sayesinde onun çalışması desteklenmekte ve başarısız olduğu durumlar anlayışla karşılanarak mantıklı çözüm yolları birlikte aranmaktadır.

Anne babaların çocuğun okul başarılarına etkisi çocuk daha okula başlamadan oluşmaktadır. Örneğin anne babanın kitap okuyan kişiler olması, çocukta kitap okuma ilgisini artıracaktır. Anne babanın tutumları, beklentileri, destekleri, olumsuz ev koşulları, anne babanın eğitim düzeyi vb. birçok neden çocuğun okul başarısını etkilemektedir.

Temel ihtiyaçların karşılanmasından kaynaklana stres durumları da çocuğun okul başarısını etkilememektedir. Anne ya da babanın ölümü, yakın bir aile üyesinin ölümü, anne ya da babanın yeniden evlenmesi, uzun süren ayrılıklar, yeni ğretmen, yeni kardeş vb. stres oluşturan durumlar da okulda başarısızlığa sebep olabilmektedir(Karakuş, 2008).

Çocuklara başarı konusunda kapasiteleri üzerinde baskı yapılması çocuklar üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. ocuk erişemeyeceğini düşündüğü yüksek başarıya ulaşmak için aşırı ve sürekli ebeveyn baskısı hissettiği zaman bu sabit baskı ile başa çıkamamaktadır. Buna bağlı olarak da anne babanın kendisinden beklediğini düşündüğü başarıyı elde edememekte ve bu duygu onu yeni girişimleri için cesaretsiz kılmaktadır. Ayrıca ocuğun zihinsel kapasitesi, ilgi ve becerileri farklı olan bir başka çocukla karşılaştırmaya kalkışmak, örselenmeye neden olmaktadır. Anne babası tarafından sürekli arkadaşlarıyla kıyaslanan ocuk, kendisinin gerçekten yetersiz ve başarısız olduğunu düşünmektedir. bu da zaman içersinde kendisine olan güvenini, motivasyonunu, buna bağlı olarak da başarısını olumsuz yönde etkilemektedir(Tor, 2003).

Anne babanın çocuğu sürekli eleştiriyor olması çocuğu çekingen yapar. ocuk attığı her adımda yanlış yapma korkusu içindedir. Duygularına ve isteklerini önem verilmediğini görerek, bunları içinde tutmaya çalışır. Duygu ve düşüncelerini içine atarak onları bastırır. ocukla anne baba arasındaki iletişim daima yüksek gerilim hattı gibidir. Çocuğun oyundan birkaç dakika geç gelmesi yemeği üzerine damlatması vs. gibi küçük olaylar bile büyük çatışmalara sebep olur(Akbay, 2008).

Çoğu kez ocuk kendisinden bekleneni ailesine veremez. Çocuğun bir yandan içinden gelen doğal çocukluk eğilimleri ve diğer yandan bunlara zıt aile kalıpları varsa ocuk iki eğilim arasında sıkışıp kalmaktadır. Bütün bu yaptırımlar, zorlamalar çocuğu kısıkaç gibi sıkar. Kurtulmak için çeşitli çareler aramasına neden olur. Çocuğun her are arama girişimi çoğu kez ailenin yeni ve daha ağır baskılarıyla cevap bulur. Yeni çareler... yeni cezalar... yeni azarlar... ve giderek daha da şiddetlenerek artmaktadır. Bütün bunların sonunda ocuk kendi iç dengesini yitirir. Ya tümüyle çığırından çıkar ve ele avuca sığmaz olur ya da tamamen renksiz, kişiliksiz, varlığı yokluğu belli olmayan birisi haline gelir. ekingendir. Başkasının etkisinde kolaylıkla kalabilir. Kim nereye çekerse o tarafa yönelir. Çünkü artık kendisine ait bir şey kalmamıştır. İnsanlar tarafından kolay kandırılır, kullanılır. Aşırı

hassas, kırılgan ve hastalıklı bir kişilik yapısı görülebilir. Aşağılık duyguları gelişmiştir. Suçlayan, cezalandıran, sürekli çocuğun her yaptığına karışan anne babanın çocukları kolayca ağlayan çocuklardır(Akbay, 2008).

Duygusal anlamda istismar edilmiş çocuklarda, kaygı, içe kapanma hali, depresyon, özgüven eksikliği, korku tepkileri görülebileceği gibi saldırganlık ve kendine, çevreye zarar verici davranışlar da görülebilir. Ağır istismara maruz kalmış çocuklarda tipik olarak gözlenen durum donmuş gözlerle etrafı seyretme halidir. Ve sıklıkla kaygı bozukluğu görülebilir. Yapılan araştırmalar, bireylerin çocukluklarında maruz kaldıkları zedeleyici anne-baba tavırlarının yetişkinlik döneminde ruh sağlığı açısından belirleyici olduğunu göstermektedir. Yine duygusal kötü muamelenin kişilik gelişimi üzerinde olumsuz etkilere yol açabileceği bildirilmektedir(Görsel,2008).

Çalışmaları aileleri tarafından desteklenmeyen ve başarısızlıklarından dolayı eleştirilen çocuk, kendini değersiz biri olarak görür, kendini küçümser. Bu da onun varolan yeteneklerini gizlemesine neden olabilir.

Anne-baba-çocuk ilişkilerini içinde yaşanan toplumun etkileri belirler. Türk aile ve eğitim sistemine bakıldığında, genelde otoriter, kısıtlayıcı, aşırı koruyucu ve kontrol edici bir yapının ortaya çıktığı, çocukların saygılı, baş eğici, pasif ve uysal kişilik yapısıyla biçimlendiği kurallara uygun davranışlar ödüllendirilirken, aktif, sorgulayıcı, atılgan davranışların cezalandırıldığı görülmektedir. Başka bir deyişle, toplumumuzda çoğunlukla pasif ve söz dinleyen çocuklar anne-babayla olumlu ilişkilere girmekte, kendi görüşlerini ifade edebilen aktif ve girişken çocuklar ise çatışma kaynağı olmaktadır. Hoşgörülü ve demokratik ailelerde büyüyen çocuklar, arkadaşları ile ilişkilerinde daha etkin, daha girişken, yaratıcı fikirler ileri sürebilen ve fikirlerini söyleme eğiliminde görülen çocuklar olmaktadır (Bilal,1984).

Eğitim açısından destekleyici bir tutum içinde bulunan ailelerden gelen çocukların okul başarıları daha yüksektir. Aile bakım, şefkat ve korumasının okul başarısının yükselmesinde önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Koruyucu aile yanında kalan çocukların eğer uygun şefkat ve kurumu sağlandığı takdirde başarılarının yükseldiği görülmüştür(Çelenk, 2008).

2. 11. GÖSEL VE YAZILI BASINDA ÇOCUK İSTİSMARI

Çocuk haklarının ihlali ya da çocuğun istismarından söz edildiğinde genellikle çalıştırılan, dövülen, cinsel tacize uğrayan veya savaşa gönderilen çocuklar akla gelir. Görsel ve yazılı basına yansıyan da genellikle bu türden ihmal ve istismar vakalarıdır. Elbette bu türden çocuk istismarı vakalarının bilinmesi, önlenmesi ve halkın bu açıdan eğitilmesi önemlidir. Ancak bazen çocuklar üzerindeki etkisi açısından yukarıda sözü edilen türden istismarlar kadar açık olmayan fakat yaygın biçimde çocukların kötüye kullanıldığı ya da çocuklardan yarar sağlanan durumlar da vardır. Ne yazık ki, bunlar farklı bir biçimde ortaya konduğu için dikkati çekmemekte ya da kolayca gözden kaçmaktadır (Turhan, 2002) .

Çocukların yer aldığı bazı dizi filmler, reklâmlar, eğlence ve yarışma programlarında çocuklar çok açık bir şekilde istismar edildiği, temel hakları ihlal edildiği halde çoğumuz bu programları oldukça masum, hoş ve eğlenceli bulmaktayız. Çocukların televizyonda bu şekildeki istismarı belki çoğu durumda çocuklar üzerinde kalıcı ya da uzun süreli olumsuz bir etki yaratmamaktadır; ancak, medya ve aynı zamanda çocukların ana-babaları onların en temel haklarını ihlal etmekte ve çocuklar üzerinden yarar sağlamaktadırlar.

Sonuç olarak çocuklar, programın yapımcıları tarafından reyting amacıyla, ana babaları tarafından ün elde etmek ve yarışmaya katılanlar tarafından da tatil kazanmak amacıyla istismar edilmiş olmaktadır. Bu istismarın belirgin bir duygusal ya da fiziksel hasarı olmayabilir; ancak, toplumumuzdaki bir grup yetişkinin çocuğa bakış açısını yansıtmayı ve çocuk haklarının "çağdaş" bir araçla ihlalini göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Bunların yanı sıra belki en çok şaşırılması ve düşünülmesi gereken de çocuklarımız konusunda en duyarlı olmasını beklediğimiz okulöncesi eğitim kurumlarının, kurumları adına eğitimsel değeri olmayan programlara katılmaları ve bu yolla reklâmlarını yapmaya çalışmalarıdır(Turhan, 2002).

2. 12. ÇOCUK İSTİSMARI KONUSUNDA BAŞVURU MERKEZLERİ

Çocuklar, yetişkinlerin bakımına ve korunmasına muhtaçtırlar ve hiçbir şekilde istismara maruz kalmamalıdırlar. Ne yaparsa yapsın, hiçbir çocuk dövülmeyi ya da istismar edilmeyi hak etmez ve bu tür davranıştan öğrenebileceği hiçbir olumlu ders yoktur. Çevresinde çocuk istismarına tanık olan veya bu konuda şüphesi olanların sosyal sorumluluk ile şu merkezlere başvuruda bulunabilirler;

- Alo 183 Hattı – Kadın Çocuk ve Sosyal Hizmet Danışma Hattı
- Baroların Çocuk Hakları Merkezi
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
- Polis Merkezleri
- Cumhuriyet Savcılığı

BÖLÜM III

Bu bölümde araştırmanın yöntemi açıklanacaktır. Araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizi ile ilgili yapılan bütün çalışmalar değerlendirilecektir. Ayrıca araştırmada kullanılan istatistiki yöntemler açıklanmaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmanın yalnızca öğrenci boyutu bulunmaktadır. Bunun için; araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Bu nedenle araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi, geçmişte veya halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2000). Bu amaçla duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisinin belirlenmesi amacıyla bir anket hazırlanmıştır. Bu yönü ile araştırma bilimsel bir nitelik kazanmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini; İstanbul İli Beykoz ilçesinde öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Beykoz İlçesinde bulunan 11 ortaöğretim kurumu oluşturacaktır. Bu eğitim kurumları daha önce Milli Eğitim tarafından hazırlanan liste içerisinde tesadüfî örneklem metodu kullanılarak belirlenecektir. Araştırmada küme örnekleme metodu kullanılacaktır. Kümelere göre örnekleme yönteminde evren küme adı verilen gruplara ayrılır, her küme bir örnekleme birimi olarak tanımlanır. Tesadüfî olarak seçilen kümeler bir araya getirilerek örneklem oluşturulur (Çömlekçi, 2001.). Küme örnekleme ile seçilen örnekler bir evrenin tek tek birimleri değil, o birimlerin oluşturdukları kümelerdir (Gökçe, 1988).

Beykoz İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan bilgilere göre Beykoz ilçesinde 2007–2008 Eğitim öğretim yılında ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören toplam 9768 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma kapsamında söz konusu ana kütleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde;

$$n = \frac{N \cdot P \cdot Q \cdot t_{\alpha, sd}^2}{(N-1) \cdot d^2}$$

N: Evren birim sayısı,

n: Örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı, Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha = 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası

$t_{\alpha, sd}$ = sd serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir (sd=n-1).

$t_{\alpha, sd}$ kritik değerleri sd= n-1 → 5000 olduğunda Z_{α} değerlerine eşit alınabilir.

formülü kullanılarak homojen bir yapıda olmayan bu evren için % 95 güven aralığında, $\pm$ % 5örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü n = 313 olarak hesaplanmıştır.

Bu çerçevede araştırmaya 445 öğrenci dâhil edilmiş olup, 37 öğrencinin doldurmuş olduğu anket ise değerlendirilemeyecek kadar eksik bırakıldığı için iptal edilmiştir. İptal edilen anketlerin çıkarılmasından sonra kalan 408 anket çalışmada temel alınmıştır. Bu bilgiler ışığında araştırma bulgularının % 95 güven aralığında, $\pm$ % 5 örnekleme hatası ile araştırma grubunun evren için genellenebileceği söylenebilir.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Anketler araştırmacı tarafından çoğaltılarak okullara götürülmüştür. Anketlerin uygulamaları araştırmacı tarafından okullara gidilerek rastgele (random) yöntemiyle seçilen sınıflarda uygulanmıştır. Öğrenciler anketi sınıf içinde yaklaşık kırk beş dakikada doldurup, araştırmacıya teslim etmişlerdir.

3.4. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmanın veri kaynağını anketlerle toplanan veriler oluşturmaktadır. Anketler geliştirilmeden önce gerekli literatür taraması yapılarak, elde edilmek istenen bilgiler oluşturulmuş, uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda anketler hazırlanmıştır.

Hazırlanan anket önce örneklem grubunda olmayan 30 kişiye uygulanmış ve anlaşılabilirliği tespit edilmiştir. Uzman görüşü de alınarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve ankete son hali verilmiştir. Veri toplama aracının geçerliği ve güvenirlik için ALPHA güvenirlik katsayısı (reliability analysis) hesaplanmış ve $r = 0,91$ sonucu elde edilmiştir. Bu değer geçerlilik ve güvenirlik için uygundur.

Anket İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 11 ortaöğretim kurumundan toplam 445 öğrenciye uygulanmıştır.

Anket uygulaması için sınıf seçimi rasgele yapıldı ve her okuldan ortalama bir sınıfa uygulanmaya gayret edildi. Anket uygulaması yapılırken, sınıflarda bulunan öğrenci sayısı kadar anket dağıtıldı ve anketteki ifadeler için de gerekli açıklamalar yapıldı. Öğrencilere anketi cevaplamaları için de yeteri kadar süre verildi.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Deneklere uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler kodlanarak Excel programı yardımı ile bilgisayara yüklendi. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) istatistik programı kullanılmıştır.

Verilerin analizinde bilimsel istatistiklerden frekans (N), yüzde (%), ortalama (X), Standart sapma (ss), ortalamalar arası farkın anlamlılığını test etmek üzere t testi ve çoklu değişkenlerde $n > 30$ olduğu durumlarda anova analizi kullanılmıştır.

Cinsiyet ve okul türü değişkenleri için t – testi çözümlemesi yapılmıştır. Okul seçiminde kimlerin etkili olduğuna dair veriler ve ders öğretmeni türü için ilgili grup değişkenleri

arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de tamamlayıcı hesaplardan Post – Hoc Scheffe testi yapılmış ve farklılıklar tespit edilmiştir. Elde edilen tüm hesaplamalar tablolara aktarılmış ve ayrı ayrı açıklanmıştır. Yapılan tüm istatistiksel çalışmalarda anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Anketlerden toplanan veriler 1 – 5 aralığında kodlanarak bilgisayara aktarılmıştır. Bulgular bölümünde verilere ve yapılan analizlere ilişkin tablolar oluşturulmuş, tartışma bölümünde de bu bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğe uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken aşağıdaki aralıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 1.3. Anket Ölçeğine Ait Puan Aralıkları

Verilen Ağırlık	Seçenekler	Sınırlar
1	Her zaman	1.00 - 1.49
2	Sık sık	1.50 - 2.49
3	Ara sıra	2.50 - 3.49
4	Nadiren	3.50 - 4.49
5	Hiçbir zaman	4.50 - 5.00

Anket Ölçeğine Ait Puan Aralıkları tablo 1.3. de görüldüğü gibidir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilecektir.

Verilerin daha iyi anlaşılması için veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS istatistik programının yardımıyla, tablolar haline dönüştürülerek açıklamaları tabloların altına yapılmıştır

4.1. ÖĞRENCİ DENEKLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Öğrenci deneklerin kişisel bilgileri, öğrenci anketinin birinci bölümünde yer alan 4 adet sorudan elde edilmiştir. Anketleri yanıtlayan öğrencilerin profillerini çıkarmak için bu bölümde verilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 4.1. Öğrencilerin “ Cinsiyet ” Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kız	216	52,9
Erkek	192	47,1
Toplam	408	100

Tablo 4.1. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 216’sının (% 52,9) kız öğrencilerden oluştuğu, 192’sinin (% 47,1) erkek öğrencilerden oluştuğu belirlenmiştir.

Tablo 4.2. Öğrencilerin Eğitim Gördükleri “Sınıf Seviyesi ” Değişkenine Göre Dağılımı

Okul Türü	Frekans (N)	Yüzde (%)
9. Sınıf	126	30,9
10. Sınıf	138	33,8
11. Sınıf	144	35,3
Toplam	408	100

Tablo 4.2. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 126'sının (% 30,9) 9. sınıf öğrencisi olduğu, 138'ini (% 33,8) 10. sınıf öğrencisi olduğu, 144'ünün (%35,3) ise 11. sınıf öğrencisi olduğu görülmüştür.

Tablo 4.3.Öğrenci Ailelerine ait “Aylık Ekonomik Gelir” Değişkenine Göre Dağılımı

Aylık Ekonomik Geliri	Frekans (N)	Yüzde (%)
0-750 YTL	83	20,3
750YTL – 1500 YTL	193	47,3
1500YTL – 3000YTL	97	23,8
3000 YTL den fazla	35	8,6
Toplam Sayı	408	100

Tablo 4.3. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 83 ünün (% 20,3) ailelerinin 0-750 YTL arasında bir gelire sahip olduğu, 193 ünün (% 47,3) ailelerinin 750YTL – 1500 YTL arasında bir gelire sahip olduğu, 97 sinin (% 23,8) aileleri 1500YTL – 3000YTL arasında bir gelire sahip olduğu, 35 inin (% 8,6) aileleri ise 3000 YTL den fazla aylık gelire sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 4.4. “Annenin Eğitim Seviyesi” Değişkenine Göre Dağılım

Annenin Eğitim Seviyesi	Frekans (N)	Yüzde (%)
Hiç Okula Gitmemiş	32	7,8
İlk Okul	215	52,7
Orta Okul	60	14,7
Lise	70	17,2
Üniversite	31	7,6
Toplam	408	100

Tablo 4.4.incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden 32 sinin (% 7,8) annelerinin hiç okula gitmediği, 215 inin (% 52,7) annesinin eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olduğu, 60' ının (% 14,7) annesi ise ortaokul düzeyinde eğitim aldığı, 70' inin (%17,2) annesinin eğitim seviyesi lise düzeyinde olduğu, 31' inin (% 7,6) annesinin üniversite düzeyinde eğitim aldığı görülmüştür.

Tablo 4.5. “Babanın Eğitim Seviyesi” Değişkenine Göre Dağılım

Babanın Eğitim Seviyesi	Frekans (N)	Yüzde (%)
Hiç Okula Gitmemiş	5	1,2
İlk Okul	183	44,9
Orta Okul	81	19,9
Lise	91	22,3
Üniversite	48	11,8
Toplam	408	100

Tablo 4.5. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden 5 inin (% 1,2) babalarının hiç okula gitmediği, 183 ünün (% 44,9) babalarının eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olduğu, 81’ inin (% 19,9) babası ise ortaokul düzeyinde eğitim aldığı, 91’ inin (%22,3) babasının eğitim seviyesi lise düzeyinde olduğu, 48 ’inin (% 11,8) babasının üniversite düzeyinde eğitim aldığı görülmüştür.

Tablo 4.6. 2006–2007 Eğitim Öğretim Yılına Ait Yıl Sonu Başarı Ortalamaları

Yıl Sonu Başarı Ortalamaları	Frekans (N)	Yüzde (%)
2,50 den az	65	15,9
2,50 – 3,49 arası	134	32,8
3,50 – 4,49 arası	143	35,1
4,50– 5,00 arası	66	16,2
Toplam	408	100

Tablo 4.6. da 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerinin 2006–2007 Eğitim Öğretim yılına ait yıl sonu başarı ortalamaları, 9. sınıf öğrencilerinin ise ilköğretimden getirdikleri mezuniyet notlarına ait bulgular bulunmaktadır. 2006–2007 Eğitim Öğretim Yılında öğrencilerin yılsonu başarıları 5’lik sistemde değerlendirilmiştir.

Bir önceki eğitim öğretim yılına ait başarı ortalamaları incelendiğinde öğrencilerin 65 ’inin (%15,9) başarı notu 2,50 den az olduğu, 134’ ünün (%32,8) not ortalamasının 2,50 ile 3,49 arasında değiştiği, 3,50 ile 4,49 arasında not ortalamasına sahip 143 öğrenci (% 35,1) olduğu, öğrencilerden 66’sının (%16,2) ise 4,50 daha yüksek bir not ortalamasında olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 4.7. 2007–2008 Eğitim Öğretim Yılı I. Dönem İtibariyle Dönem Sonu Karne Not Ortalaması

Dönem Sonu Karne Not Ortalaması	Frekans (N)	Yüzde (%)
0-44 arası	58	14,2
45-69 arası	200	49
70-84 arası	112	27,5
85-100 arası	38	9,3
Toplam	408	100

Tablo 4.7. de öğrencilerin 2007–2008 Eğitim Öğretim Yılı I. Dönem ağırlıklı dönem sonu ortalamalarına yer verilmiştir. Ağırlıklı dönem sonu ortalamaları bu ders yılı ile birlikte 100 üzerinden değerlendirilmektedir.

Tablo 4.7. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 58 'inin (%14,2) dönem sonu karne notunun 44 den daha düşük olduğu, öğrencilerden 200'ünün (% 49) I. Dönem karne notunun 45 ile 69 arasında olduğu, 112 'sinin (%27,5) 70–84 arasında bir not ortalamasına sahip olduğu, 85–100 arasında ise 38 (%9,3) öğrencinin bulunduğu görülmüştür.

4.2. CİNSİYET DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde, öğrenci deneklere duygusal istismar ile alakalı yöneltilen ifadelerden, cinsiyet değişkenine göre elde edilen görüş farklılıklarına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Aşırı Koruyarak, Gereğinden Fazla Düşkünlük Gösterir” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 01:Annem veya babam beni aşırı koruyarak, gereğinden fazla düşkünlük gösterir	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	2,48	1,03	-2,2	406	0,02
Erkek	192	2,73	1,27			

Tablo 4.8. incelendiğinde “Annem veya babam beni aşırı koruyarak, gereğinden fazla düşkünlük gösterir” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna

göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre kız öğrenciler “Annem veya babam beni aşırı koruyarak, gereğinden fazla düşkünlük gösterir” ifadesine, erkek öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 4.9. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem/Babam Diğer Kardeşlerimi Kayırır” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 7: Annem / Babam diğer kardeşlerimi kayırır	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	4,33	1,04	-2,58	406	0,01
Erkek	192	4,58	0,89			

Tablo 4.9. incelendiğinde “Annem / Babam diğer kardeşlerimi kayırır” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre kız öğrenciler “Annem / Babam diğer kardeşlerimi kayırır” ifadesine, erkek öğrencilere göre daha fazla olumlu görüş bildirmişlerdir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 10: Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	4,23	1,09	2,66	406	0,01
Erkek	192	3,94	1,10			

Tablo 4.10. incelendiğinde “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre erkek öğrenciler “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu” ifadesine, kız öğrencilere göre daha fazla olumlu görüş bildirdikleri sonucu çıkmıştır.

Tablo 4.11. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku veDers Çalışma Düzenime Özen Gösterirler” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 11: Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	3,02	1,54	2,59	406	0,01
Erkek	192	2,66	1,25			

Tablo 4.11. incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre kız öğrenciler “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler” ifadesine, erkek öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür.

Tablo 4.12. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Ederler” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 12: Okul başarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımı takip ederler.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	2,45	1,36	2,61	406	0,01
Erkek	192	2,14	1,03			

Tablo 4.12. incelendiğinde “Okul başarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımı takip ederler” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre erkek öğrenciler “Okul başarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımı takip ederler” ifadesine, kız öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 4.13. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 14: Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	2,99	1,41	2,38	406	0,02
Erkek	192	2,68	1,18			

Tablo 4.13. incelendiğinde “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre erkek öğrenciler “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler” ifadesine, kız öğrencilere göre daha fazla olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Tablo 4.14. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Evde Yaşıma Uygun Sorumluluklar Verilir” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru: 16 Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	2,22	1,15	2,20	406	0,03
Erkek	192	1,98	1,02			

Tablo 4.14. incelendiğinde “Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre erkek öğrenciler “Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir” değişkenine, kız öğrencilere göre daha fazla olumlu görüş bildirdikleri sonucu çıkmıştır.

Tablo 4.15. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Annem/Babam Küçükken Evde veya Dışarıda Oynarken Beni Yalnız ve Denetimsiz Bırakırdı” İfadesine İlişkin t-Testi Sonuçları

Soru 17: Annem/babam küçükken evde veya dışarıda oynarken beni yalnız ve denetimsiz bırakırdı.	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	4,34	1,05	3,21	406	0,00
Erkek	192	3,98	1,18			

Tablo 4.15. incelendiğinde “Annem/babam küçükken evde veya dışarıda oynarken beni yalnız ve denetimsiz bırakırdı” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre erkek öğrenciler “Annem/babam küçükken evde veya dışarıda oynarken beni yalnız ve denetimsiz bırakırdı” değişkenine, kız öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır.

Tablo 4.16. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre “Ailem Bana Kızdığında Kafama Çok Takar ve Çok Üzülürüm” İfadesine İlişkin t- Testi Sonuçları

Soru 24: Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm	N	X	Ss	T	Sd	P
Kız	216	2,66	1,40	-2,16	406	0,03
Erkek	192	2,94	1,20			

Tablo 4.16. incelendiğinde “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” ifadesine ilişkin cinsiyet farklılıklarına göre yapılan t- testi sonucuna göre $p<0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmektedir. Bulgulara göre kız öğrenciler “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” değişkenine, erkek öğrencilere göre daha fazla katılmışlardır.

4.3. SINIF SEVİYESİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, öğrenci deneklere yöneltilen duygusal istismar ile alakalı ifadelerden, sınıf seviyesi değişkenine göre elde edilen görüş farklılıklarına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.17. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S 02	9.Sınıf	126	4,198	0,759	Gruplar Arası	37,28	2	18,64	19,274	0,000
	10.Sınıf	138	3,478	1,048						
	11.Sınıf	144	3,639	1,088	Grup İçi	391,70	405	0,97		
	Toplam	408	3,757	1,027	Toplam	428,98	407			

Tablo 4.17. de görüldüğü gibi “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesinin “sınıf değişkeni” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.17A’ da verilmiştir.

Tablo 4.17A. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 02	9.Sınıf	10.Sınıf	0,720*	0,121	0,000
		11.Sınıf	0,560*	0,120	0,000
	10.Sınıf	9.Sınıf	-0,720*	0,121	0,000
		11.Sınıf	-0,161	0,117	0,391
	11.Sınıf	9.Sınıf	-0,560*	0,120	0,000
		10.Sınıf	0,161	0,117	0,391

Tablo 4.17A incelendiğinde “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesinin “okul seçiminde etkili olanlar” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; 9. sınıf öğrencilerinin “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesine 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Bu sonuca göre 9. sınıf öğrencileri lehine bir farklılık vardır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.18. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Her İsteğimi Yerine Getirerek Beni Şımartır/Şımartırdı” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S 03	9.Sınıf	126	4,198	0,759	Gruplar Arası	37,28	2	18,64	19,274	0,000
	10.Sınıf	138	3,478	1,048						
	11.Sınıf	144	3,639	1,088	Grup İçi	391,70	405	0,97		
	Toplam	408	3,757	1,027	Toplam	428,98	407			

Tablo 4.18. 'de görüldüğü gibi “Ailem her isteğimi yerine getirerek beni şımartır/şımartırdı” ifadesinin “sınıf seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.18A’da verilmiştir.

Tablo 4.18A. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Her İsteğimi Yerine Getirerek Beni Şımartır/Şımartırdı” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S 03	9.Sınıf	10.Sınıf	0,720*	0,121	0,000
		11.Sınıf	0,560*	0,120	0,000
	10.Sınıf	9.Sınıf	-0,720*	0,121	0,000
		11.Sınıf	-0,161	0,117	0,391
	11.Sınıf	9.Sınıf	-0,560*	0,120	0,000
		10.Sınıf	0,161	0,117	0,391

Tablo 4.18A incelendiğinde “Ailem her isteğimi yerine getirerek beni şımartır/şımartırdı” ifadesinin “sınıf seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; 9. sınıf öğrencileri, 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla olumlu sonuç bildirmişlerdir ve 9. sınıf öğrencileri lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.19. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S 05	9.Sınıf	126	4,603	0,594	Gruplar Arası	33,17	2	16,58	14,190	0,000
	10.Sınıf	138	3,899	1,297						
	11.Sınıf	144	4,306	1,178	Grup İçi	473,29	405	1,17		
	Toplam	408	4,260	1,116	Toplam	506,46	407			

Tablo 4.19. incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 20A’da verilmiştir

Tablo 4.19A. Öğrencilerin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 05	9.Sınıf	10.Sınıf	0,705*	0,133	0,000
		11.Sınıf	0,298*	0,132	0,080
	10.Sınıf	9.Sınıf	-0,705*	0,133	0,000
		11.Sınıf	-0,407*	0,129	0,007
	11.Sınıf	9.Sınıf	-0,298*	0,132	0,080
		10.Sınıf	0,407*	0,129	0,007

Tablo 4.19A incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; 9. sınıf öğrencileri ile 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. 9. sınıf öğrencileri lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 4.20. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku veDers Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S 11	9.Sınıf	126	2,992	1,423	Gruplar Arası	24,43	2	12,22	6,199	0,002
	10.Sınıf	138	2,507	1,303						
	11.Sınıf	144	3,049	1,479	Grup İçi	798,14	405	1,97		
	Toplam	408	2,848	1,422	Toplam	822,58	407			

Tablo 4.20. incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde manidar bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.20A’da verilmiştir

Tablo 4.20A. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 11	9.Sınıf	10.Sınıf	0,485*	0,173	0,020
		11.Sınıf	-0,057	0,171	0,947
	10.Sınıf	9.Sınıf	-0,485*	0,173	0,020
		11.Sınıf	-0,541*	0,167	0,006
	11.Sınıf	9.Sınıf	0,057	0,171	0,947
		10.Sınıf	0,541*	0,167	0,006

Tablo 4.20A incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; 10. sınıf öğrencileri ile 9. sınıf ve 10. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. 10. sınıf öğrencileri lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.21. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S 14	9.Sınıf	126	126	3,024	Gruplar Arası	45,56	2	22,78	14,041	0,000
	10.Sınıf	138	138	2,377						
	11.Sınıf	144	144	3,125	Grup İçi	657,08	405	1,62		
	Toplam	408	126	3,024	Toplam	702,64	407			

Tablo 4.21 incelendiğinde “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 22A’da verilmiştir.

Tablo 4.21A. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 14	9.Sınıf	10.Sınıf	0,647*	0,157	0,000
		11.Sınıf	-0,101	0,155	0,809
	10.Sınıf	9.Sınıf	-0,647*	0,157	0,000
		11.Sınıf	-0,748*	0,152	0,000
	11.Sınıf	9.Sınıf	0,101	0,155	0,809
		10.Sınıf	0,748*	0,152	0,000

Tablo 4.21A. incelendiğinde “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; 10. sınıf öğrencileri ile 9. sınıf ve 11. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. 10. sınıf öğrencileri lehine olan bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.22. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Bana Kızdığında Kafama Çok Takar ve Çok Üzülürüm” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S 24	9.Sınıf	126	3,238	1,054	Gruplar Arası	38,52	2	19,26	11,795	0,000
	10.Sınıf	138	2,507	1,286						
	11.Sınıf	144	2,667	1,439	Grup İçi	661,35	405	1,63		
	Toplam	408	2,789	1,311	Toplam	699,87	407			

Tablo 4.22 incelendiğinde “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 23A’da verilmiştir

Tablo 4.22A. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Bana Kızdığında Kafama Çok Takar ve Çok Üzülürüm” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 24	9.Sınıf	10.Sınıf	0,731*	0,157	0,000
		11.Sınıf	0,571*	0,156	0,001
	10.Sınıf	9.Sınıf	-0,731*	0,157	0,000
		11.Sınıf	-0,159	0,152	0,578
	11.Sınıf	9.Sınıf	-0,571*	0,156	0,001
		10.Sınıf	0,159	0,152	0,578

Tablo 4.22A incelendiğinde “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; 9. sınıf öğrencileri ile 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre 9. sınıf öğrencileri lehine bir farklılık görülmektedir Bu farklılık istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.23. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S 25	9.Sınıf	126	4,111	0,948	Gruplar Arası	13,50	2	6,75	8,214	0,000
	10.Sınıf	138	4,522	0,776						
	11.Sınıf	144	4,486	0,982	Grup İçi	332,85	405	0,82		
	Toplam	408	4,382	0,922	Toplam	346,35	407			

Tablo 4.23 incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 24A’da verilmiştir.

Tablo 4.23A. Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Sınıf Seviyesi (i)	Sınıf Seviyesi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 25	9.Sınıf	10.Sınıf	-0,411*	0,112	0,001
		11.Sınıf	-0,375*	0,111	0,003
	10.Sınıf	9.Sınıf	0,411*	0,112	0,001
		11.Sınıf	0,036	0,108	0,947
	11.Sınıf	9.Sınıf	0,375*	0,111	0,003
		10.Sınıf	-0,036	0,108	0,947

Tablo 24A incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “sınıf değişkenine” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; 9. sınıf öğrencileri ile 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre 9. sınıf öğrencileri lehine bir farklılık görülmektedir Bu farklılık istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.4.AİLE EKONOMİSİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümünde, öğrenci deneklere yöneltilen duygusal istismar ile alakalı ifadelerden, ailelerin ekonomisi değişkenine göre elde edilen görüş farklılıklarına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.24.Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
02	0–750 TL	81	3,444	1,072	Gruplar Arası	19,746	3	6,582	6,498	0,000
	750-1500TL	195	3,697	1,048						
	1500-3000TL	97	4,082	0,838	Grup İçi	409,232	404	1,013		
	3000TL den fazla	35	3,914	1,040						
	Toplam	408	3,757	1,027	Toplam	428,978	407			

Tablo 4.24 incelendiğinde “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.24A’da verilmiştir.

Tablo 4.24A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 05	0-750 TL	750-1500TL	-0,253	0,133	0,307
		1500-3000TL	-0,638*	0,151	0,001
		3000TL den fazla	-0,470	0,204	0,151
	750-1500TL	0-750 TL	0,253	0,133	0,307
		1500-3000TL	-0,385*	0,125	0,025
		3000TL den fazla	-0,217	0,185	0,711
	1500-3000TL	0-750 TL	0,638*	0,151	0,001
		750-1500TL	0,385*	0,125	0,025
		3000TL den fazla	0,168	0,198	0,869
	3000TL den fazla	0-750 TL	0,470	0,204	0,151
		750-1500TL	0,217	0,185	0,711
		1500-3000TL	-0,168	0,198	0,869

Tablo 4.24A incelendiğinde “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık geliri 1500-3000 TL aralığında olan grup ile aylık geliri 0-750 TL aralığında olan grup arasında geliri 1500-3000TL aralığında olan grup lehine bir farklılık görülmektedir. Ayrıca aylık geliri 1500–3000 TL aralığında olan grup ile aylık geliri 750-1500TL aralığında olan grup arasında da yine gelir düzeyi 1500-3000TL aralığında olan grup lehine bir farklılık görülmektedir Bu farklılıklar istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.25. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
05	0-750 TL	81	3,988	1,328	Gruplar Arası	14,181	3	4,727	3,879	0,009
	750-1500TL	195	4,210	1,141						
	1500-3000TL	97	4,515	0,867	Grup İçi	492,280	404	1,219		
	3000TL den fazla	35	4,457	0,886						
	Toplam	408	4,260	1,116	Toplam	506,461	407			

Tablo 4.25. incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.25A’da verilmiştir.

Tablo 4.25A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 05	0-750 TL	750-1500TL	-0,223	0,146	0,508
		1500-3000TL	-0,528*	0,166	0,019
		3000TL den fazla	-0,469	0,223	0,221
	750-1500TL	0-750 TL	0,223	0,146	0,508
		1500-3000TL	-0,305	0,137	0,177
		3000TL den fazla	-0,247	0,203	0,686
	1500-3000TL	0-750 TL	0,528*	0,166	0,019
		750-1500TL	0,305	0,137	0,177
		3000TL den fazla	0,058	0,218	0,995
	3000TL den fazla	0-750 TL	0,469	0,223	0,221
		750-1500TL	0,247	0,203	0,686
		1500-3000TL	-0,058	0,218	0,995

Tablo 4.25A incelendiğinde “Ailem beceriksizliğini yüzüme vurarak beni eleştirirler ” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık geliri 1500-3000 TL aralığında olan grup ile aylık geliri 0-750 TL aralığında olan grup arasında geliri 1500-3000TL aralığında olan grup lehine bir farklılık görülmektedir. Bu farklılıklar istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.26. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem / Babam Sözlerini Dinlemediğim Zaman Beni Sevmediklerini Söylerler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
06	0–750 TL	81	4,272	1,073	Gruplar Arası	13,657	3	4,552	7,241	0,000
	750-1500TL	195	4,667	0,671						
	1500-3000TL	97	4,773	0,771	Grup İçi	253,968	404	0,629		
	3000TL den fazla	35	4,800	0,719						
	Toplam	408	4,625	0,811	Toplam	267,625	407			

Tablo 4.26. incelendiğinde “Annem/Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.26A ’da verilmiştir.

Tablo 4.26A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem/Babam Sözlerini Dinlemediğim Zaman Beni Sevmediklerini Söylerler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 06	0-750 TL	750-1500TL	-0,395*	0,105	0,003
		1500-3000TL	-0,502*	0,119	0,001
		3000TL den fazla	-0,528*	0,160	0,013
	750-1500TL	0-750 TL	0,395*	0,105	0,003
		1500-3000TL	-0,107	0,099	0,760
		3000TL den fazla	-0,133	0,146	0,840
	1500-3000TL	0-750 TL	0,502*	0,119	0,001
		750-1500TL	0,107	0,099	0,760
		3000TL den fazla	-0,027	0,156	0,999
	3000TL den fazla	0-750 TL	0,528*	0,160	0,013
		750-1500TL	0,133	0,146	0,840
		1500-3000TL	0,027	0,156	0,999

Tablo 4.26A incelendiğinde “Annem/Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler” ifadesinin “Aile Ekonomisi” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık gelirleri 3000TL den fazla olan, 1500-3000 TL aralığında olan ve 750-1500TL aralığında gelire sahip olan gruplar ile aylık geliri 0-750 TL aralığında olan grup arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılık gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan grup aleyhinedir ve istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 4.27. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Hata Yaptığımda Annem veya Babam Beni Döver/Döverdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
06	0-750 TL	81	4,519	0,868	Gruplar Arası	7,084	3	2,361	6,722	0,000
	750-1500TL	195	4,744	0,524						
	1500-3000TL	97	4,897	0,467	Grup İçi	141,914	404	0,351		
	3000TL den fazla	35	4,886	0,471						
	Toplam	408	4,748	0,605	Toplam	148,998	407			

Tablo 4.27 incelendiğinde “Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/döverdi” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.27A’da verilmiştir.

Tablo 4.27A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Hata Yaptığımda Annem veya Babam Beni Döver/ Döverdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S 06	0-750 TL	750-1500TL	-0,225*	0,078	0,042
		1500-3000TL	-0,378	0,089	0,001
		3000TL den fazla	-0,367	0,120	0,026
	750-1500TL	0-750 TL	0,225*	0,078	0,042
		1500-3000TL	-0,153	0,074	0,229
		3000TL den fazla	-0,142	0,109	0,636
	1500-3000TL	0-750 TL	0,378*	0,089	0,001
		750-1500TL	0,153	0,074	0,229
		3000TL den fazla	0,011	0,117	1,000
	3000TL den fazla	0-750 TL	0,367*	0,120	0,026
		750-1500TL	0,142*	0,109	0,636
		1500-3000TL	-0,011*	0,117	1,000

Tablo 4.27A incelendiğinde “Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/ döverdi” ifadesinin “Aile Ekonomisi” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık gelirleri 3000TL den fazla olan, 1500-3000 TL aralığında olan ve 750-1500TL aralığında gelire sahip olan gruplar ile aylık geliri 0-750 TL aralığında olan grup arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Bu farklılık gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan grup aleyhinedir ve istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 4.28. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S11	0-750 TL	81	81	2,642	Gruplar Arası	68,578	3	22,859	12,24	0,000
	750-1500TL	195	195	3,246						
	1500-3000TL	97	97	2,515	Grup İçi	754,000	404	1,866		
	3000TL den fazla	35	35	2,029						
	Toplam	408	408	2,848	Toplam	822,578	407			

Tablo 4.28 incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.28A’da verilmiştir.

Tablo 4.28A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 11	0-750 TL	750-1500TL	-0,604*	0,181	0,011
		1500-3000TL	0,127	0,206	0,945
		3000TL den fazla	0,613	0,276	0,179
	750-1500TL	0-750 TL	0,604*	0,181	0,011
		1500-3000TL	0,731*	0,170	0,000
		3000TL den fazla	1,218*	0,251	0,000
	1500-3000TL	0-750 TL	-0,127	0,206	0,945
		750-1500TL	-0,731*	0,170	0,000
		3000TL den fazla	0,487	0,269	0,354
	3000TL den fazla	0-750 TL	-0,613	0,276	0,179
		750-1500TL	-1,218*	0,251	0,000
		1500-3000TL	-0,487	0,269	0,354

Tablo 29A incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “Aile Ekonomisi” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık geliri 3000TL den fazla olan grup ve aylık geliri 1500-3000TL aralığında olan grup ile aylık geliri ve 750-1500TL aralığında olan grup arasında gelir düzeyi 750-1500TL aralığında olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca 0-750 TL aralığında geliri olan grup ile 750-1500TL aralığında gelire sahip olan grup arasında da gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.29. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S12	0-750 TL	81	2,630	1,495	Gruplar Arası	22,369	3	7,456	5,144	0,002
	750-1500TL	195	2,374	1,188						
	1500-3000TL	97	1,990	0,963	Grup İçi	585,550	404	1,449		
	3000TL den fazla	35	2,000	1,138						
	Toplam	408	2,301	1,222	Toplam	607,919	407			

Tablo 4.29 incelendiğinde “Okul başarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımı takip eder/ edelerdi” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.29A’da verilmiştir.

Tablo 4.29A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 12	0-750 TL	750-1500TL	0,255	0,159	0,463
		1500-3000TL	0,64*	0,181	0,006
		3000TL den fazla	0,63	0,244	0,084
	750-1500TL	0-750 TL	-0,255	0,159	0,463
		1500-3000TL	0,385	0,150	0,087
		3000TL den fazla	0,374	0,221	0,413
	1500-3000TL	0-750 TL	-0,64*	0,181	0,006
		750-1500TL	-0,385	0,150	0,087
		3000TL den fazla	-0,010	0,237	1,000
	3000TL den fazla	0-750 TL	-0,63	0,244	0,084
		750-1500TL	-0,374	0,221	0,413
		1500-3000TL	0,010	0,237	1,000

Tablo 4.29A incelendiğinde “Okul başarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımı takip eder/ edelerdi” ifadesinin “Aile Ekonomisi” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık geliri 1500-3000TL aralığında olan grup ile aylık geliri ve 0-750 TL aralığında olan grup arasında gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan grup lehine istatistiksel açıdan (P<0,05) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.Diğer gruplar arasındaki farklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.30. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S14	0-750 TL	81	3,309	1,437	Gruplar Arası	32,244	3	10,748	6,477	0,000
	750-1500TL	195	2,851	1,341						
	1500-3000TL	97	2,619	1,045	Grup İçi	670,401	404	1,659		
	3000TL den fazla	35	2,314	1,231						
	Toplam	408	2,841	1,314	Toplam	702,645	407			

Tablo 4.30 incelendiğinde “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.30A’da verilmiştir.

Tablo 4.30A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Okul Dışı Faaliyetlere Katılmam Ailem İçin Önemlidir, Destek Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S 14	0-750 TL	750-1500TL	0,457	0,170	0,067
		1500-3000TL	0,690*	0,194	0,006
		3000TL den fazla	0,994*	0,261	0,002
	750-1500TL	0-750 TL	-0,457	0,170	0,067
		1500-3000TL	0,233	0,160	0,550
		3000TL den fazla	0,537	0,236	0,163
	1500-3000TL	0-750 TL	-0,690*	0,194	0,006
		750-1500TL	-0,233	0,160	0,550
		3000TL den fazla	0,304	0,254	0,698
	3000TL den fazla	0-750 TL	-0,994*	0,261	0,002
		750-1500TL	-0,537	0,236	0,163
		1500-3000TL	-0,304	0,254	0,698

Tablo 4.30A incelendiğinde “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler” ifadesinin “Aile Ekonomisi” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda; aylık geliri 3000TL den fazla olan grup ve gelir seviyesi 1500-3000TL aralığında olan grup ile aylık geliri ve 0-750 TL aralığında olan grup arasında gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.31. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Aile İçi Uyulması Gereken Konular Hakkında Anne ve Babam Fikir Birliği İçindedir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S20	0-750 TL	81	2,543	1,342	Gruplar Arası	25,977	3	8,659	6,629	0,000
	750-1500TL	195	2,082	1,137						
	1500-3000TL	97	1,948	1,103	Grup İçi	527,700	404	1,306		
	3000TL den fazla	35	1,629	0,690						
	Toplam	408	2,103	1,166	Toplam	553,676	407			

Tablo 4.31 incelendiğinde “Aile içi uyulması gereken konular hakkında anne ve babam fikir birliği içindedir” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.31A’da verilmiştir.

Tablo 4.31A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Aile İçi Uyulması Gereken Konular Hakkında Anne ve Babam Fikir Birliği İçindedir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 20	0-750 TL	750-1500TL	0,461*	0,151	0,026
		1500-3000TL	0,595*	0,172	0,008
		3000TL den fazla	0,915*	0,231	0,002
	750-1500TL	0-750 TL	-0,461*	0,151	0,026
		1500-3000TL	0,134	0,142	0,829
		3000TL den fazla	0,453	0,210	0,199
	1500-3000TL	0-750 TL	-0,595*	0,172	0,008
		750-1500TL	-0,134	0,142	0,829
		3000TL den fazla	0,320	0,225	0,570
	3000TL den fazla	0-750 TL	-0,915*	0,231	0,002
		750-1500TL	-0,453	0,210	0,199
		1500-3000TL	-0,320	0,225	0,570

Tablo 4.31A incelendiğinde “Aile içi uyulması gereken konular hakkında anne ve babam fikir birliği içindedir” ifadesinin “Aile Ekonomisi” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık geliri 3000TL den fazla olan grup, gelir seviyesi 1500-3000TL aralığında olan grup ve aylık geliri 750-1500TL aralığında olan grup ile aylık geliri 0-750 TL aralığında olan grup arasında gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P<0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur.Diğer gruplar arasındaki farklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.32. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Anne ve Babam, Yaşıma ve İhtiyaçlarıma Göre Bana Bilgi Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S22	0-750 TL	81	2,568	1,360	Gruplar Arası	76,031	3	25,344	17,57	0,0
	750-1500TL	195	2,585	1,217						
	1500-3000TL	97	1,629	1,064	Grup İçi	582,555	404	1,442		
	3000TL den fazla	35	1,743	1,067						
	Toplam	408	2,282	1,272	Toplam	658,586	407			

Tablo 4.32. incelendiğinde “Aile içi uyulması gereken konular hakkında anne ve babam fikir birliği içindedir” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.32A ’da verilmiştir.

Tablo 4.32A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Anne ve Babam, Yaşıma ve İhtiyaçlarıma Göre Bana Bilgi Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 22	0-750 TL	750-1500TL	-0,017	0,159	1,000
		1500-3000TL	0,939*	0,181	0,000
		3000TL den fazla	0,825*	0,243	0,010
	750-1500TL	0-750 TL	0,017	0,159	1,000
		1500-3000TL	0,956	0,149	0,200
		3000TL den fazla	0,842	0,220	0,002
	1500-3000TL	0-750 TL	-0,939*	0,181	0,000
		750-1500TL	-0,956	0,149	0,000
		3000TL den fazla	-0,114	0,237	0,972
	3000TL den fazla	0-750 TL	-0,825*	0,243	0,010
		750-1500TL	-0,842	0,220	0,002
		1500-3000TL	0,114	0,237	0,972

Tablo 4.32A incelendiğinde “Anne ve babam, yaşıma ve ihtiyaçlarıma göre bana bilgi verirler” ifadesinin “Aile Ekonomisi” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık geliri 3000TL den fazla olan grup ve gelir seviyesi 1500-3000TL aralığında olan grup ile aylık geliri 0-750 TL aralığında olan grup arasında gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.33. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S25	0-750 TL	81	4,198	1,327	Gruplar Arası	11,810	3	3,937	4,754	0,003
	750-1500TL	195	4,313	0,732						
	1500-3000TL	97	4,526	0,925	Grup İçi	334,543	404	0,828		
	3000TL den fazla	35	4,800	0,473						
	Toplam	408	4,382	0,922	Toplam	346,353	407			

Tablo 4.33. incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “Aile Ekonomisi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.33A’da verilmiştir.

Tablo 4.33A. Ailelerin Ekonomisi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Aile Ekonomisi (i)	Aile Ekonomisi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 25	0-750 TL	750-1500TL	-0,115	0,120	0,821
		1500-3000TL	-0,328	0,137	0,127
		3000TL den fazla	-0,602*	0,184	0,014
	750-1500TL	0-750 TL	0,115	0,120	0,821
		1500-3000TL	-0,213	0,113	0,316
		3000TL den fazla	-0,487*	0,167	0,038
	1500-3000TL	0-750 TL	0,328	0,137	0,127
		750-1500TL	0,213	0,113	0,316
		3000TL den fazla	-0,274	0,179	0,506
	3000TL den fazla	0-750 TL	0,602*	0,184	0,014
		750-1500TL	0,487*	0,167	0,038
		1500-3000TL	0,274	0,179	0,506

Tablo 4.33A incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “Aile Ekonomisi” göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda ; aylık geliri 3000TL den fazla olan grup ve gelir seviyesi 1500-3000TL aralığında olan grup ile aylık geliri 0-750 TL aralığında olan grup arasında gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca geliri 3000TL den fazla olan grup ile gelir seviyesi 1500-3000TL aralığında olan grup arasında da istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

4.5. ANNENİN EĞİTİMİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, annenin eğitim seviyesine göre ifadelere verilen cevaplara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.34. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S5	Hiç okula gitmemiş	32	3,906	1,201	Gruplar arası	17,97	4	4,49	3,71	0,01
	İlkokul	215	4,233	1,136						
	Ortaokul	60	4,050	1,171	Grup İçi	488,49	403	1,21		
	Lise	70	4,657	0,814						
	Üniversite	31	4,323	1,166	Toplam	506,46	407	506,46		
	Toplam	408	4,260	1,116						

Tablo 4.34. incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.34A ’da verilmiştir.

Tablo 4.34A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Anne Eğitimi (i)	Anne Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S5	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	-0,326	0,209	0,654
		Ortaokul	-0,144	0,241	0,986
		Lise	-0,751*	0,235	0,039
		Üniversite	-0,416	0,277	0,690
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,326	0,209	0,654
		Ortaokul	0,183	0,161	0,863
		Lise	-0,425	0,152	0,099
		Üniversite	-0,090	0,212	0,996
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,144	0,241	0,986
		İlkokul	-0,183	0,161	0,863
		Lise	-0,607*	0,194	0,045
		Üniversite	-0,273	0,244	0,869
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	0,751*	0,235	0,039
		İlkokul	0,425	0,152	0,099
		Ortaokul	0,607*	0,194	0,045
		Üniversite	0,335	0,238	0,739
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	0,416	0,277	0,690
		İlkokul	0,090	0,212	0,996
		Ortaokul	0,273	0,244	0,869
		Lise	-0,335	0,238	0,739

Tablo 4.34A incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu ile annesi hiç okula gitmemiş olan öğrenci grubu arasında annesinin eğitimi lise olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, annesinin eğitim seviyesi lise olan grup ile annesinin eğitim seviyesi ortaokul olan öğrenci grubu

arasında annesinin eğitimi lise olan grup lehine benzer farklılık görülmüştür. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

Tablo 4.35. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem / Babam Sözlerini Dinlemediğim Zaman Beni Sevmediklerini Söylerler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S6	Hiç okula gitmemiş	32	4,563	0,619	Gruplar arası	9,41	4	2,35	3,67	0,01
	İlkokul	215	4,530	0,836						
	Ortaokul	60	4,667	0,877	Grup İçi	258,21	403	0,64		
	Lise	70	4,943	0,336						
	Üniversite	31	4,548	1,207	Toplam	267,63	407			
	Toplam	408	4,625	0,811						

Tablo 4.35. incelendiğinde “Annem/Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.35A’da verilmiştir.

Tablo 4.35A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem / Babam Sözlerini Dinlemediğim Zaman Beni Sevmediklerini Söylerler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Anne Eğitimi (i)	Anne Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S6	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	0,032	0,152	1,000
		Ortaokul	-0,104	0,175	0,986
		Lise	-0,380	0,171	0,293
		Üniversite	0,014	0,202	1,000
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	-0,032	0,152	1,000
		Ortaokul	-0,136	0,117	0,850
		Lise	-0,413*	0,110	0,008
		Üniversite	-0,018	0,154	1,000
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,104	0,175	0,986
		İlkokul	0,136	0,117	0,850
		Lise	-0,276	0,141	0,428
		Üniversite	0,118	0,177	0,978
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	0,380	0,171	0,293
		İlkokul	0,413*	0,110	0,008
		Ortaokul	0,276	0,141	0,428
		Üniversite	0,394	0,173	0,268
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	-0,014	0,202	1,000
		İlkokul	0,018	0,154	1,000
		Ortaokul	-0,118	0,177	0,978
		Lise	-0,394	0,173	0,268

Tablo 4.35A incelendiğinde “Annem / Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu ile annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubu arasında annesinin eğitimi lise olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık

bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

Tablo 4.36. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S10	Hiç okula gitmemiş	32	3,875	1,008	Gruplar arası	23,77	4	5,94	5,08	0,00
	İlkokul	215	3,949	1,204						
	Ortaokul	60	4,467	0,947	Grup İçi	471,50	403	1,17		
	Lise	70	4,429	0,844						
	Üniversite	31	3,871	0,957	Toplam	495,27	407			
	Toplam	408	4,096	1,103						

Tablo 4.36. incelendiğinde “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.36A. 'da verilmiştir.

Tablo 4.36A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Anne Eğitimi (i)	Anne Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S10	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	-0,074	0,205	0,998
		Ortaokul	-0,592	0,237	0,184
		Lise	-0,554	0,231	0,221
		Üniversite	0,004	0,273	1,000
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,074	0,205	0,998
		Ortaokul	-0,518*	0,158	0,031
		Lise	-0,480*	0,149	0,036
		Üniversite	0,078	0,208	0,998
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,592	0,237	0,184
		İlkokul	0,518*	0,158	0,031
		Lise	0,038	0,190	1,000
		Üniversite	0,596	0,239	0,187
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	0,554	0,231	0,221
		İlkokul	0,480*	0,149	0,036
		Ortaokul	-0,038	0,190	1,000
		Üniversite	0,558	0,233	0,224
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	-0,004	0,273	1,000
		İlkokul	-0,078	0,208	0,998
		Ortaokul	-0,596	0,239	0,187
		Lise	-0,558	0,233	0,224

Tablo 37A incelendiğinde “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu ile annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubu arasında annesinin eğitimi lise olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

Tablo 4.37. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S11	Hiç okula gitmemiş	32	3,875	1,008	Gruplar arası	23,77	4	5,94	5,08	0,00
	İlkokul	215	3,949	1,204						
	Ortaokul	60	4,467	0,947	Grup İçi	471,50	403	1,17		
	Lise	70	4,429	0,844						
	Üniversite	31	3,871	0,957	Toplam	495,27	407			
	Toplam	408	4,096	1,103						

Tablo 4.37. incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.37A. 'da verilmiştir.

Tablo 4.37A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Anne Eğitimi (i)	Anne Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S11	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	-0,074	0,205	0,998
		Ortaokul	-0,592	0,237	0,184
		Lise	-0,554	0,231	0,221
		Üniversite	0,004	0,273	1,000
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,074	0,205	0,998
		Ortaokul	-0,518*	0,158	0,031
		Lise	-0,480*	0,149	0,036
		Üniversite	0,078	0,208	0,998
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,592	0,237	0,184
		İlkokul	0,518*	0,158	0,031
		Lise	0,038	0,190	1,000
		Üniversite	0,596	0,239	0,187
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	0,554	0,231	0,221
		İlkokul	0,480*	0,149	0,036
		Ortaokul	-0,038	0,190	1,000
		Üniversite	0,558	0,233	0,224
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	-0,004	0,273	1,000
		İlkokul	-0,078	0,208	0,998
		Ortaokul	-0,596	0,239	0,187
		Lise	-0,558	0,233	0,224

Tablo 4.37A incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu ile annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubu arasında annesinin eğitimi lise olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca benzer farklılık annesinin eğitim seviyesi ortaokul olan öğrenci grubu ile annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubu arasında annesinin

eğitimi ortaokul olan grup lehine görülmüştür. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

Tablo 4.38. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S12	Hiç okula gitmemiş	32	2,938	1,243	Gruplar arası	47,22	4	11,80	8,48	0,00
	İlkokul	215	2,502	1,325						
	Ortaokul	60	1,967	1,025	Grup İçi	560,70	403	1,39		
	Lise	70	1,843	0,942						
	Üniversite	31	1,935	0,680	Toplam	607,92	407			
	Toplam	408	2,301	1,222						

Tablo 4.38. incelendiğinde “Okul başarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımı takip eder/ edelerdi” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.38A. ’da verilmiştir.

Tablo 4.38A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Anne Eğitimi (i)	Anne Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S12	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	0,435	0,223	0,436
		Ortaokul	0,971	0,258	0,008
		Lise	1,095*	0,252	0,001
		Üniversite	1,002*	0,297	0,024
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	-0,435	0,223	0,436
		Ortaokul	0,536	0,172	0,048
		Lise	0,659*	0,162	0,003
		Üniversite	0,567	0,227	0,183
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	-0,971	0,258	0,008
		İlkokul	-0,536	0,172	0,048
		Lise	0,124	0,208	0,986
		Üniversite	0,031	0,261	1,000
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	-1,095*	0,252	0,001
		İlkokul	-0,659*	0,162	0,003
		Ortaokul	-0,124	0,208	0,986
		Üniversite	-0,093	0,254	0,998
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	-1,002*	0,297	0,024
		İlkokul	-0,567	0,227	0,183
		Ortaokul	-0,031	0,261	1,000
		Lise	0,093	0,254	0,998

Tablo 4.38A. incelendiğinde “Okul başarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımı takip eder/ edelerdi” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Annesinin eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu ve annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu ile annesi hiç okula gitmemiş olan öğrenci grubu arasında annesi hiç okula gitmeyen grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca benzer farklılık annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu ile annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan

öğrenci grubu arasında annesinin eğitim seviyesi ilkököl olan grup lehine görölmüştür. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir

Tablo 4.39. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Evde Yaşıma Uygun Sorumluluklar Verilir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S16	Hiç okula gitmemiş	32	2,625	1,212	Gruplar arası	42,17	4	10,54	9,52	0,00
	İlkokul	215	2,316	1,124						
	Ortaokul	60	1,750	0,876	Grup İçi	446,30	403	1,11		
	Lise	70	1,714	1,009						
	Üniversite	31	1,677	0,702	Toplam	488,47	407			
	Toplam	408	2,105	1,096						

Tablo 4.39. incelendiğinde “Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görölmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.39A. ’da verilmiştir.

Tablo 4.39A. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Evde Yaşıma Uygun Sorumluluklar Verilir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Anne Eğitimi (i)	Anne Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S16	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	0,309	0,199	0,663
		Ortaokul	0,875	0,230	0,007
		Lise	0,911*	0,225	0,003
		Üniversite	0,948*	0,265	0,013
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	-0,309	0,199	0,663
		Ortaokul	0,566	0,154	0,010
		Lise	0,602	0,145	0,002
		Üniversite	0,639*	0,202	0,042
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	-0,875	0,230	0,007
		İlkokul	-0,566	0,154	0,010
		Lise	0,036	0,185	1,000
		Üniversite	0,073	0,233	0,999
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	-0,911*	0,225	0,003
		İlkokul	-0,602	0,145	0,002
		Ortaokul	-0,036	0,185	1,000
		Üniversite	0,037	0,227	1,000
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	-0,948*	0,265	0,013
		İlkokul	-0,639*	0,202	0,042
		Ortaokul	-0,073	0,233	0,999
		Lise	-0,037	0,227	1,000

Tablo 4.39A. incelendiğinde “Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir” ifadesinin “Annenin Eğitim Seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Annesinin eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu ile annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan grup ve annesi hiç okula gitmemiş olan grup arasında annesinin eğitim seviyesi üniversite olan grup aleyhine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci

grubu ile annesi hiç okula gitmemiş olan öğrenci grubu arasında annesi hiç okula gitmemiş olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

Tablo 4.40. Annenin Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S25	Hiç okula gitmemiş	32	3,781	0,832	Gruplar arası	24,97	4	6,24	7,83	0,00
	İlkokul	215	4,284	1,058						
	Ortaokul	60	4,600	0,558	Grup İçi	321,39	403	0,80		
	Lise	70	4,586	0,602						
	Üniversite	31	4,806	0,749	Toplam	346,35	407			
	Toplam	408	4,382	0,922						

Tablo 4.40 incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “Annenin eğitim seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.40A. 'da verilmiştir.

Tablo 4.40A. Annenin Eğitimi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Anne Eğitimi (i)	Anne Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S25	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	-0,502	0,169	0,068
		Ortaokul	-0,819*	0,195	0,002
		Lise	-0,804*	0,191	0,002
		Üniversite	-1,025*	0,225	0,000
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,502	0,169	0,068
		Ortaokul	-0,316	0,130	0,210
		Lise	-0,302	0,123	0,198
		Üniversite	-0,523	0,172	0,056
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	0,819*	0,195	0,002
		İlkokul	0,316	0,130	0,210
		Lise	0,014	0,157	1,000
		Üniversite	-0,206	0,198	0,895
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	0,804*	0,191	0,002
		İlkokul	0,302	0,123	0,198
		Ortaokul	-0,014	0,157	1,000
		Üniversite	-0,221	0,193	0,859
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	1,025*	0,225	0,000
		İlkokul	0,523	0,172	0,056
		Ortaokul	0,206	0,198	0,895
		Lise	0,221	0,193	0,859

Tablo 4.40A. incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “Annenin eğitim seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Annesinin eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu, annesinin eğitim seviyesi lise olan grup ve annesinin eğitim seviyesi ortaokul olan grup ile annesi hiç okula gitmemiş olan grup arasında annesi hiç okula gitmeyen grup aleyhine istatistiksel açıdan

($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

4.6. BABANIN EĞİTİMİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 4.41. Babanın Eğitimi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Aşırı Koruyarak, Gereğinden Fazla Düşkünlük Gösterir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S1	Hiç okula gitmemiş	5	3,400	1,673	Gruplar arası	25,430	4	6,358	4,919	25,43
	İlkokul	183	2,607	1,026						
	Ortaokul	81	2,926	1,430	Grup İçi	520,842	403	1,292		
	Lise	91	2,505	1,068						
	Üniversite	48	2,083	1,048	Toplam	546,272	407			
	Toplam	408	2,596	1,159						

Tablo 4.41 incelendiğinde “Annem veya babam beni aşırı koruyarak , gereğinden fazla düşkünlük gösterir” ifadesinin “Babanın eğitim seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.41A. 'da verilmiştir.

Tablo 4.41A. Babanın Eğitimi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Aşırı Koruyarak, Gereğinden Fazla Düşkünlük Gösterir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Baba Eğitimi (i)	Baba Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S1	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	0,793	0,515	0,668
		Ortaokul	0,474	0,524	0,936
		Lise	0,895	0,522	0,569
		Üniversite	1,317	0,534	0,196
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	-0,793	0,515	0,668
		Ortaokul	-0,319	0,152	0,352
		Lise	0,101	0,146	0,975
		Üniversite	0,523	0,184	0,092
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	-0,474	0,524	0,936
		İlkokul	0,319	0,152	0,352
		Lise	0,420	0,174	0,212
		Üniversite	0,843*	0,207	0,003
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	-0,895	0,522	0,569
		İlkokul	-0,101	0,146	0,975
		Ortaokul	-0,420	0,174	0,212
		Üniversite	0,422*	0,203	0,364
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	-1,317	0,534	0,196
		İlkokul	-0,523	0,184	0,092
		Ortaokul	-0,843*	0,207	0,003
		Lise	-0,422*	0,203	0,364

Tablo 4.41A incelendiğinde “Annem veya babam beni aşırı koruyarak , gereğinden fazla düşkünlük gösterir” ifadesinin “Babanın eğitim seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; babasının eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu ile babasının eğitim seviyesi lise olan grup arasında babasının eğitim seviyesi lise olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca babasının eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu ile babasının eğitim seviyesi ortaokul olan grup arasında babasının eğitim seviyesi ortaokul

olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

Tablo 4.42. Babanın Eğitimi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S11	Hiç okula gitmemiş	5	4,600	0,894	Gruplar arası	52,299	4	13,075	6,841	0,000
	İlkokul	183	3,082	1,544						
	Ortaokul	81	2,951	1,244	Grup İçi	770,280	403	1,911		
	Lise	91	2,451	1,241						
	Üniversite	48	2,354	1,229	Toplam	822,578	407			
	Toplam	408	2,848	1,422						

Tablo 4.42. incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “Babanın eğitim seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.42A.’da verilmiştir.

Tablo 4.42A. Babanın Eğitimi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Baba Eğitimi (i)	Baba Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S11	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	1,518	0,627	0,211
		Ortaokul	1,649	0,637	0,155
		Lise	2,149*	0,635	0,023
		Üniversite	2,246*	0,650	0,019
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	-1,518	0,627	0,211
		Ortaokul	0,131	0,185	0,973
		Lise	0,631*	0,177	0,014
		Üniversite	0,728*	0,224	0,034
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	-1,649	0,637	0,155
		İlkokul	-0,131	0,185	0,973
		Lise	0,500	0,211	0,233
		Üniversite	0,596	0,252	0,232
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	-2,149*	0,635	0,023
		İlkokul	-0,631*	0,177	0,014
		Ortaokul	-0,500	0,211	0,233
		Üniversite	0,096	0,247	0,997
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	-2,246*	0,650	0,019
		İlkokul	-0,728*	0,224	0,034
		Ortaokul	-0,596	0,252	0,232
		Lise	-0,096	0,247	0,997

Tablo 4.42A incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “Babanın eğitim seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; babasının eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubu ve babası hiç okula gitmemiş olan grup ile babasının eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu arasında babasının eğitim seviyesi ilkokul olan ve babası hiç okula gitmemiş olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde

anlamli farklılık olduğu gör÷lmüştür. Ayrıca babasının eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu ile babasının eğitim seviyesi ilkokul olan ve babası hiç okula gitmemiş olan grup arasında babasının eğitim seviyesi ilkokul ve babası hiç okula gitmemiş olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamli bir farklılık vardır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

Tablo 4.43. Babanın Eğitimi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Geleceğim ve Seçeceğim Meslekle Alakalı Olarak Gerçekçi Olmayan Beklentiler İçindedir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S13	Hiç okula gitmemiş	5	4,600	0,548	Gruplar arası	29,815	4	7,454	4,514	0,001
	İlkokul	183	3,705	1,267						
	Ortaokul	81	3,531	1,629	Grup İçi	665,509	403	1,651		
	Lise	91	4,231	1,096						
	Üniversite	48	4,042	1,051	Toplam	695,324	407			
	Toplam	408	3,838	1,307						

Tablo 4.43. incelendiğinde “Annem veya babam geleceğim ve seçeceğim meslekle alakalı olarak gerçekçi olmayan beklentiler içindedir” ifadesinin “Babanın eğitim seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamli bir farklılık olduğu gör÷lmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.43A. ’da verilmiştir.

Tablo 4.43A. Babanın Eğitimi Değişkenine Göre “Annem veya Babam Geleceğim ve Seçeğim Meslekle Alakalı Olarak Gerçekçi Olmayan Beklentiler İçindedir” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Baba Eğitimi (i)	Baba Eğitimi (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S13	Hiç Okula Gitmemiş	İlkokul	0,895	0,582	0,670
		Ortaokul	1,069	0,592	0,516
		Lise	0,369	0,590	0,983
		Üniversite	0,558	0,604	0,931
	İlkokul	Hiç Okula Gitmemiş	-0,895	0,582	0,670
		Ortaokul	0,174	0,171	0,905
		Lise	-0,526*	0,165	0,039
		Üniversite	-0,337	0,208	0,625
	Ortaokul	Hiç Okula Gitmemiş	-1,069	0,592	0,516
		İlkokul	-0,174	0,171	0,905
		Lise	-0,700*	0,196	0,014
		Üniversite	-0,511	0,234	0,314
	Lise	Hiç Okula Gitmemiş	-0,369	0,590	0,983
		İlkokul	0,526*	0,165	0,039
		Ortaokul	0,700*	0,196	0,014
		Üniversite	0,189	0,229	0,954
	Üniversite	Hiç Okula Gitmemiş	-0,558	0,604	0,931
		İlkokul	0,337	0,208	0,625
		Ortaokul	0,511	0,234	0,314
		Lise	-0,189	0,229	0,954

Tablo 4.43A incelendiğinde “Annem veya babam geleceğim ve seçeğim meslekle alakalı olarak gerçekçi olmayan beklentiler içindedir” ifadesinin “Babanın eğitim seviyesi” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; babasının eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu ile babasının eğitim seviyesi ilkokul olan grup ve babasının eğitim seviyesi ortaokul okul olan grup arasında babasının eğitim seviyesi lise olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlam ifade etmemektedir.

4.7. NOT ORTALAMASI DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilerin bir önceki eğitim öğretim yılında ki başarı durumlarına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.44.Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S02	2.50 den az	65	3,923	0,989	Gruplar Arası	26,893	3	8,964	9,007	0,00
	2.50–3.49 arası	134	3,560	1,073						
	3.50–4.49 arası	143	3,629	1,053	Grup İçi	402,085	404	0,995		
	4.50–5.00 arası	66	4,273	0,669						
	Toplam	408	3,757	1,027	Toplam	428,978	407			

Tablo 4.44.incelendiğinde “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesinin “Not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.44A. 'da verilmiştir.

Tablo 4.44A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bana Karşı Katı Bir Disiplin Anlayışı Gösterir/Gösterirdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 02	2.50 den az	2.50-3.49 arası	0,363	0,151	0,123
		3.50-4.49 arası	0,294	0,149	0,277
		4.50-5.00 arası	-0,350	0,174	0,261
	2.50-3.49 arası	2.50 den az	-0,363	0,151	0,123
		3.50-4.49 arası	-0,070	0,120	0,953
		4.50-5.00 arası	-0,713*	0,150	0,000
	3.50-4.49 arası	2.50 den az	-0,294	0,149	0,277
		2.50-3.49 arası	0,070	0,120	0,953
		4.50-5.00 arası	-0,643*	0,148	0,000
	4.50-5.00 arası	2.50 den az	0,350	0,174	0,261
		2.50-3.49 arası	0,713*	0,150	0,000
		3.50-4.49 arası	0,643*	0,148	0,000

Tablo 4.44A. incelendiğinde “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesinin “Not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; öğrencilerin 2006-2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu ile not ortalaması 3.50-4.49 aralığında olan öğrenci grubu ve not ortalaması 2.50-3.49 aralığında olan öğrenci grubu arasında not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu olan grup lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.45. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S05	2.50 den az	65	3,754	1,479	Gruplar Arası	26,108	3	8,703	7,319	0,000
	2.50-3.49 arası	134	4,246	1,072						
	3.50-4.49 arası	143	4,336	0,978	Grup İçi	480,353	404	1,189		
	4.50-5.00 arası	66	4,621	0,890						
	Toplam	408	4,260	1,116	Toplam	506,461	407			

Tablo 4.45. incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “Not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.45A’da verilmiştir.

Tablo 4.45A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S 05	2.50 den az	2.50-3.49 arası	-0,492*	0,165	0,031
		3.50-4.49 arası	-0,582*	0,163	0,006
		4.50-5.00 arası	-0,867*	0,191	0,000
	2.50-3.49 arası	2.50 den az	0,492*	0,165	0,031
		3.50-4.49 arası	-0,089	0,131	0,926
		4.50-5.00 arası	-0,375	0,164	0,158
	3.50-4.49 arası	2.50 den az	0,582*	0,163	0,006
		2.50-3.49 arası	0,089	0,131	0,926
		4.50-5.00 arası	-0,286	0,162	0,378
	4.50-5.00 arası	2.50 den az	0,867*	0,191	0,000
		2.50-3.49 arası	0,375	0,164	0,158
		3.50-4.49 arası	0,286	0,162	0,378

Tablo 4.45A incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “Not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; öğrencilerin 2006-2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu, not ortalaması 3.50-4.49 aralığında olan öğrenci grubu ve not ortalaması 2.50-3.49 aralığında olan öğrenci grubu ile not ortalaması 2.50 den az olan öğrenci grubu arasında not ortalaması yüksek olan öğrenci grupları lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.46. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S10	2.50 den az	65	4,031	1,104	Gruplar Arası	14,461	3	4,820	4,05	0,007
	2.50-3.49 arası	134	4,104	1,240						
	3.50-4.49 arası	143	4,287	1,004	Grup İçi	480,811	404	1,190		
	4.50-5.00 arası	66	3,727	0,921						
	Toplam	408	4,096	1,103	Toplam	495,272	407			

Tablo 4.46 incelendiğinde “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu” ifadesinin “Not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.46A. ’da verilmiştir.

Tablo 4.46A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Kardeşlerimle Beni Kıyaslayarak Rekabet Ortamı Oluştururdu” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S 10	2.50 den az	2.50-3.49 arası	-0,074	0,165	0,978
		3.50-4.49 arası	-0,256	0,163	0,483
		4.50-5.00 arası	0,303	0,191	0,470
	2.50-3.49 arası	2.50 den az	0,074	0,165	0,978
		3.50-4.49 arası	-0,182	0,131	0,587
		4.50-5.00 arası	0,377	0,164	0,154
	3.50-4.49 arası	2.50 den az	0,256	0,163	0,483
		2.50-3.49 arası	0,182	0,131	0,587
		4.50-5.00 arası	0,559*	0,162	0,008
	4.50-5.00 arası	2.50 den az	-0,303	0,191	0,470
		2.50-3.49 arası	-0,377	0,164	0,154
		3.50-4.49 arası	-0,559*	0,162	0,008

Tablo 4.46A. incelendiğinde “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu” ifadesinin “Not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; öğrencilerin 2006-2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu ile not ortalaması 3.50-4.49 aralığında olan öğrenci grubu arasında not ortalaması 3.50-4.49 aralığında olan öğrenci grubu lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.47. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Aile Sorunlarının Çözümünde, Benim Düşüncelerime De Başvurulur” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S15	2.50 den az	65	2,785	1,166	Gruplar Arası	17,029	3	5,676	3,68	0,012
	2.50–3.49 arası	134	2,604	1,220						
	3.50–4.49 arası	143	2,923	1,359	Grup İçi	621,615	404	1,539		
	4.50–5.00 arası	66	3,197	1,070						
	Toplam	408	2,841	1,253	Toplam	638,645	407			

Tablo 4.47 incelendiğinde “Aile sorunlarının çözümünde, benim düşüncelerime de başvurulur” ifadesinin “Not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.47A. 'da verilmiştir

Tablo 4.47A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Aile Sorunlarının Çözümünde, Benim Düşüncelerime De Başvurulur” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S 15	2.50 den az	2.50-3.49 arası	-0,492	0,165	0,031
		3.50-4.49 arası	-0,582	0,163	0,006
		4.50-5.00 arası	-0,867	0,191	0,000
	2.50-3.49 arası	2.50 den az	0,492	0,165	0,031
		3.50-4.49 arası	-0,089	0,131	0,926
		4.50-5.00 arası	-0,375*	0,164	0,158
	3.50-4.49 arası	2.50 den az	0,582	0,163	0,006
		2.50-3.49 arası	0,089	0,131	0,926
		4.50-5.00 arası	-0,286	0,162	0,378
	4.50-5.00 arası	2.50 den az	0,867	0,191	0,000
		2.50-3.49 arası	0,375*	0,164	0,158
		3.50-4.49 arası	0,286	0,162	0,378

Tablo 4.47A incelendiğinde “Aile sorunlarının çözümünde, benim düşüncelerime de başvurulur” ifadesinin “Not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; öğrencilerin 2006-2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu ile not ortalaması 2.50-3.49 aralığında olan öğrenci grubu arasında not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu lehine istatistiksel açıdan ($P < 0,05$) düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır

Tablo 4.48. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bazı Davranışlarımdan Sonra Bana Karşı ‘Böyle Yaparsan Seni Sevmem’, ‘Yemeğini Yemezsen Başkasının Annesi Olurum’, ‘Senin Yüzünden Öleceğim’, ‘Annesiz Kal Da Gör’ Gibi Cümleler Kullanmıştır/Kullanmaktadır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S18	2.50 den az	65	4,231	1,101	Gruplar Arası	20,312	3	6,771	5,30	0,001
	2.50-3.49 arası	134	3,873	1,253						
	3.50-4.49 arası	143	4,280	1,189	Grup İçi	515,678	404	1,276		
	4.50-5.00 arası	66	4,485	0,662						
	Toplam	408	4,172	1,148	Toplam	535,990	407			

Tablo 4.48 incelendiğinde “Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı "Böyle yaparsan seni sevmem", "Yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum", "Senin yüzünden öleceğim", "Annesiz kal da gör" gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır” ifadesinin “Not Ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.48A’da verilmiştir.

Tablo 4.48A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bazı Davranışlarımdan Sonra Bana Karşı ‘Böyle Yaparsan Seni Sevmem’, ‘Yemeğini Yemezsen Başkasının Annesi Olurum’, ‘Senin Yüzünden Öleceğim’, ‘Annesiz Kal Da Gör’ Gibi Cümleler Kullanmıştır/Kullanmaktadır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S 18	2.50 den az	2.50-3.49 arası	0,358	0,171	0,224
		3.50-4.49 arası	-0,049	0,169	0,994
		4.50-5.00 arası	-0,254	0,197	0,647
	2.50-3.49 arası	2.50 den az	-0,358	0,171	0,224
		3.50-4.49 arası	-0,407*	0,136	0,031
		4.50-5.00 arası	-0,612*	0,170	0,005
	3.50-4.49 arası	2.50 den az	0,049	0,169	0,994
		2.50-3.49 arası	0,407*	0,136	0,031
		4.50-5.00 arası	-0,205	0,168	0,685
	4.50-5.00 arası	2.50 den az	0,254	0,197	0,647
		2.50-3.49 arası	0,612*	0,170	0,005
		3.50-4.49 arası	0,205	0,168	0,685

Tablo 4.48A incelendiğinde “Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı ‘Böyle yaparsan seni sevmem’, ‘Yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘Senin yüzünden öleceğim’, ‘Annesiz kal da gör’ gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır” ifadesinin “not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda, not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu ile not ortalaması 2.50-3.49 aralığında olan öğrenci grubu arasında ve not ortalaması 3.50-4.49 aralığı ile not ortalaması 2.50-3.49 aralığında olan öğrenci grubu arasında not ortalaması 3.50-4.49 aralığı aralığında olan öğrenciler lehine istatistiksel olarak ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.49. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hatalı Davranışlarımdan Dolayı Bazen Ailemin Beni Dövmesini Normal Karşılıyorum” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S19	2.50 den az	65	4,508	0,886	Gruplar Arası	7,948	3	2,649	3,622	0,013
	2.50-3.49 arası	134	4,500	0,964						
	3.50-4.49 arası	143	4,538	0,902	Grup İçi	295,542	404	0,732		
	4.50-5.00 arası	66	4,894	0,310						
	Toplam	408	4,578	0,864	Toplam	303,490	407			

Tablo 4.49. incelendiğinde “Hatalı davranışlarımdan dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum” ifadesinin “Not Ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.49A. ’da verilmiştir.

Tablo 4.49A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hatalı Davranışlarımdan Dolayı Bazen Ailemin Beni Dövmesini Normal Karşılıyorum” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S 19	2.50 den az	2.50-3.49 arası	0,008	0,129	1,000
		3.50-4.49 arası	-0,031	0,128	0,996
		4.50-5.00 arası	-0,386	0,149	0,085
	2.50-3.49 arası	2.50 den az	-0,008	0,129	1,000
		3.50-4.49 arası	-0,038	0,103	0,987
		4.50-5.00 arası	-0,394*	0,129	0,026
	3.50-4.49 arası	2.50 den az	0,031	0,128	0,996
		2.50-3.49 arası	0,038	0,103	0,987
		4.50-5.00 arası	-0,355	0,127	0,052
	4.50-5.00 arası	2.50 den az	0,386	0,149	0,085
		2.50-3.49 arası	0,394*	0,129	0,026
		3.50-4.49 arası	0,355	0,127	0,052

Tablo 4.49A. incelendiğinde “Hatalı davranışlarımdan dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum” ifadesinin “not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda, not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu ile not ortalaması 2.50-3.49 aralığında olan öğrenci grubu arasında not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenciler lehine istatistiksel olarak ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuca göre not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrencilerin “Hatalı davranışlarımdan dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum” ifadesine not ortalaması 2.50-3.49 aralığında olan öğrenci grubuna göre daha az olumsuz yanıt vermiştir. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.50. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne veya Babam Yaşıtlarım Kadar Başarılı Olmadığımı Hissettirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S 21	2.50 den az	65	3,800	1,277	Gruplar Arası	23,015	3	7,672	5,24	0,001
	2.50-3.49 arası	134	3,821	1,285						
	3.50-4.49 arası	143	3,804	1,235	Grup İçi	590,983	404	1,463		
	4.50-5.00 arası	66	4,455	0,880						
	Toplam	408	3,914	1,228	Toplam	613,998	407			

Tablo 4.50. incelendiğinde “Anne veya babam yaşıtlarım kadar başarılı olmadığımı hissettirirler” ifadesinin “Not Ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.50A. ’da verilmiştir.

Tablo 4.50A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne veya Babam Yaşıtlarım Kadar Başarılı Olmadığımı Hissettirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 21	2.50 den az	2.50-3.49 arası	-0,021	0,183	1,000
		3.50-4.49 arası	-0,004	0,181	1,000
		4.50-5.00 arası	-0,655*	0,211	0,023
	2.50–3.49 arası	2.50 den az	0,021	0,183	1,000
		3.50-4.49 arası	0,017	0,145	1,000
		4.50-5.00 arası	-0,634*	0,182	0,007
	3.50–4.49 arası	2.50 den az	0,004	0,181	1,000
		2.50-3.49 arası	-0,017	0,145	1,000
		4.50-5.00 arası	-0,650*	0,180	0,005
	4.50–5.00 arası	2.50 den az	0,655*	0,211	0,023
		2.50-3.49 arası	0,634*	0,182	0,007
		3.50-4.49 arası	0,650*	0,180	0,005

Tablo 4.50A incelendiğinde “Anne veya babam yaşıtlarım kadar başarılı olmadığımı hissettirirler” ifadesinin “not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu ile not ortalaması 2.50 den az olan, 2.50-3.49 aralığında olan ve 3.50-4.49 aralığında olan öğrenci grupları arasında not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenciler lehine istatistiksel olarak ($p < 0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuca göre not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrencilerin “Anne veya babam yaşıtlarım kadar başarılı olmadığımı hissettirirler” ifadesine diğer öğrenci gruplarına göre daha az olumsuz yanıt vermiştir. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.51. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bana Kızdığında Kafama Çok Takar veÇok Üzülürüm” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S24	2.50 den az	65	2,969	1,323	Gruplar Arası	74,898	3	24,966	16,13	0,000
	2.50–3.49 arası	134	2,381	1,261						
	3.50–4.49 arası	143	2,692	1,344	Grup İçi	624,974	404	1,547		
	4.50–5.00 arası	66	3,652	0,832						
	Toplam	408	2,789	1,311	Toplam	699,873	407			

Tablo 4.51. incelendiğinde “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” ifadesinin “Not Ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.51A’da verilmiştir.

Tablo 4.51A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bana Kızdığında Kafama Çok Takar veÇok Üzülürüm” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 24	2.50 den az	2.50-3.49 arası	0,589	0,188	0,021
		3.50-4.49 arası	0,277	0,186	0,530
		4.50-5.00 arası	-0,682*	0,217	0,021
	2.50-3.49 arası	2.50 den az	-0,589	0,188	0,021
		3.50-4.49 arası	-0,312	0,150	0,228
		4.50-5.00 arası	-1,271*	0,187	0,000
	3.50-4.49 arası	2.50 den az	-0,277	0,186	0,530
		2.50-3.49 arası	0,312	0,150	0,228
		4.50-5.00 arası	-0,959*	0,185	0,000
	4.50-5.00 arası	2.50 den az	0,682*	0,217	0,021
		2.50-3.49 arası	1,271*	0,187	0,000
		3.50-4.49 arası	0,959*	0,185	0,000

Tablo 4.51A incelendiğinde “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” ifadesinin “not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu ile not ortalaması 2.50 den az olan, 2.50-3.49 aralığında olan ve 3.50-4.49 aralığında olan öğrenci grupları arasında not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenciler lehine istatistiksel olarak ($p<0.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu sonuca göre not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrencilerin “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” ifadesine diğer öğrenci gruplarına göre daha az olumsuz yanıt vermiştir. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.52. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA)Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S25	2.50 den az	65	4,169	0,977	Gruplar Arası	6,772	3	2,257	2,686	0,046
	2.50-3.49 arası	134	4,388	0,933						
	3.50-4.49 arası	143	4,364	1,004	Grup İçi	339,581	404	0,841		
	4.50-5.00 arası	66	4,621	0,548						
	Toplam	408	4,382	0,922	Toplam	346,353	407			

Tablo 4.52 incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “Not Ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.52A’da verilmiştir

Tablo 4.52A. Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Not Ortalaması (i)	Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S 25	2.50 den az	2.50-3.49 arası	-0,219	0,139	0,477
		3.50-4.49 arası	-0,194	0,137	0,571
		4.50-5.00 arası	-0,452*	0,160	0,048
	2.50-3.49 arası	2.50 den az	0,219	0,139	0,477
		3.50-4.49 arası	0,024	0,110	0,997
		4.50-5.00 arası	-0,233	0,138	0,415
	3.50-4.49 arası	2.50 den az	0,194	0,137	0,571
		2.50-3.49 arası	-0,024	0,110	0,997
		4.50-5.00 arası	-0,258	0,136	0,314
	4.50-5.00 arası	2.50 den az	0,452*	0,160	0,048
		2.50-3.49 arası	0,233	0,138	0,415
		3.50-4.49 arası	0,258	0,136	0,314

Tablo 4.52A incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Not ortalaması 2.50 den az olan grup ile not ortalaması 4.50–5.00 aralığında olan grup arasında not ortalaması 2.50 den az olan grup lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu durum ailesinden haksız yere ceza aldığını ifade eden öğrencilerin başarısının daha düşük olduğunu göstermektedir. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4. 8. DÖNEM SONU NOT ORTALAMASI DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu bölümde öğrenci deneklerden, 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. Dönem itibariyle dönem sonu karne ortalamalarına ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.53. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S05	44’ den az	58	3,448	1,580	Gruplar Arası	86,044	3	28,681	27,561	0,000
	45-69 arası	200	4,105	1,019						
	70-84 arası	112	4,705	0,801	Grup İçi	420,417	404	1,041		
	85-100 arası	38	5,000	0,000						
	Toplam	408	4,260	1,116	Toplam	506,461	407			

Tablo 4.53 incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.53A. 'da verilmiştir.

Tablo 4.53A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Beceriksizliğimi Yüzüme Vurarak Beni Eleştirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S05	0–44 arası	45–69 arası	-0,657*	0,152	0,000
		70–84 arası	-1,257*	0,165	0,000
		85–100 arası	-1,552*	0,213	0,000
	45–69 arası	0–44 arası	0,657*	0,152	0,000
		70–84 arası	-0,600*	0,120	0,000
		85–100 arası	-0,895*	0,181	0,000
	70–84 arası	0–44 arası	1,257*	0,165	0,000
		45–69 arası	0,600*	0,120	0,000
		85–100 arası	-0,295	0,192	0,501
	85–100 arası	0–44 arası	1,552*	0,213	0,000
		45–69 arası	0,895*	0,181	0,000
		70–84 arası	0,295	0,192	0,501

Tablo 4.53A. incelendiğinde “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Dönem sonu not ortalaması 44’den az olan grup ile diğer gruplar arasında diğer gruplar lehine, ayrıca dönem sonu not ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu ile ortalaması ,70-84 ve 45-69 aralığında olan öğrenci grupları arasında da dönem sonu not ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu lehine, yine bu tabloda ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu ile daha düşük ortalamaya sahip diğer gruplar arasında dönem sonu not ortalaması 70-84 olan grup lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır.

Tablo 4.54.Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hata Yaptığımda Annem veya Babam Beni Döver/ Döverdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S08	44' den az	58	4,810	0,438	Gruplar Arası	5,414	3	1,805	5,078	0,002
	45–69 arası	200	4,635	0,745						
	70–84 arası	112	4,848	0,429	Grup İçi	143,583	404	0,355		
	85–100 arası	38	4,947	0,226						
	Toplam	408	4,748	0,605	Toplam	148,998	407			

Tablo 4.54 incelendiğinde “Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/ döverdi” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.54A. 'da verilmiştir

Tablo 4.54A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hata Yaptığımda Annem veya Babam Beni Döver/ Döverdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S08	0–44 arası	45-69 arası	0,175	0,089	0,275
		70-84 arası	-0,038	0,096	0,985
		85-100 arası	-0,137	0,124	0,750
	45–69 arası	0-44 arası	-0,175	0,089	0,275
		70-84 arası	-0,213*	0,070	0,028
		85-100 arası	-0,312*	0,105	0,034
	70–84 arası	0-44 arası	0,038	0,096	0,985
		45-69 arası	0,213*	0,070	0,028
		85-100 arası	-0,099	0,112	0,853
	85–100 arası	0-44 arası	0,137	0,124	0,750
		45-69 arası	0,312*	0,105	0,034
		70-84 arası	0,099	0,112	0,853

Tablo 4.54A. incelendiğinde “Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/ döverdi” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Dönem sonu not ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu ile dönem sonu not ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci gurubu arasında ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu lehine lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca dönem sonu not ortalaması 70–84 olan grup ile ortalaması 45–69 aralığında olan öğrenci arasında da not ortalaması 70-84 olan grup lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu durum düşük ortalamaya sahip öğrenci gurubunun “Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/ döverdi” ifadesine daha olumlu cevap verdiklerini göstermektedir. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.55. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S11	44’ den az	58	3,431	1,613	Gruplar Arası	24,357	3	8,119	4,109	0,007
	45–69 arası	200	2,790	1,336						
	70–84 arası	112	2,661	1,474	Grup İçi	798,222	404	1,976		
	85–100 arası	38	2,816	1,205						
	Toplam	408	2,848	1,422	Toplam	822,578	407			

Tablo 4.55 incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.55A. ’da verilmiştir

Tablo 4.55A Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Evde Beslenme, Uyku ve Ders Çalışma Düzenime Özen Gösterirler/Gösterirlerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S11	0-44 arası	45-69 arası	0,641*	0,210	0,026
		70-84 arası	0,770*	0,227	0,010
		85-100 arası	0,615	0,293	0,223
	45-69 arası	0-44 arası	-0,641*	0,210	0,026
		70-84 arası	0,129	0,166	0,895
		85-100 arası	-0,026	0,249	1,000
	70-84 arası	0-44 arası	-0,770*	0,227	0,010
		45-69 arası	-0,129	0,166	0,895
		85-100 arası	-0,155	0,264	0,951
	85-100 arası	0-44 arası	-0,615	0,293	0,223
		45-69 arası	0,026	0,249	1,000
		70-84 arası	0,155	0,264	0,951

Tablo 4.55A. incelendiğinde “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Dönem sonu not ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu ile dönem sonu not ortalaması 44 den az olan öğrenci gurubu arasında dönem sonu not ortalaması 44 den az olan öğrenci gurubu lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca Dönem sonu not ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grubu ile dönem sonu not ortalaması 44 den az olan öğrenci gurubu arasında da dönem sonu not ortalaması 44 den az olan öğrenci gurubu lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu durum, “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesine verilen cevapların, dönem sonu ortalaması düşük öğrencilerde daha az olumlu cevaplandığını göstermektedir. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.56 Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S12	44' den az	58	2,793	1,411	Gruplar Arası	22,062	3	7,354	5,071	0,002
	45-69 arası	200	2,325	1,160						
	70-84 arası	112	2,116	1,206	Grup İçi	585,857	404	1,450		
	85-100 arası	38	1,974	1,078						
	Toplam	408	2,301	1,222	Toplam	607,919	407			

Tablo 4.56. incelendiğinde “Okul başarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımı takip eder/ edelerdi” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.56A. 'da verilmiştir.

Tablo 4.56A Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Okul Başarım Ailem İçin Önemlidir, Okuluma Gelerek Başarımı Takip Eder/ Edelerdi” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S12	0-44 arası	45-69 arası	0,468	0,180	0,080
		70-84 arası	0,677*	0,195	0,008
		85-100 arası	0,819*	0,251	0,015
	45-69 arası	0-44 arası	-0,468	0,180	0,080
		70-84 arası	0,209	0,142	0,540
		85-100 arası	0,351	0,213	0,438
	70-84 arası	0-44 arası	-0,677*	0,195	0,008
		45-69 arası	-0,209	0,142	0,540
		85-100 arası	0,142	0,226	0,941
	85-100 arası	0-44 arası	-0,819*	0,251	0,015
		45-69 arası	-0,351	0,213	0,438
		70-84 arası	-0,142	0,226	0,941

Tablo 4.56A incelendiğinde “Okul başarımlarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımları takip eder/ ederdiler” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; Dönem sonu not ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu ile dönem sonu not ortalaması 44 den az olan öğrenci grubu arasında dönem sonu not ortalaması 44 den az olan öğrenci grubu lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Ayrıca dönem sonu not ortalaması 85–100 aralığında olan öğrenci grubu ile dönem sonu not ortalaması 44 den az olan öğrenci grubu arasında da dönem sonu not ortalaması 44 den az olan öğrenci grubu lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu durum, “Okul başarımlarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımları takip eder/ ederdiler” ifadesine verilen cevapların, dönem sonu ortalaması 44 den az olan öğrenci grubunun daha olumsuz cevaplandığını göstermektedir. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.57 Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bazı Davranışlarımdan Sonra Bana Karşı ‘Böyle Yaparsan Seni Sevmem’, ‘Yemeğini Yemezsen Başkasının Annesi Olurum’, ‘Senin Yüzünden Öleceğim’, ‘Annesiz Kal Da Gör’ Gibi Cümleler Kullanmıştır/Kullanmaktadır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S18	44’ den az	58	4,017	1,177	Gruplar Arası	29,833	3	9,944	7,937	0,000
	45–69 arası	200	3,960	1,142						
	70–84 arası	112	4,446	1,184	Grup İçi	506,157	404	1,253		
	85–100 arası	38	4,711	0,565						
	Toplam	408	4,172	1,148	Toplam	535,990	407			

Tablo 4.57. incelendiğinde “Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı ‘böyle yaparsan seni sevmem’, ‘yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘senin yüzünden öleceğim’, ‘annesiz kal da gör’ gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır” ifadesinin “Dönem sonu

not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.57A’da verilmiştir.

Tablo 4.57A Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Ailem Bazı Davranışlarımdan Sonra Bana Karşı ‘Böyle Yaparsan Seni Sevmem’, ‘Yemeğini Yemezsen Başkasının Annesi Olurum’, ‘Senin Yüzünden Öleceğim’, ‘Annesiz Kal Da Gör’ Gibi Cümleler Kullanmıştır/Kullanmaktadır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S18	0-44 arası	45-69 arası	0,057	0,167	0,990
		70-84 arası	-0,429	0,181	0,134
		85-100 arası	-0,693*	0,234	0,033
	45-69 arası	0-44 arası	-0,057	0,167	0,990
		70-84 arası	-0,486*	0,132	0,004
		85-100 arası	-0,751*	0,198	0,003
	70-84 arası	0-44 arası	0,429	0,181	0,134
		45-69 arası	0,486*	0,132	0,004
		85-100 arası	-0,264	0,210	0,664
	85-100 arası	0-44 arası	0,693*	0,234	0,033
		45-69 arası	0,751	0,198	0,003
		70-84 arası	0,264	0,210	0,664

Tablo 4.57A incelendiğinde “Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı ‘böyle yaparsan seni sevmem’, ‘yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘senin yüzünden öleceğim’, ‘annesiz kal da gör’ gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda Dönem sonu not ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu ile dönem sonu not ortalaması 44 den az olan ve ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grupları arasında dönem sonu not ortalaması 44 den az olan ve 45-69 aralığında olan öğrenci grupları lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık

saptanmıştır. Ayrıca başarı ortalaması 70–84 aralığında olan öğrenci grubu ile ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grubu arasında dönem sonu not ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grubu lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.58. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hatalı Davranışından Dolayı Bazen Ailemin Beni Dövmesini Normal Karşılıyorum” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S19	44’ den az	58	4,655	0,608	Gruplar Arası	11,070	3	3,690	5,098	0,002
	45–69 arası	200	4,425	1,034						
	70–84 arası	112	4,696	0,708	Grup İçi	292,420	404	0,724		
	85–100 arası	38	4,921	0,273						
	Toplam	408	4,578	0,864	Toplam	303,490	407			

Tablo 4.58. incelendiğinde “Hatalı davranışından dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum.” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.58A’da verilmiştir.

Tablo 4.58A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Hatalı Davranışından Dolayı Bazen Ailemin Beni Dövmesini Normal Karşılıyorum” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S19	0-44 arası	45-69 arası	0,230	0,127	0,350
		70-84 arası	-0,041	0,138	0,993
		85-100 arası	-0,266	0,178	0,524
	45-69 arası	0-44 arası	-0,230	0,127	0,350
		70-84 arası	-0,271	0,100	0,064
		85-100 arası	-0,496*	0,151	0,013
	70-84 arası	0-44 arası	0,041	0,138	0,993
		45-69 arası	0,271	0,100	0,064
		85-100 arası	-0,225	0,160	0,578
	85-100 arası	0-44 arası	0,266	0,178	0,524
		45-69 arası	0,496*	0,151	0,013
		70-84 arası	0,225	0,160	0,578

Tablo 4.58A incelendiğinde “Hatalı davranışından dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum.” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; 2008-2009 Eğitim öğretim yılına ait I. Dönem karne notu ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu ile ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grubu arasında ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.59. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne veya Babam Yaşıtlarım Kadar Başarılı Olmadığımı Hissettirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S21	44' den az	58	3,862	1,220	Gruplar Arası	39,161	3	13,054	9,174	0,000
	45–69 arası	200	3,645	1,268						
	70–84 arası	112	4,375	1,100	Grup İçi	574,836	404	1,423		
	85–100 arası	38	4,053	0,985						
	Toplam	408	3,914	1,228	Toplam	613,998	407			

Tablo 4.59. incelendiğinde “Anne veya babam yaşıtlarım kadar başarılı olmadığımı hissettirirler” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 61A’da verilmiştir.

Tablo 4.59A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne veya Babam Yaşıtlarım Kadar Başarılı Olmadığımı Hissettirirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S21	0-44 arası	45-69 arası	0,217	0,178	0,685
		70-84 arası	-0,513	0,193	0,071
		85-100 arası	-0,191	0,249	0,900
	45-69 arası	0-44 arası	-0,217	0,178	0,685
		70-84 arası	-0,730*	0,141	0,000
		85-100 arası	-0,408	0,211	0,294
	70-84 arası	0-44 arası	0,513	0,193	0,071
		45-69 arası	0,730*	0,141	0,000
		85-100 arası	0,322	0,224	0,558
	85-100 arası	0-44 arası	0,191	0,249	0,900
		45-69 arası	0,408	0,211	0,294
		70-84 arası	-0,322	0,224	0,558

Tablo 4.59A. incelendiğinde “Anne veya babam yaştlarım kadar başarılı olmadığımı hissettirirler” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; 2008-2009 Eğitim öğretim yılına ait I. Dönem karne notu ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu ile ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grubu arasında ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır.

Tablo 4.60. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne ve Babam, Yaşıma ve İhtiyaçlarıma Göre Bana Bilgi verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f, X, Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S22	44' den az	58	2,655	1,264	Gruplar Arası	32,916	3	10,972	7,085	0,000
	45–69 arası	200	2,410	1,300						
	70–84 arası	112	2,089	1,197	Grup İçi	625,670	404	1,549		
	85–100 arası	38	1,605	1,028						
	Toplam	408	2,282	1,272	Toplam	658,586	407			

Tablo 4.60. incelendiğinde “Anne ve babam, yaşıma ve ihtiyaçlarıma göre bana bilgi verirler” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.60A. ’da verilmiştir

Tablo 4.60A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Anne ve Babam, Yaşıma ve İhtiyaçlarıma Göre Bana Bilgi Verirler” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
S22	0-44 arası	45-69 arası	0,245	0,186	0,627
		70-84 arası	0,566*	0,201	0,050
		85-100 arası	1,050*	0,260	0,001
	45-69 arası	0-44 arası	-0,245	0,186	0,627
		70-84 arası	0,321	0,147	0,191
		85-100 arası	0,805*	0,220	0,004
	70-84 arası	0-44 arası	-0,566*	0,201	0,050
		45-69 arası	-0,321	0,147	0,191
		85-100 arası	0,484	0,234	0,233
	85-100 arası	0-44 arası	-1,050*	0,260	0,001
		45-69 arası	-0,805*	0,220	0,004
		70-84 arası	-0,484	0,234	0,233

Tablo 4.60A. incelendiğinde “Anne ve babam, yaşıma ve ihtiyaçlarıma göre bana bilgi verirler” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; 2008-2009 Eğitim öğretim yılına ait I. Dönem karne notu ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu ve ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu ile ortalaması 0-44 aralığında olan öğrenci grubu arasında ortalaması istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu farklılık not ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu ve ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu lehinedir. Ayrıca ortalaması 85-100 aralığında olan öğrenci grubu ile ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grubu arasında da ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grubu lehine istatistiksel olarak ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 4.61. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analiz Sonuçları

f , X , Ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gruplar	N	X	Ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P
S25	44' den az	58	4,155	0,951	Gruplar Arası	11,387	3	3,796	4,578	0,004
	45-69 arası	200	4,290	0,985						
	70-84 arası	112	4,598	0,765	Grup İçi	334,966	404	0,829		
	85-100 arası	38	4,579	0,826						
	Toplam	408	4,382	0,922	Toplam	346,353	407			

Tablo 4.61. incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc Scheffe testi yapılmış ve test sonuçları tablo 4.61A. 'da verilmiştir

Tablo 4.61A. Dönem Sonu Not Ortalaması Değişkenine Göre “Annem veya Babam Beni Haksız Yere Cezalandırır” İfadesine İlişkin Tek yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonrası Tamamlayıcı Hesaplardan Scheffe Testi Sonuçları

	Dönem Sonu Not Ortalaması (i)	Dönem Sonu Not Ortalaması (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	P
S25	0-44 arası	45-69 arası	-0,135	0,136	0,805
		70-84 arası	-0,443*	0,147	0,030
		85-100 arası	-0,424	0,190	0,176
	45-69 arası	0-44 arası	0,135	0,136	0,805
		70-84 arası	-0,308*	0,107	0,043
		85-100 arası	-0,289	0,161	0,361
	70-84 arası	0-44 arası	0,443*	0,147	0,030
		45-69 arası	0,308*	0,107	0,043
		85-100 arası	0,019	0,171	1,000
	85-100 arası	0-44 arası	0,424	0,190	0,176
		45-69 arası	0,289	0,161	0,361
		70-84 arası	-0,019	0,171	1,000

Tablo 4.61A. incelendiğinde “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesinin “Dönem sonu not ortalaması” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonrası post – hoc Scheffe testi sonucunda; 2008-2009 Eğitim öğretim yılına ait I. Dönem karne notu ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu ile ortalaması 0-44 aralığında olan öğrenci grubu ve ortalaması 45-69 aralığında olan öğrenci grubu arasında ortalaması 70-84 aralığında olan öğrenci grubu lehine istatistiksel açıdan ($P < 0.05$) düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

4.9.İFADELERE AİT BULGULAR

Bu bölümde, anketin ikinci bölümünde yer alan 25 adet ifadeye verilen cevapların frekans, yüzdesel dağılım, ortalama ve standart sapmasına ait veriler tablo olarak verilmiştir.

Tablo 4.62. Duygusal İstismarın Lise Ergenlerinde Başarıya Etkisinin Belirlenmesi ile İlgili İfadelerin Değerlendirilmesi

No	Sorular	Her Zaman (1)		Sık sık (2)		Arasıra (3)		Nadiren (4)		Hiçbir Zaman (5)		Ortalama	Standart Sapma
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	Ss
1	Annem veya babam beni aşırı koruyarak , gereğinden fazla düşkünlük gösterir.	89	21,8	87	21,3	167	40,9	30	7,4	35	8,6	2,596	1,159
2	Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi.	10	2,5	30	7,4	126	30,9	125	30,6	117	28,7	3,757	1,027
3	Ailem her isteğimi yerine getirerek beni şımartır/şımartırdı.	12	2,9	27	6,6	120	29,4	115	28,2	134	32,8	3,814	1,058
4	Annem / Babam söz dinlemediğimi düşündüklerinde beni yalnız bırakmakla tehdit eder / ederlerdi.	4	1,0	17	4,2	12	2,9	52	12,7	323	79,2	4,689	0,724
5	Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler.	17	4,2	26	6,4	34	8,3	88	21,6	243	59,6	4,260	1,116
6	Annem / Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler.	9	2,2	4	1	20	4,9	65	15,9	310	76	4,625	0,811
7	Annem/ Babam diğer kardeşlerimi kayırmaktalar	12	2,9	16	3,9	26	6,4	78	19,1	276	67,6	4,446	0,982
8	Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/ döverdi.	2	0,5	4	1,0	12	2,9	59	14,5	331	81,1	4,748	0,605
9	Annem veya baba ceza olarak beni kapalı bir yere kapatır/ kapatırdı.	0	0	4	1	0	0	23	5,6	381	93,4	4,914	0,371
10	Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu.	13	3,2	26	6,4	74	18,1	91	22,3	204	50	4,096	1,103
11	Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi.	88	21,6	98	24,0	95	23,3	42	10,3	85	20,8	2,848	1,422
12	Okul başarımla ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımla takip eder/ ederdirdi.	127	31,1	134	32,8	75	18,4	41	10	31	7,6	2,301	1,222
13	Annem veya babam geleceğim ve seçeceğim meslekle alakalı olarak gerçekçi olmayan	41	10,0	22	5,4	74	18,1	96	23,5	175	42,9	3,838	1,307

	beklentiler içindedir.												
14	Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler.	91	22,3	59	14,5	139	34,1	62	15,2	57	14,0	2,841	1,314
15	Aile sorunlarının çözümünde, benim düşüncelerime de başvurulur.	80	19,6	87	21,3	89	21,8	122	29,9	30	7,4	2,841	1,253
16	Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir.	153	37,5	119	29,2	88	21,6	36	8,8	12	2,9	2,105	1,096
17	Annem/ babam küçükken evde veya dışarıda oyarken beni yalnız ve denetimsiz bırakırdı.	21	5,1	20	4,9	42	10,3	110	27,0	215	52,7	4,172	1,124
18	. Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı "Böyle yaparsan seni sevmem", "Yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum", "Senin yüzünden öleceğim", "Annesiz kal da gör" gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır.	22	5,4	12	2,9	59	14,5	102	25,0	211	51,7	4,172	1,148
19	Hatalı davranışlarımdan dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum.	10	2,5	2	0,5	36	8,8	54	13,2	306	75	4,578	0,864
20	Aile içi uyulması gereken konular hakkında anne ve babam fikir birliği içindedir.	152	37,3	142	34,8	60	14,7	28	6,9	26	6,4	2,103	1,166
21	Anne veya babam yaşlıtlarım kadar başarılı olmadığımı hissettirirler.	24	5,9	34	8,3	80	19,6	85	20,8	185	45,3	3,914	1,228
22	Anne ve babam, yaşıma ve ihtiyaçlarıma göre bana bilgi verirler.	149	36,5	107	26,2	67	16,4	58	14,2	27	6,6	2,282	1,272
23	Ailem disiplin konusunda tutarlı davranış gösterirler.	127	31,1	83	20,3	104	25,5	79	19,4	15	3,7	2,441	1,217
24	Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm.	98	24,0	74	18,1	86	21,1	116	28,4	34	8,3	2,789	1,311
25	Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır.	12	2,9	7	1,7	32	7,8	119	29,2	238	58,3	4,382	0,922

(Tablo 4.62'nin Devamı)

Tablo 4.62. incelendiğinde görüleceği gibi örnekleme katılan öğrencilerin duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisinin belirlenmesi ile ilgili öğrenci görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri araştırma konusundaki yeterliliklerini ortaya koymaktadır.

4.10. KONU İLE İLGİLİ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Araştırmaya katılan 408 denek arasından 74 kız öğrenci ve 39 erkek öğrenci olmak üzere toplam 113 öğrenci konu ile ilgili görüş bildirmiştir. Kız öğrencilerin büyük bir kısmı ailelerinin kendilerini yeterince dinlemediğini ve arkadaşları ile olan ilişkilerine fazlaca karışıldığını ifade etmişlerdir. Bazı kız öğrenciler okul dışında ev işlerine yardım etmesi konusunda ailesi ile zaman zaman tartışmalar yaşadığını belirtirken, bazı öğrenciler okul dışı faaliyetlere katılma konusunda ailelerinden izin almadıklarını vurgulamıştır. Görüş bildiren kız öğrencilerin bir bölümü ise ailelerinin erkek kardeşlerine daha fazla ihtimam gösterildiğini ve bu durumun kendilerini üzdüğünü belirtmiştir. Bu yanında görüş bildiren öğrencilerin önemli bir çoğunluğu ailelerine eleştirel yaklaşırken ailelerini çok sevdiklerini de belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin bir bölümü ailede yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle bir takım ihtiyaçlarının alınamadığını belirtirken, bazı öğrenciler ailelerine ekonomik destek amaçlı çalıştıklarını ve kazançlarını ailelerine verdiklerini belirtmişlerdir. Görüş bildiren erkek öğrencilerin bir bölümü başkaları ile kıyaslanmalarından dolayı rahatsızlık duyduklarını vurgulamıştır. Konu ile ilgili fikir beyan eden erkek öğrencilerin bir kısmı ise okul başarıları nedeniyle ailelerin olumsuz eleştirilerine sinirlendiğini ve başarısızlık nedeniyle çıkan tartışmalarda üzüldükleri belirtmişlerdir.

5. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan araştırmaya ilişkin bulguların sonuçlarına, tartışmaya ve önerilere yer verilmiştir.

5. 1. ÖĞRENCİ DENEKLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

1. İstanbul il sınırları içerisinde bulunan ortaöğretim 9. sınıf, 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine uygulanan araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan öğrencilerden, erkekler (% 52,9) ile bayanlar (% 47,1) sayısal olarak yakın düzeydedir.
2. Araştırmaya katılan orta öğretim öğrencilerinin % 30,9' unun 9. sınıf öğrencisi olduğu, % 33,8' inin 10. sınıf öğrencisi olduğu ve %35,3 'ünün ise 11. sınıf öğrencisi olduğu görülmüştür.
3. Araştırmaya katılan öğrencileri deneklerin % 20,3' ünün ailelerinin 0–750 YTL arasında bir gelire sahip olduğu, % 47,3' ünün ailelerinin 750YTL – 1500 YTL arasında bir gelire sahip olduğu, % 23,8'inin aileleri 1500YTL – 3000YTL arasında bir gelire sahip olduğu, % 8,6' sının aileleri ise 3000 YTL den fazla aylık gelire sahip olduğu tespit edilmiştir.
4. Araştırmaya katılan öğrencileri deneklerin % 7,8'inin annelerinin hiç okula gitmediği, % 52,7'sinin annesinin eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olduğu, % 14,7 annesinin ise ortaokul düzeyinde eğitim aldığı, %17,2'sinin annesinin eğitim seviyesi lise düzeyinde olduğu, % 7,6' sının annesinin üniversite düzeyinde eğitim aldığı sonucuna ulaşılmıştır
5. Araştırmaya katılan öğrencileri deneklerin % 1,2' sinin babalarının hiç okula gitmediği, % 44,9 babalarının eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olduğu, % 19,9' unun babalarının ise ortaokul düzeyinde eğitim aldığı,

%22,3'ünün babalarının eğitim seviyesi lise düzeyinde olduğu, % 11,8' inin ise babalarının üniversite düzeyinde eğitim aldığı sonucu elde edilmiştir.

6. Araştırmaya katılan öğrencileri deneklerin %15,9'unun 2006–2007 Eğitim Öğretim Yılına ait başarı notu 2,50 den az olduğu, %32,8' inin başarı notu 2,50 ile 3,49 arasında değiştiği, % 35,1'inin 3,50 ile 4,49 arasında not ortalamasına sahip olduğu, %16,2 'sinin 4,50 daha yüksek bir not ortalamasında olduğu bulgusu elde edilmiştir.
7. Araştırmaya katılan öğrencileri deneklerin %14,2'sinin dönem sonu karne notunun 44 den daha düşük olduğu, % 49' unun I. Dönem karne notunun 45 ile 69 arasında olduğu, %27,5' inin 70–84 arasında bir not ortalamasına sahip olduğu, %9,3' ünün I. Dönem karne notunun 85–100 arasında olduğu tespit edilmiştir.

5. 2. CİNSİYET DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI

Bu bölümde öğrenci deneklerin cinsiyet değişkenine ait ifadelere verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir. Anketin ikinci bölümünde yer alan ifadelere ilişkin bulgulara göre; Aşağıdaki ifadelerde;

- “Annem veya babam beni aşırı koruyarak, gereğinden fazla düşkünlük gösterir”
- “Annem / Babam diğer kardeşlerimi kayırır”
- “Ailem bana kızdığına kafama çok takar ve çok üzülürüm”

kız öğrencilerin bu ifadelerdeki olayların görülme sıklığına, erkek öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıda yer alan ifadelerde ise;

- “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu”

- “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler”
- “Okul başarıml ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımlı takip ederler”
- “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler”
- “Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir”
- “Annem/babam küçükken evde veya dışarıda oynarken beni yalnız ve denetimsiz bırakırdı”

erkek öğrencilerin bu ifadelerdeki olayların görülme sıklığına, kız öğrencilere göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

5. 3. SINIF SEVİYESİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI

- Öğrenci deneklerin, sınıf değişkenine göre ifadelere verdiği cevaplara ilişkin bulgularda; “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesine 9. Sınıf öğrencilerinin 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucu elde edilmiştir. Buna göre 9. sınıf öğrencileri aileleri tarafından daha katı bir disiplin anlayışı ile yetiştirildiği görülmektedir(Tablo 4.17A).
- Araştırma grubunun, sınıf değişkenine göre ifadelere verdiği cevaplara ilişkin bulgularda; “Ailem her isteğimi yerine getirerek beni şımartır/şımartırdı” ifadesine 9. Sınıf öğrencilerinin 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür. Buna göre 9. sınıf öğrencileri aileleri tarafından şımartılmakta olduğu sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.18A).
- 9. sınıf öğrencilerinin “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesine 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha olumsuz baktıkları görülmüştür. Ayrıca 11. sınıf öğrencileri bu ifadeye 10. sınıf öğrencilerine göre daha fazla katıldıkları sonucu elde edilmiştir. Buna göre sınıf seviyesi arttıkça öğrencilere aileleri tarafından yapılan olumsuz eleştirilerin de arttığı bulgusu elde edilmiştir(Tablo 4.19A).

- 10. sınıf öğrencilerinin “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesine 9. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha olumlu baktıkları sonucu görülmüştür(Tablo 4.20A).
- 10. sınıf öğrencilerinin “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler” ifadesine 9. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine göre daha olumlu baktıkları bulgusu elde edilmiştir. Buna göre 10. sınıf öğrencileri okul dışı faaliyet konusunda aileleri tarafından desteklenmektedir(Tablo 4.21A).
- 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerinin “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm” ifadesine 9. sınıf öğrencilerine göre daha fazla katıldıkları görülmüştür. Buna göre ailelerin kendilerine kızmalardan dolayı 9. sınıf öğrencileri daha az etkilenmekte olduğu sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.22A).
- 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencileri “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesine 9. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek ortalama ile cevap verdikleri görülmüştür(Tablo 4.23A).

5. 4 . AİLE EKONOMİSİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI

- Ailesinin aylık geliri 1500–3000 TL aralığında olan öğrenci grubu “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi” ifadesine ailesinin aylık geliri 0-750 TL olan öğrenci grubu ve aylık geliri 750-1500TL arasında olan öğrenci grubuna göre daha az olumsuz yanıt bildirmişlerdir. Buna göre ekonomisi yüksek olan aileler katı disiplin anlayışından uzak oldukları sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.24A).
- Ailesinin aylık geliri 0–750 TL aralığında olan öğrenci grubu “Ailem beceriksizliği yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesine ailesinin aylık geliri 1500–3000 TL aralığında olan öğrenci grubuna göre daha fazla katıldıkları sonucu elde edilmiştir. Buna göre gelir seviyesi düşük aileler daha eleştirel yaklaştıkları sonucuna ulaşmıştır(Tablo 4.25A).
- Ailesinin aylık geliri 0–750 TL aralığında olan öğrenci grubu “Annem / Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler” ifadesine diğer gruplara göre olumlu baktıkları sonucu bulunmuştur(Tablo 4.262A).

- Ailesinin aylık geliri 3000TL den fazla olan “Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/ döverdi” ifadesini diğer gruplara göre daha düşük ortalama ile cevaplandırmıştır. Buna göre ekonomik gelir arttıkça fiziksel şiddetin görülme sıklığının da azaldığı sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.27A).
- “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesine verilen cevaplara göre bu ifadede ki olayın görülme sıklığı gelir seviyesi düşük olan ailelerde azaldığı görülmüştür(Tablo 4.28A).
- Ailesinin aylık geliri 1500-3000TL aralığında olan grup “Okul başarımlarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımları takip eder/ ederdiler” ifadesinde ki durumun görülme sıklığı bakımında ile aylık geliri ve 0-750 TL aralığında olan gruba göre daha olumlu görüş bildirmişlerdir(Tablo 4.29A).
- Ailesinin aylık geliri 3000TL den fazla olan ve 1500-3000TL aralığında olan gruplar “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler” gelir düzeyi 0-750 TL aralığında olan gruba göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür(Tablo 4.30A).
- Ailesinin aylık geliri 0-750 TL aralığında olan öğrenci grubu “Aile içi uyulması gereken konular hakkında anne ve babam fikir birliği içindedir” ifadesinde ki durumun sıklığı için daha olumsuz görüş bildirdikleri sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.31A).
- Ailesinin aylık geliri 3000TL den fazla olan grup ve ailesinin aylık gelir seviyesi 1500-3000TL aralığında olan grup “Anne ve babam, yaşıma ve ihtiyaçlarıma göre bana bilgi verirler” ifadesine ailesinin aylık geliri 0-750 TL aralığında olan gruba göre daha olumlu baktıkları sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.32A).
- Ailesinin aylık geliri 0-750 TL aralığında olan grup “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesine ailesinin aylık geliri 3000TL den fazla olan grup ile ailesinin gelir seviyesi 1500-3000TL aralığında olan gruba göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür (Tablo 4.33A).

5.5. ANNENİN EĞİTİM SEVİYESİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI

Bu bölümde öğrenci deneklerin annenin eğitim seviyesi değişkenine ait ifadelere verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir

- Bulgulara göre; annesi hiç okula gitmemiş olan öğrenci grubu ile annesinin eğitim seviyesi ortaokul düzeyinde olan öğrenci grubu “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesine annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubuna göre bu ifade de ki durumla daha sık karşılaştıklarını ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır(Tablo 4.34A).
- Verilere göre; annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubu “Annem/Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler” ifadesine annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubuna göre bu ifadede ki durum için daha sıklıkla karşılaştıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir(Tablo 4.35A).
- Araştırma sonuçlarına göre; annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubu “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu” ifadesinde belirtilen durumla, annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubuna göre daha sık karşılaştıklarını belirtmişlerdir(Tablo 4.36A).
- Elde edilen sonuçlara göre; annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesine annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubuna göre daha olumlu cevap verdikleri sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.37A).
- Verilere göre; annesinin eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu ve annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu “Okul başarımlarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımları takip eder/ ederdiler” ” ifadesine annesi hiç okula gitmemiş olan öğrenci grubuna göre daha olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Ayrıca annesinin eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubu bu ifadeye annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan öğrenci grubuna göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır(Tablo 4.38A).

- Araştırma sonuçlarına göre; annesinin eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu “Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir” ifadesine annesinin eğitim seviyesi ilkokul olan ve annesi hiç okula gitmemiş olan öğrenci gruplarına göre daha olumlu görüş bildirdikleri sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.39A).
- Bulgulara göre; annesi hiç okula gitmemiş olan öğrenci grubu “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır” ifadesine annesinin eğitim seviyesi ortaokul ve üzeri olan öğrenci gruplarına göre ailesi tarafından daha sıklıkla haksız yere cezalandırıldığını ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır(Tablo 4.40A).

5.6. BABANIN EĞİTİM SEVİYESİ DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI

Bu bölümde öğrenci deneklerin babanın eğitim seviyesi değişkenine ait ifadelere verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

- Araştırma sonuçlarına göre; babasının eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu “Annem veya babam beni aşırı koruyarak, gereğinden fazla düşkünlük gösterir” ifadesine babasının eğitim seviyesi lise ve ortaokul olan öğrenci gruplarına göre daha fazla katıldıkları sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.41A).
- Verilere göre; babasının eğitim seviyesi üniversite olan öğrenci grubu “Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi” ifadesine babası hiç okula gitmemiş olan ve babası ilkokul düzeyinde eğitim almış olan öğrenci gruplarına göre daha fazla olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır(Tablo 4.42A).
- Araştırma sonuçlarına göre; babası hiç okula gitmeyen ve babası ilkokul seviyesinde eğitim almış olan öğrenci grupları “Annem veya babam geleceğim ve seçeceğim meslekle alakalı olarak gerçekçi olmayan beklentiler içindedir” ifadesine babasının eğitim seviyesi lise olan öğrenci grubuna göre daha fazla olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür(Tablo 4.43A).

5.7. NOT ORTALAMASI DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilerin 2006–2007 eğitim öğretim yılında ki yılsonu başarı durumlarına ile ifadelere verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

- Verilere göre; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 2.50–3.49 aralığında olan grup ile not ortalaması 3.50–4.49 aralığında olan öğrenci grupları not ortalaması 4.50–5.00 aralığında olan öğrenci grubuna göre ailelerinin daha katı bir disiplin anlayışı sergiledikleri ifade ettikleri görülmüştür(Tablo 4.44A).
- Elde edilen sonuçlara göre; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 2.50’ den az olan öğrenci grubu “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler” ifadesinde belirtilen durumu not ortalaması 2.50 ve üzeri olan öğrenci gruplarına göre daha sık yaşadıklarını belirtmişlerdir(Tablo 4.45A).
- Bulgulara göre; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 4.50-5.00 aralığında olan öğrenci grubu “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu” ifadesine not ortalaması 3.50-4.49 aralığında olan öğrenci grubuna göre daha fazla olumlu görüş bildirdikleri sonucu elde edilmiştir(Tablo 4.46A).
- Araştırmadan elde edilen verilere göre; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 4.50–5.00 aralığında olan öğrenci grubu aile sorunlarının çözümünde kendisine ait düşüncelere, not ortalaması 2.50–3.49 aralığında olan öğrenci grubuna göre daha sık başvurulduğunu ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır(Tablo 4.47A).
- Verilere göre; ; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 2.50–3.49 aralığında ola öğrenci grubu “Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı ‘Böyle yaparsan seni sevmem’, ‘Yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘Senin yüzünden öleceğim’, ‘Annesiz kal da gör’ gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır” ifadesine not ortalaması 3.50 ve üzeri olan gruplara göre bu ifadede ki durumla daha sık karşılaştığını belirttikleri sonucu görülmüştür(Tablo 4.48A).
- Araştırma sonuçlarına göre; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 2.50–3.49 aralığında olan öğrenci grubu “Hatalı davranışlarımdan dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum” ifadesine not ortalaması 4.50–5.00 aralığında olan öğrencilere göre daha fazla katıldıkları görülmüştür(Tablo 4.49A).
- Bulgulara göre; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 4.50’den daha düşük olan öğrenci gurubu “Anne veya babam yaşlıtlarım kadar başarılı olmadığımı

hissettirirler” ifadesine not ortalaması 4.50’ den fazla olan öğrenci gurubuna göre daha fazla katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır(Tablo 4.50A).

- Verilere göre; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 4.50–5.00 aralığında olan öğrenci grubu not ortalaması 2.50 den az olan, 2.50–3.49 aralığında olan ve 3.50–4.49 aralığında olan öğrenci gruplarına göre ailesi kızdığında üzüldüğünü ifade ettikleri tespit edilmiştir(Tablo 4.51A).
- Elde edilen sonuçlara göre; 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait not ortalaması 2.50 den az olan grup not ortalaması 4.50–5.00 aralığında olan öğrencilere göre daha sık ailesi tarafından haksız yere cezalandırıldığını ifade etmişlerdir(Tablo 4.52A).

5.8. DÖNEM SONU NOT ORTALAMASI DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilerin 2007–2008 eğitim öğretim yılında ki I. Dönem karne ortalamaları ile ifadelere verdiği cevaplara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

- Verilere göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. Dönem başarı ortalaması 44’den az olan ve başarı ortalaması 45–69 aralığında olan öğrenci grupları, diğer gruplara göre ailesi tarafından daha sık olumsuz biçimde eleştirildiğini ifade ettikleri görülmüştür(Tablo 4.53A).
- Bulgulara göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. Dönem başarı ortalaması 45–69 aralığında olan öğrenci gurubu, ortalaması 85–100 aralığında olan öğrenci grubu ve dönem sonu not ortalaması 70–84 aralığında olan öğrenci grubuna göre ailesi tarafında fiziksel şiddette maruz kaldığını ifade ettikleri tespit edilmiştir(Tablo 4.54A).
- Araştırma sonuçlarına göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. Dönem başarı ortalaması 70–84 aralığında olan öğrenci grubu, dönem sonu not ortalaması 45–69 aralığında olan ve ortalaması 44 den az olan öğrenci gruplarına göre ailesinin, öğrencinin uyku ve ders çalışma düzenine özen gösterdiği görülmüştür(Tablo 4.55A).
- Verilere göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. dönem başarı ortalaması 85–100 aralığında olan öğrenci grubu ile ortalaması 70–84 aralığında olan öğrenci

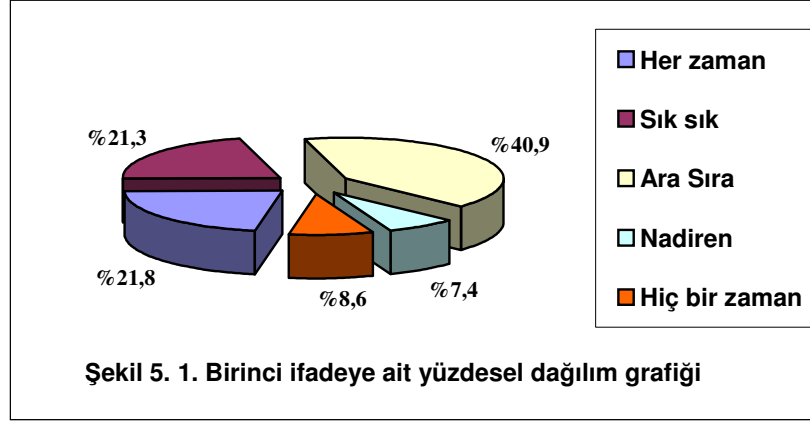
grubu, başarı ortalaması 44 den az olan öğrenci grubuna göre aileleri tarafından okul başarılarının daha sıkı takip edildiği tespit edilmiştir(Tablo 4.56A).

- Bulgulara göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. dönem başarı ortalaması 44 den az olan ve ortalaması 45–69 aralığında olan öğrenci grupları, ortalamaları 85–100 aralığı ile 70–84 aralığında olan öğrenci gruplarına göre ailelerinden ‘böyle yaparsan seni sevmem’, ‘yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘senin yüzünden öleceğim’, ‘annesiz kal da gör’ gibi cümleleri daha sık duydukları tespit edilmiştir(Tablo 4.57A)
- Araştırma sonuçlarına göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. dönem başarı ortalaması 45–69 aralığında olan öğrenci grubu, ortalaması 85–100 aralığında olan öğrenci grubuna göre ailelerinin hatalı davranışlarından dolayı fiziksel şiddet uygulamasını normal karşıladıklarını ifade etmişleridir(Tablo 4.58A).
- Verilere göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. dönem başarı ortalaması 45–69 aralığında olan öğrenci grubu, başarı ortalaması 70–84 aralığında olan öğrenci grubuna göre ailesinin yaşlıları kadar başarılı olmadığını daha sık hissettirdikleri tespit edilmiştir(Tablo 4.59A).
- Araştırma sonuçlarına göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. Dönem başarı ortalaması 85–100 aralığında olan ve ortalaması 70–84 aralığında olan öğrenci grupları, ortalaması 0–44 aralığında olan öğrenci grubuna göre ailelerin öğrencinin yaşına ve ihtiyaçlarına göre daha sık bilgi verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ortalaması 85–100 aralığında olan öğrenci grubu, başarı ortalaması 45–69 aralığında olan öğrenci grubuna göre ailelerin öğrencinin yaşına ve ihtiyaçlarına göre daha sık bilgi verdiği de tespit edilmiştir(Tablo 4.60A).
- Bulgulara göre; 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. Dönem başarı ortalaması 0–44 aralığında olan ve ortalaması 45–69 aralığında olan öğrenci grupları, ortalaması 70–84 aralığında olan öğrenci grubuna göre aileleri tarafından daha sık haksız yere cezalandırıldığı görülmüştür(Tablo 61A).

5. 9. İFADELERİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde anketin ikinci bölümünde yer alan 25 adet ifadenin genel değerlendirilmesi yapılmıştır.

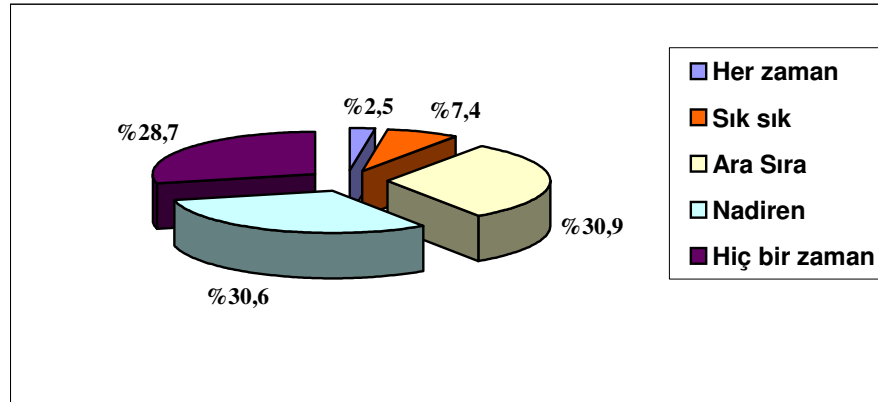
1. İfade: “Annem veya babam beni aşırı koruyarak, gereğinden fazla düşkünlük gösterir”

Şekil 5. 1. Birinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

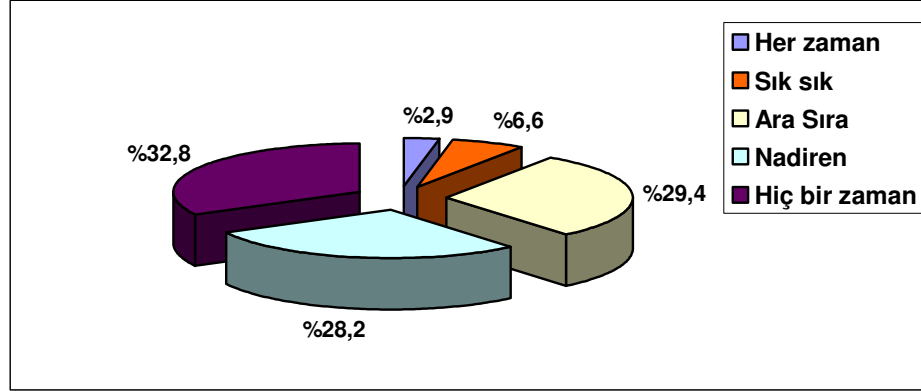
Anket grubu, %40,9 'luk bir çoğunlukla ailelerinin ara sıra aşırı korumacı bir tavır göstererek, gereğinden fazla düşkünlük gösterdiğini belirtmiştir.

2. İfade: “Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi”

Anket grubu, %30,9 'luk bir çoğunlukla ailelerinin kendilerine karşı katı bir disiplin anlayışı sergilediğini ifade etmişlerdir.

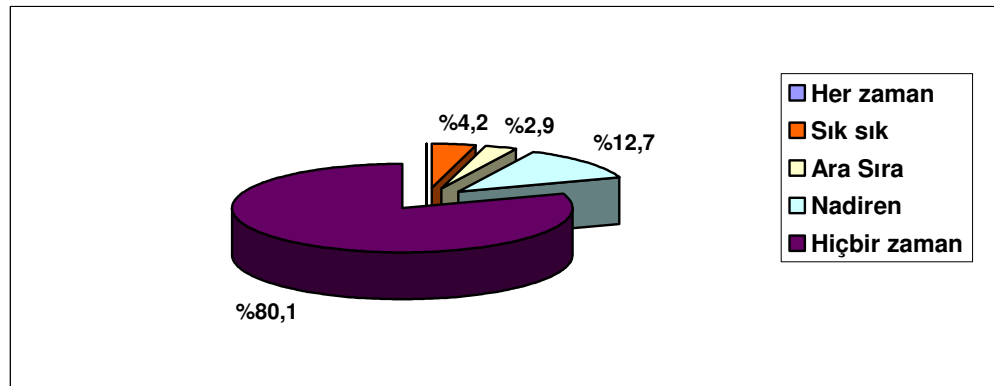
3. İfade: “Ailem her isteğimi yerine getirerek beni şımartır/şımartırdı”

Şekil 5. 3. Üçüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %32,8 'lik bir çoğunlukla ailelerinin kendilerini hiçbir zaman şımartmadığını belirtmişlerdir.

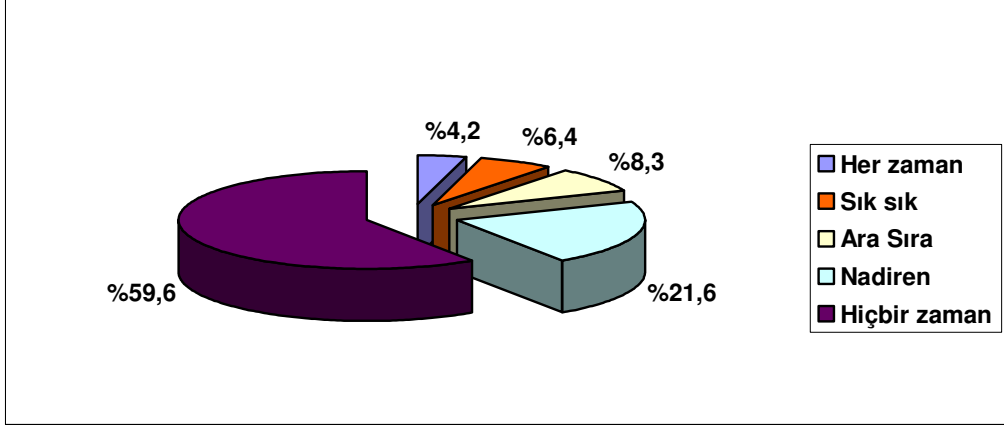
4. İfade: “Annem / Babam söz dinlemediğimi düşündüklerinde beni yalnız bırakmakla tehdit eder / ederlerdi”.

Şekil 5. 4. Dördüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %80,1 'lık bir çoğunlukla ailelerinin kendilerini hiçbir zaman yalnız bırakmakla tehdit etmediğini ifade etmiştir.

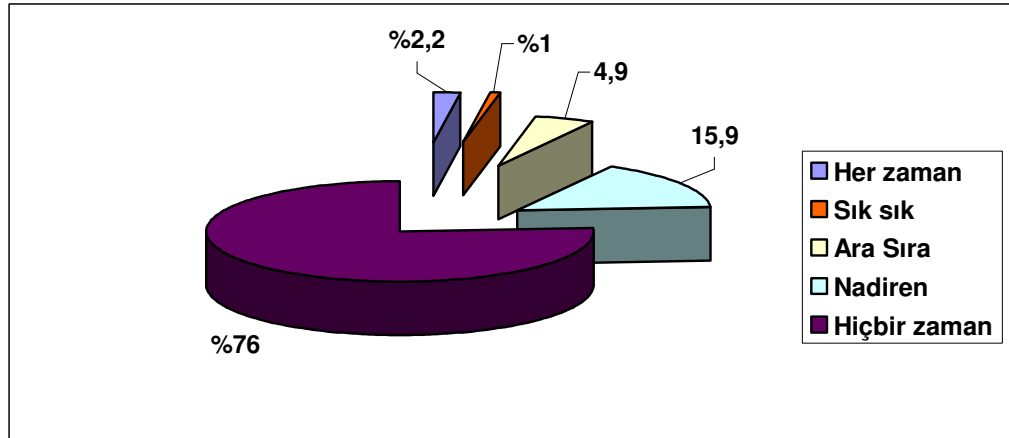
5. İfade: “Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler”

Şekil 5. 5. Beşinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %59,6 'lık bir çoğunlukla ailelerinin beceriksizliklerini hiçbir zaman yüzüne vurmadıklarını ifade etmiştir.

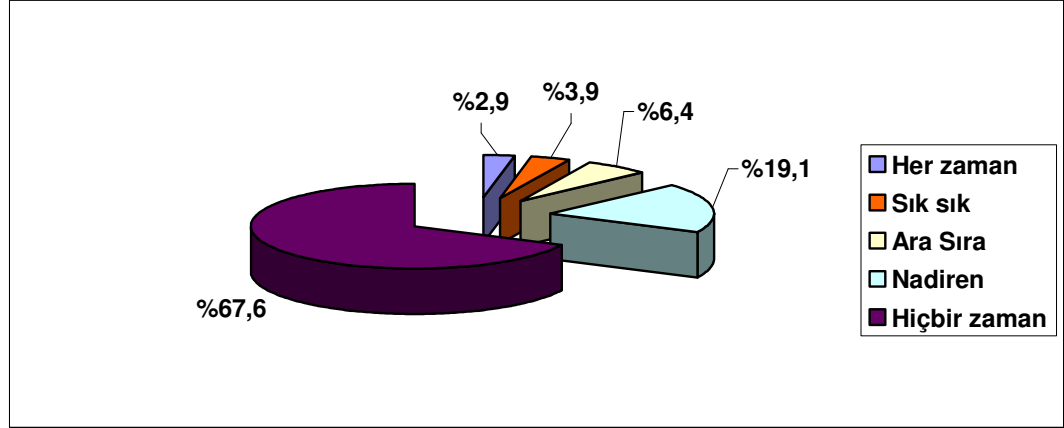
6.İfade: “Annem / Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler”

Şekil 5. 6. Altıncı İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %76 'lık bir çoğunlukla ailelerinin hiçbir zaman söz dinlemediklerinde çocuklarına sevmediklerini söylemediklerini belirtmişlerdir.

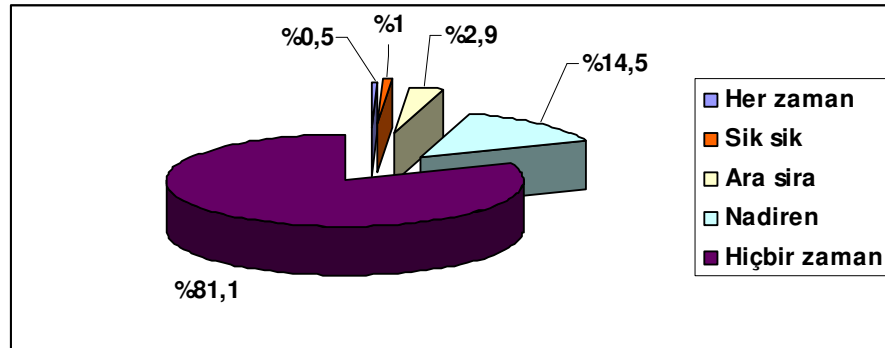
7.İfade: “Annem/ Babam diğer kardeşlerimi kayırmaktalar”

Şekil 5. 7. Yedinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %67,6 'lık bir çoğunlukla ailelerinin hiçbir zaman kardeşlerden birini diğerine göre kayırmadıklarını belirtmişlerdir.

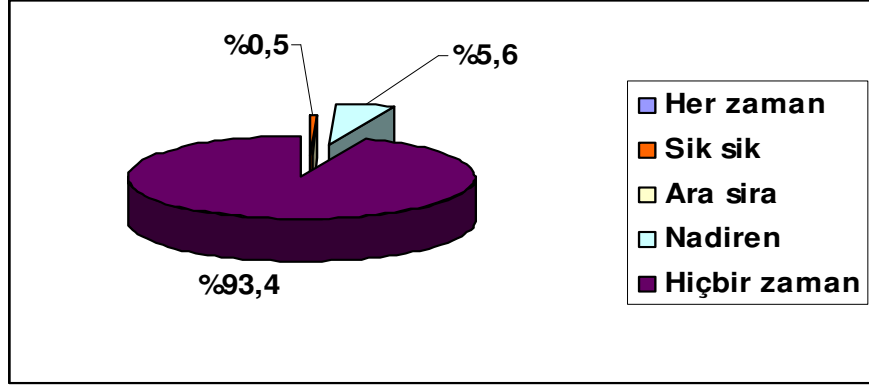
8.İfade: “Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/ döverdi”

Şekil 5. 8. Sekizinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %81,1 'lık bir çoğunlukla ailelerinin hata yaptıklarında kendilerini hiçbir zaman dövmediğini ifade etmişlerdir.

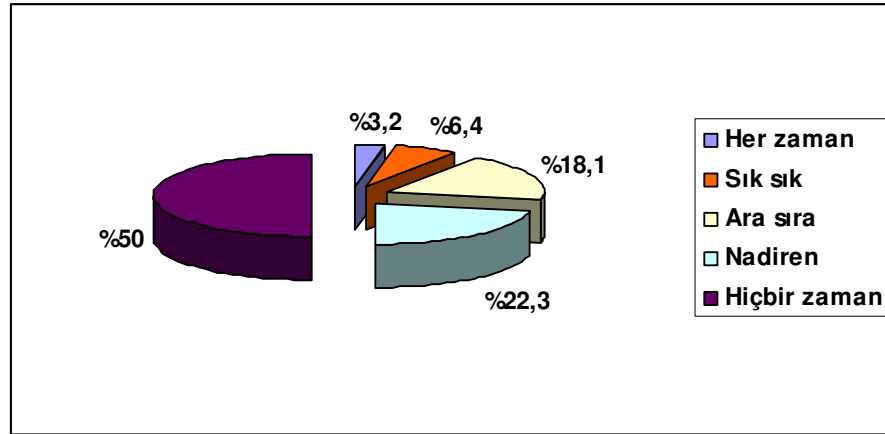
9.İfade: “Annem veya baba ceza olarak beni kapalı bir yere kapatır/ kapatırdı”

Şekil 5. 9. Dokuzuncu İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %93,4 ’lük bir çoğunlukla ailelerinin hiçbir zaman ceza olarak kendilerini kapalı bir yere kapatmadıklarını ifade etmişlerdir.

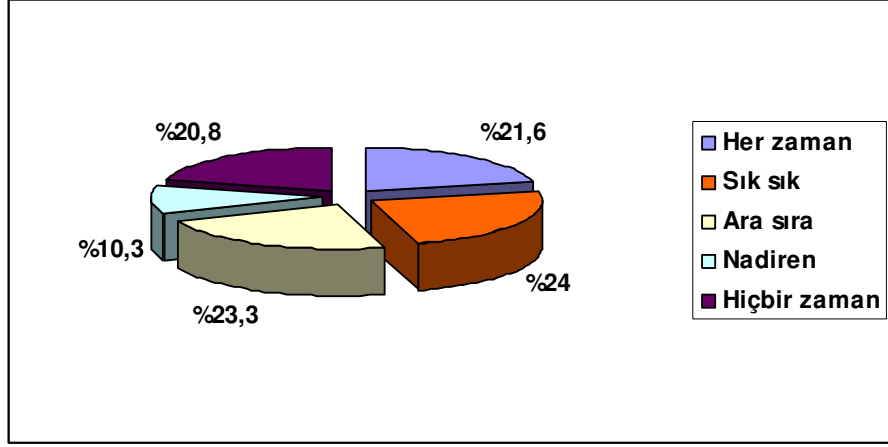
10.İfade: “Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu”

Şekil 5. 10. Onuncu İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %50 ’lik bir çoğunlukla ailelerinin hiçbir zaman kendisini kardeşleriyle kıyaslamadığını ifade etmişlerdir.

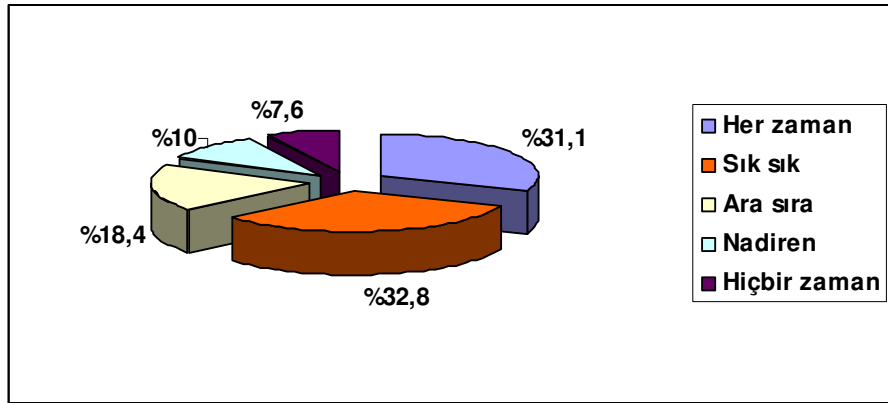
11.İfade: Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi

Şekil 5. 11. Onbirinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %24 'lük bir çoğunlukla ailelerinin uyku ve ders çalışma düzenime sık sık özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Ailelerin uyku ve ders çalışma düzeni için her zaman özen gösterdiğini ifade eden grup ise %21,6 da kalmıştır. Ancak bunun yanında öğrencinin uyku ve ders çalışma düzeni için ara sıra özen gösterdiğini söyleyen grup %23,3 ve hiçbir zaman özen göstermediğini belirten grup ise %20,8 'lik bir oranda kalmıştır. Bu değerlerin birbirine yakın düzeyde olduğu görülmüştür.

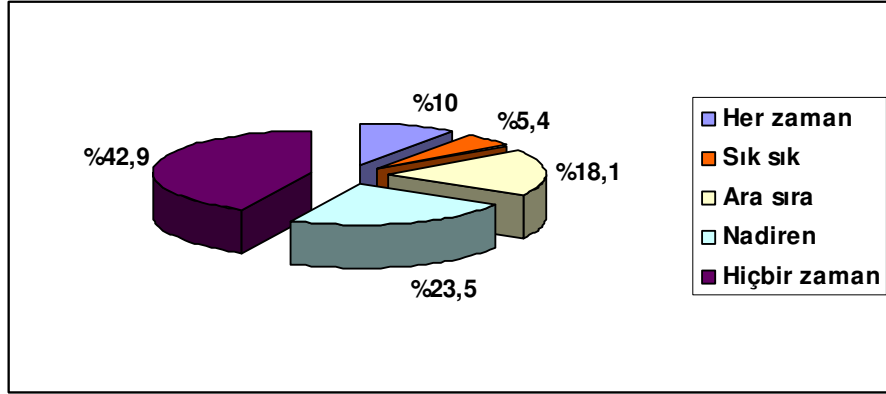
12. İfade: “Okul başarımla ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımla takip eder/edebilir”

Şekil 5. 12. Onikinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %32,8 'lık bir çoğunlukla ailelerin öğrencinin okula başarısı önemsedığı ve sık sık okula gelerek öğrencinin okul başarısını takip ettiklerini belirtmişlerdir. %31,1 'lık bir grup ise ailelerin her zaman okula gelerek öğrencinin okul başarısını takip ettiklerini ifade etmişlerdir.

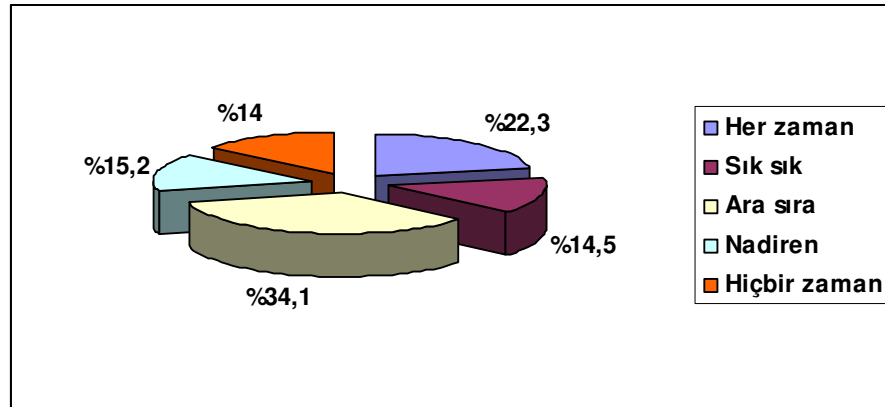
13. İfade: “Annem veya babam geleceğim ve seçeceğim meslekle alakalı olarak gerçekçi olmayan beklentiler içindedir”

Şekil 5. 13. Onüçüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %42,9 'luk bir çoğunlukla ailelerinin hiçbir zaman öğrencinin geleceği ve seçeceği meslekle alakalı olarak gerçekçi olmayan beklentiler içinde olmadığını belirtmişlerdir.

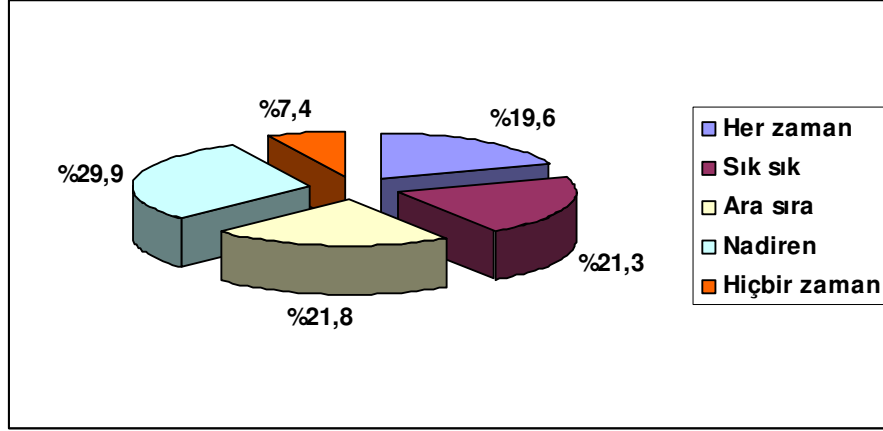
14. İfade: “Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler”

Şekil 5. 14. Ondördüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %34,1 'lik bir çoğunlukla öğrencilerin okul dışı faaliyetlere katılmasına ailelerin ara sıra izin verdikleri belirtmişlerdir.

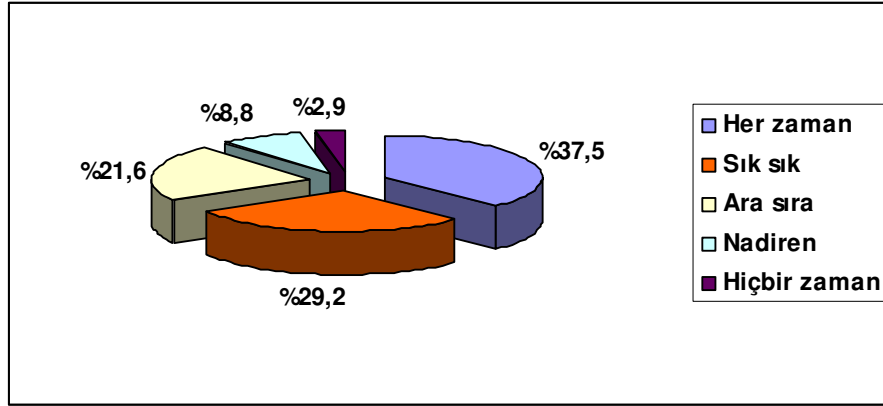
15. İfade: “Aile sorunlarının çözümünde, benim düşüncelerime de başvurulur”

Şekil 5. 15. Onbeşinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %29,9 'luk bir çoğunlukla aile sorunlarının çözümünde nadiren kendi düşüncelerini de başvurulduğunu belirtmişlerdir.

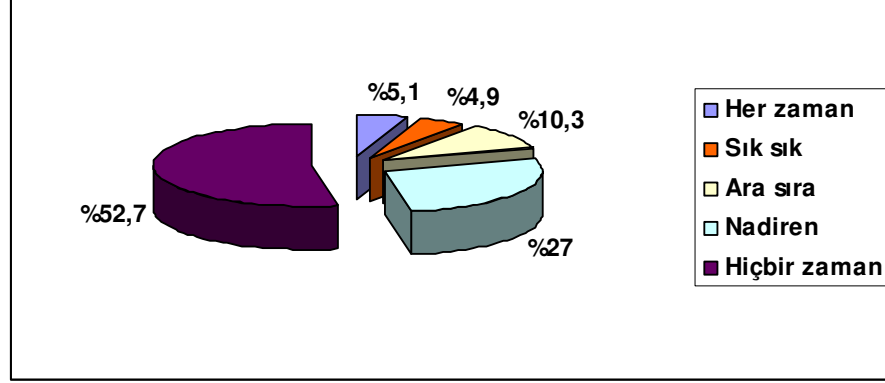
16. İfade: “Evde yaşına uygun sorumluluklar verilir”

Şekil 5. 16. Onaltıncı İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %37,5 'lik bir çoğunlukla her zaman evde yaşına uygun sorumlulukların verildiğini belirtmişlerdir.

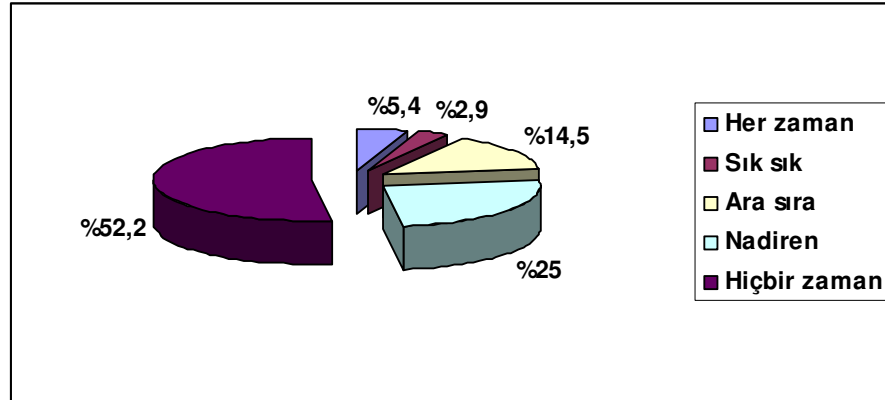
17. İfade: “Annem/ babam küçükken evde veya dışarıda oyarken beni yalnız ve denetimsiz bırakırdı”

Şekil 5. 17. Onyedinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %52,7 'lik bir çoğunlukla ailelerinin hiçbir zaman evde veya dışarıda oyarken kendilerini yalnız ve denetimsiz bırakmadığını belirtmişlerdir.

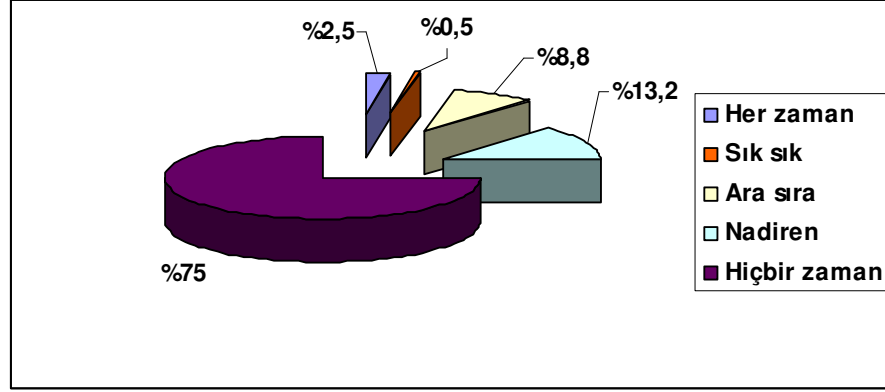
18. İfade: “Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı ‘Böyle yaparsan seni sevmem’, ‘Yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘Senin yüzünden öleceğim’, ‘Annesiz kal da gör’ gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır”

Şekil 5. 18. Onsekizinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %52,2 'lik bir çoğunlukla hiçbir zaman ailelerinin kendilerine karşı ‘Böyle yaparsan seni sevmem’, ‘Yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum’, ‘Senin yüzünden öleceğim’, ‘Annesiz kal da gör’ gibi cümleler duymadıklarını belirtmişlerdir.

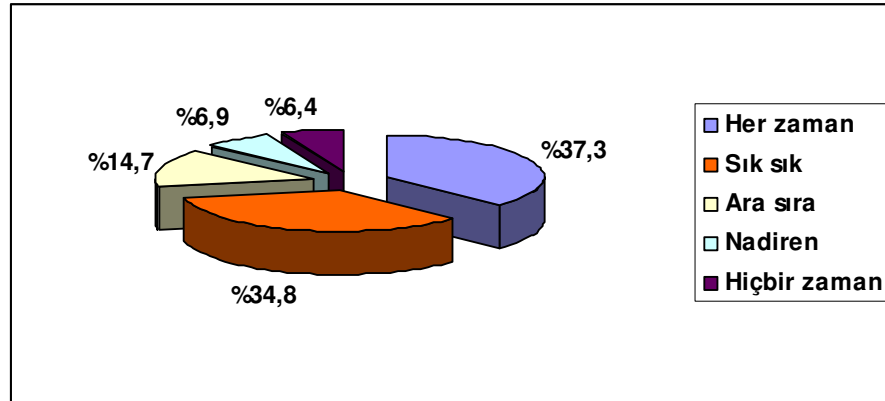
19. İfade: “Hatalı davranışlarımdan dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum”

Şekil 5. 19. Ondokuzuncu İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %75 'lik bir çoğunlukla ailelerin kendilerine şiddet uygulamasını hiçbir zaman normal karşılamadıklarını ifade etmişlerdir.

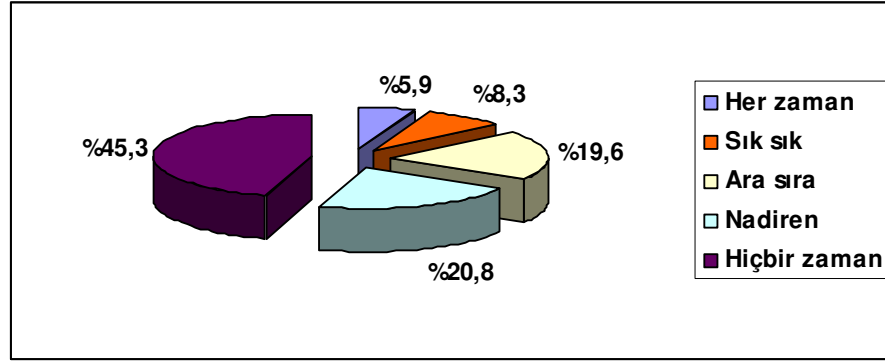
20. İfade: “Aile içi uyulması gereken konular hakkında anne ve babam fikir birliği içindedir”

Şekil 5. 20. Yirminci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %37,3 'lük bir çoğunlukla aile içi uyulması gereken konularda anne ve babasının fikir birliği içinde olduklarını belirtmişlerdir.

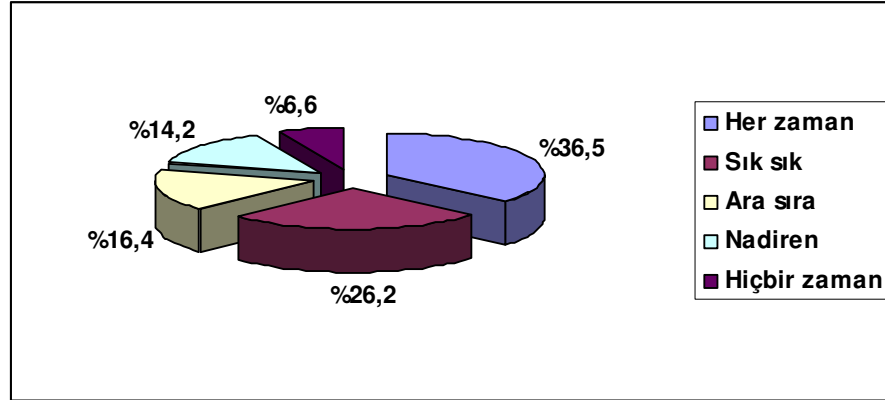
21.İfade: “Anne veya babam yaşıtılarım kadar başarılı olmadığımı hissettirirler”

Şekil 5. 21. Yirmibirinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %45,3 ’lük bir çoğunlukla anne ve babasının hiçbir zaman yaşıtıları kadar başarılı olmadığını hissettirmedikleri belirtmişlerdir.

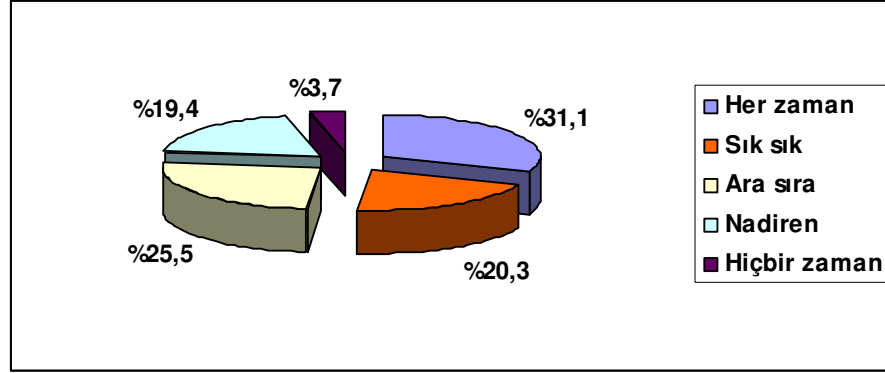
22. İfade: “Anne ve babam, yaşıma ve ihtiyaçlarıma göre bana bilgi verirler”

Şekil 5. 22. Yirmiikinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %36,5 ’lik bir çoğunlukla anne ve babasının yaşına ve ihtiyaçlarına uygun olarak her zaman bilgi verdiklerini belirtmişlerdir.

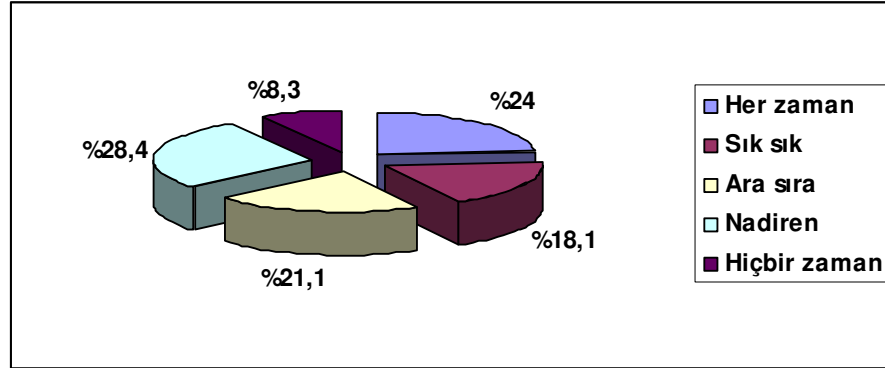
23. İfade: “Ailem disiplin konusunda tutarlı davranış gösterirler”

Şekil 5. 23. Yirmiiüçüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %31,1 'lik bir çoğunlukla anne ve babasının her zaman disiplin konusunda tutarlı davranış sergilediğini ifade etmişlerdir.

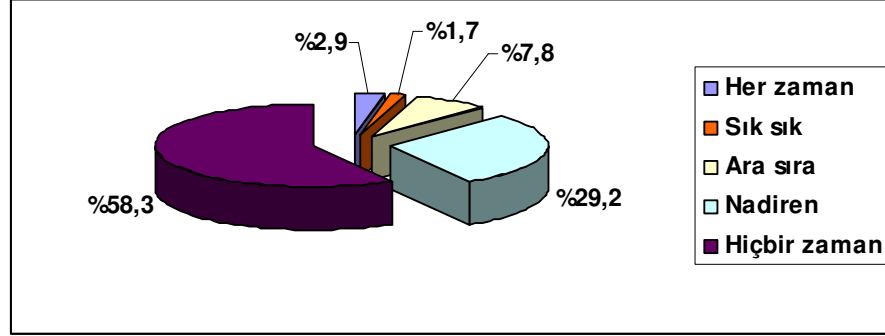
24. İfade: “Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm”

Şekil 5. 24. Yirmidördüncü İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, % 28,4 'lük bir çoğunlukla anne ve babasının kendisine kızdığında nadiren kafasına takarak üzüldüğünü belirtirken, % 24 'lük bir kesim bu durum karşısında her zaman üzüldüğünü, %21,1 bir grup ise ailesinin kızmasına ara sıra üzüldüğünü ifade etmişlerdir.

25. İfade: “Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır”

Şekil 5. 25. Yirmiibeşinci İfadeye Ait Yüzdesel Dağılım Grafiği

Anket grubu, %58,3' lük bir çoğunlukla ailesinin kendisini hiçbir zaman haksız yere cezalandırmadığını belirtmiştir.

5. 10.ÖNERİLER

Doğumdan itibaren risk grubu aileler belirlenerek bunlara çocuk gelişimi ve psikolojisi konularında hizmet götürülebilir.

Çocuğun ruh sağlığının onun yaşamı ve kişiliği üzerinde çok önemli etkisi olduğu düşünülerek “koruyucu aile hizmetleri” yaygınlaştırılabilir.

Okullarda görev yapan Rehber ve Psikolojik danışmanlar çocuk istismarı ve ihmali konusunda ergenlere, eğitimcilere ve ailelere rehberlik ederek kendine güvenli saygılı ve her zaman kendini aşmayı hedeflemiş bireyler yetiştirilmesine katkıda bulunabilirler. Aynı zamanda istismar ve ihmale uğrayan çocuk ve ergenlerin bireysel ve grupla psikolojik danışma ile de desteklenmesi önemlidir.

Devlet, ilgili resmi ve sivil kurumlar çocuk gelişimi ve psikolojisi konularında bilinçlendirme etkinlikleri organize etmelidir. Ailelerin aşırı koruyucu veya aşırı baskıcı olmamaları, duygusal ceza yöntemini kullanmamaları gerektiğini, bunun yanında çocuğun yanlış davranışları karşısında nasıl tepki vermeleri gerektiğini öğretecek faaliyetler düzenlenmelidir. Davranış değiştirme yönünde ailelere rehberlik yapıp çözüm önerileri getirilebilir. İletişim kursları, ana baba kursları gibi aktivitelerin kurumlarca düzenlenmesi veya desteklenmesi gerekmektedir.

Eğitim Fakültelerinin müfredatına, öğretmenleri, genelde çocuk hakları, özelde duygusal istismar konusunda bilgilendirecek derslerin konulması etkin bir önleme faaliyeti olacaktır. Ulusal ve uluslararası normlarla benimsenen hukuksal ve ahlâkî yaklaşımlar ayrıntılı biçimde eğitim programlarına dâhil edilerek öğretmen adaylarının duygusal istismar konusunda bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Çocukların okulda duygusal istismardan korunmalarında bunun çok etkili bir çaba olacağı açıktır.

İstismar sorununun kamuoyu gündeminde kalması konusunda medya sorumluluk üstlenmelidir. Televizyon, gazete, radyo gibi kitle iletişim araçlarından yararlanılarak konunun önemi anlatılmalıdır. Yazılı ve görsel basın araçlarının toplumun duygusal istismar konusunda bilinçlenmesi için kullanılmasının çok faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

EK-1

DUYGUSAL İSTİSMARIN LİSE ERGENLERİNDE BAŞARIYA ETKİSİ

Sevgili Öğrenciler,

Toplumun geleceğinde etki payı çok yüksek olan yeni nesillerin fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olması, kendi değerlerinin farkında olarak yetişmesi ve bu değerleri insanlığın yararına kullanabilmesinde anne ve babalara önemli görevler düşmektedir. Toplumumuzda çocuklarımızın duyguları, farkında olmadan gerek çevre gerekse aile içinde çok sık örseleniyor. Duygusal istismarı çocuğun sürekli kötülenmesi, sosyal ilişki ve kaynaklardan sürekli yoksun bırakılması, terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına ve gücüne uygun olmayan taleplerde bulunulması ve çocuğun, topluma aykırı düşen çocuk bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi gibi, onun sağlıklı gelişmesini ciddi bir biçimde etkileyen davranış kalıpları olarak sıralayabiliriz. Bazı yanlış anne baba tutumları farkında olmadan çocukta duygusal istismara neden olmaktadır. Bu araştırmanın amacı gençlerimizde büyük yaralar açan duygusal istismar konusunda toplumumuz genel durumunu ortaya koymak ve daha bilinçli bir aile ortamı hazırlamak için öneriler sunmaktır.

Araştırmadan elde edilen veriler, araştırmanın amacı olan bilimsel çalışma dışında kullanılmayacağı gibi, herhangi bir kişi veya kuruluşa da verilmeyecektir

Bu çalışmada vereceğiniz yanıtlar duygusal istismarın lise ergenlerinde başarıya etkisini araştırma amacı ile kullanılacaktır. Bu nedenle ankete kimlik bildirici yazı veya imza koymanıza gerek yoktur.

Bu araştırmanın bilimsellik derecesi sizin soruları yanıtlamak için gösterdiğiniz sabır ve içtenlik derecesinde olacaktır. Bundan dolayı ankette lütfen hiçbir soruyu yanıtsız bırakmayınız. Gösterdiğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin OKUR

Tez Danışmanı

Murat AZİZOĞLU

Yeditepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Birinci Bölüm

Bu bölümde kişisel durumunuza ilişkin sorular bulunmaktadır. Her soruda durumunuza uyan seçeneği işaretleyiniz. (x)

1. Cinsiyetiniz

() 1. Kız () 2. Erkek

2. Okumakta olduğunuz sınıfın seviyesini işaretleyiniz.

() 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf

3. Ailenizin ekonomik durumuna uyan seçeneği işaretleyiniz.

- () 0–750 ytl arası
- () 750ytl–1500 ytl arası
- () 1500ytl–3000 ytl arası
- () 3000 ytl üzeri

4. Annenizin eğitim durumuna uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

- () Okur-yazar değil
- () İlkokul
- () Ortaokul
- () Lise
- () Üniversite

5. Babanızın eğitim durumuna uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

- () Okur-yazar değil
- () İlkokul
- () Ortaokul
- () Lise
- () Üniversite

6. 2006–2007 Eğitim öğretim yılına ait yıl sonu başarı ortalamanız. (Bu soruda 9. Sınıf öğrencileri ilköğretimden getirdikleri mezuniyet notlarına uygun olan seçeneği işaretleyecektir.)

- () 2.50 den az
- () 2.50–3.49 arası
- () 3.50–4.49 arası
- () 4.50–5.00 arası

7. 2007–2008 Eğitim öğretim yılı I. Dönem itibariyle dönem sonu karne ortalamanız.

- () 0–44 arası
- () 45–69 arası
- () 70–84 arası
- () 85–100 arası

İkinci Bölüm

Bu bölümde, ailenizin size gösterdiği davranışlarını yansıtan belli durumlar oluşturulmuştur. Her duruma ilişkin olarak sahip olduğunuz tutuma uygun dairenin içini işaretleyiniz.

Aşağıdaki maddelerle ilgili görüşünüzü yandaki ölçeklere göre; 1. Her zaman 2. Sık sık 3. Ara sıra 4. Nadiren 5. Hiçbir zaman seçeneklerinden yalnızca bir tanesini işaretleyerek , dikkatlice cevaplayınız.	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
	1	2	3	4	5
1. Annem veya babam beni aşırı koruyarak , gereğinden fazla düşkünlük gösterir.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Ailem bana karşı katı bir disiplin anlayışı gösterir/gösterirdi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Ailem her isteğimi yerine getirerek beni şımartır/şımartırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Annem / Babam söz dinlemediğimi düşündüklerinde beni yalnız bırakmakla tehdit eder / ederlerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ailem beceriksizliğimi yüzüme vurarak beni eleştirirler.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Annem / Babam sözlerini dinlemediğim zaman beni sevmediklerini söylerler.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Annem/ Babam diğer kardeşlerimi kayırmaktalar	☐	☐	☐	☐	☐
8. Hata yaptığımda annem veya babam beni döver/ döverdi.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Annem veya baba ceza olarak beni kapalı bir yere kapatır/ kapatırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Annem veya babam kardeşlerimle beni kıyaslayarak rekabet ortamı oluştururdu.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Annem veya babam evde beslenme, uyku ve ders çalışma düzenime özen gösterirler/gösterirlerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Okul başarımlarım ailem için önemlidir, okuluma gelerek başarımları takip eder/ ederdilerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Annem veya babam geleceğim ve seçeceğim meslekle alakalı olarak gerçekçi olmayan beklentiler içindedir.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Okul dışı faaliyetlere katılmam ailem için önemlidir, destek verirler.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Aile sorunlarının çözümünde, benim düşüncelerime de başvurulur.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Evde yaşıma uygun sorumluluklar verilir.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Annem/ babam küçükken evde veya dışarıda oyarken beni yalnız ve denetimsiz bırakırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Ailem bazı davranışlarımdan sonra bana karşı "Böyle yaparsan seni sevmem", "Yemeğini yemezsen başkasının annesi olurum", "Senin yüzünden öleceğim", "Annesiz kal da gör" gibi cümleler kullanmıştır/kullanmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Hatalı davranışlarımdan dolayı bazen ailemin beni dövmesini normal karşılıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Aile içi uyulması gereken konular hakkında anne ve babam fikir birliği içindedir.	☐	☐	☐	☐	☐

21. Anne veya babam yaşıtlarım kadar başarılı olmadığımı hissettirirler.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Anne ve babam, yaşıma ve ihtiyaçlarıma göre bana bilgi verirler.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Ailem disiplin konusunda tutarlı davranış gösterirler.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Ailem bana kızdığında kafama çok takar ve çok üzülürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Annem veya babam beni haksız yere cezalandırır.	☐	☐	☐	☐	☐

Üçüncü Bölüm

Bu bölümde ailenizin size karşı davranışlarında sizi üzen, istemediğiniz veya konu ile ilgili olarak belirtmek istediğiniz görüş ve önerilerinizi yazabilirsiniz.

KAYNAKLAR

Alayhoğlu, N. O. 1976. Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü, İstanbul Bilim ve Kültür Eserleri.

Akbay, 2008 Murat Yavuz Akbay

(http://www.donusumkonagi.net/kose_yazisi.asp?id=119&baslik=anne_baba_tutumlari_ve_cocugun_kisilik_gelisimi), (Ulaşım Tarihi: 10.11.2008)

Aral, 2006 MEB Dergisi “Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı” Sayı:151
Prof.Dr. Neriman ARAL Yrd. Doç. Dr. Figen GÜRSOY

Aşık, 2006 Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, “Yetiştirme Yurdunda Kalan Gençlerin Ergenlik Sorunları Ve Başetmeleri” Yüksek lisans Tezi, Elif AŞIK, 2006

ATTAR, H., 1993, Eğitim ve Çocuk Suçluluğu, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 145 s.

Aydın,1997 AYDIN, B. **Çocuk ve Ergen Psikolojisi.** Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları No:1. İstanbul,1997.

Aydın, İ. 2005, Öğretimde Denetim, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aydoğan, Z. 2007 SHÇEK Kayseri İl Sosyal Hizmetler Bülteni Sayı2 yıl 2007 Zeliha Aydoğan YILDIZ

Bayraktar, 1990 Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü “Defining Subcategories of Psychological Maltreatment. Yüksek lisans Tezi, Nihal BAYRAKTAR, 1990

Beyhun, 2007 Dr. N. Ercüment BEYHUN 2007 “ÇOCUK İSTİSMARI”
(<http://www.psikologum.com/editor.asp?aid=307>) (Ulaşım Tarihi: 05.05. 2008)

Biçer vd, 2002 “Çocuk İstismarı Bir Yazgı Mı? Olgu Mu?” Kocaeli Üniversitesi, Adli Tıp Bülteni, 2002 Ümit BİÇER, Başar ÇOLAK, Ayşen COŞKUN, İlkül DEMİRBAŞ, Ömer KURTAŞ, Ümit Naci GÜNDOĞMUŞ

Bilal G. , “ Demokratik ve Otoriter Olarak Algılanan Ana-Baba Tutumlarının Uyum Düzeylerine Etkisi” Ankara: H.Ü. Sosyal bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora tezi, 1984

Bilal, F. , (<http://www.turkkeyif.com/psikoloji-sosyoloji-felsefe/3969-ergenlik-doneminde-okul-sorunlari.html>), (Ulaşım Tarihi: 12 . 12. 2008)

Bulut I. Genç Anne ve Çocuk İstismarı, Ankara, 1996., 96s

Canat, 2008.Prof. Dr. Saynur Canat (<http://www.pdrcliyiz.biz/okul-basarisi-t3778.html>)

Cowan, M.K. Child and Adolescent Health. Stanhope M., Lancaster J.Community Public Health Nursing. Fifth Edition, USA: Mosby, 2000.

CSÜS Eğitimi,2008 Türkiye Üreme Sağlığı Programı, Gençlik Danışmanlık ve Hizmet Merkezleri, CSÜS Eğitimi, “Aile ile iletişim”, (www.turkiye.gov.tr), (Ulaşım tarihi: 14.12.2008).

ÇELEN, N. 1989 “ Televizyondaki Şiddetin Saldırganlığa Etkisi .” Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Dergisi Sayı:19, s 24

Çelenk, S., 2008 “Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması” Abant İzzet Baysal Üniversitesi, (<http://www.gunlukplan.org/aile-ici-egitim/2174-okul-basarisinin-kosulu-okul-aile-dayanismasi.html>), (Ulaşım tarihi: 21.12.2008).

Cüceloğlu, D. 1998, *İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, İstanbul. ,s 64

Deniz Danışmanlık Merkezi, 2008

(http://www.denizdanismanlik.com/index.php?option=com_content&task=view&id=53&Itemid=79), (Ulaşım tarihi: 14. 11. 2008)

Deniz, 2006 “Ergenlerde Bağlanma Stilleri ile Çocukluk İstismarları ve Suçluluk-Utanç Arasındaki İlişki” (<http://www.ejer.com.tr/pdfler/eng/1352812196.pdf>), (Ulaşım Tarihi: 09. 12. 2008).

Çuhadaroglu, F. ,Canat, S. ,Kılıç, E., Senol, S., Rugancı, N., Öncü, B., Hosgör, A.G., Isıklı, S. ,Avcı, A. 2004. “Ergen ve Ruhsal Sorunlar. Durum Saptama Çalışması.” Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Raporları, Ankara

Dinçel, 2006 Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı “Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevler ve Psikolojik Problemler” Yüksek Lisans Tezi

Dönmez ve Onur, 1995 Ergenliği Anlamak, Ankara: İmge Kitapevi,1995:s 43–48.

Ertürk, S. ,Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Meteksan Anonim Şirketi,1994: s 19.

Eskişehir Emniyet Müdürlüğü, 2008

(<http://tdp.eskisehir.pol.tr/yazdir.asp?bolum=448&katid=51>) (Ulaşım Tarihi 12.09.2008)

Geçtan, E. 1991. İnsan Olmak. İstanbul: Remzi Kitabevi,1991: s 34

Geçtan, E. Psikanaliz ve Sonrası. İstanbul: Hür Yayınları, 1981: s 123

Güler, N. ,Uzun, S. ,Boztaş, Z., Aydoğan, S., 2001 Nuran GÜLER, Sultan UZUN, Zeynep BOZTAŞ, Sevinç AYDOĞAN “Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler” Cumhuriyet Üniversitesi , Tıp Fakültesi Dergisi, s 128-133

Göde vd. ,2007 “Eğitimin Bütünlüğü İçinde Sporun Duygusal İstismara Uğrayan Ergenlerin Benlik Kavramlarına Etkisi “ Yard. Doç.Osman GÖDE, Firdevs SAVİ, Sevil SAVİ Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Dergisi,2007

Gökler ve Taner, 2004; “Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri”, Hacettepe Tıp Dergisi, Cilt 35, Sayı:2, Ankara, 2004.

Görmez, Bayat, Sezal vd., 1998; Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi 113, Ankara,1998.

Aral, N. ,1997, Fiziksel İstismar ve Çocuk, Tekışık Veb Ofset, Ankara,

Görsel,2008 (<http://www.bianet.org/bianet/kategori/cocuk/49216/cocuklara-karsi-siddet-ve-medya>), (Ulaşım tarihi: 14. 10. 2008).

Gülecan, A. ,2007
(<http://www.rehberogretmen.biz/ergenlik-donemi-ve-ozellikleri/>), (Ulaşım tarihi: 16.12.2008)

Gümüsel, 2008 (http://www.mcatürk.com/epsikiyatri_haber.php?epid=542), (Ulaşım tarihi: 16.12.2008)

İş kanunu madde 71 (06.04.2006 tarih ve 25425 sayılı resmi gazete)

Kalyoncu ve Güllüm,2008 (Ergenlikte Aile İçi İlişkiler Ve Sorunlar, 2008)
(<http://www.ayhankalyoncu.com/index/pubfiles/30.04.2008.pdf>), (Ulaşım tarihi: 14. 10. 2008).

Kara, M. 2007, “Çocuk İstismarı ve İhmali” (<http://www.coksey.com/printthread.php?tid=574>), (Ulaşım Tarihi:05.05.2008)

Kara vd., 2004, Pediatri Yardımcı Doçenti Bülent Kara, Adli Tıp Doçenti Ümit Biçer, Pediatri Profesörü Ayşe Sevim Gökalp
Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 2004, Sayı:2 (<http://csh.dergisi.org/text.php?id=87>), (Ulaşım tarihi: 14.09.2008)

Karakuş, 2006 Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar İle Sosyal Beceri Arasındaki İlişki
Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve psikolojik danışma bilim dalı (yüksek lisans tezi) Fatma Tosuntaş Karakuş, 2006

Karakuş, 2008 (<http://www.muglaram.net/okulevdebaslar.doc>) (Ulaşım tarihi: 15.11.2008)

Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,2000.

Kars, Ö. , 1995 “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Nedenleri ve Okul Başarısına Etkisi(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Ankara. s: 3-8 .

Kars, 1996 KARS, Ö. (1996). *Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları*, Bizim Büro Basımevi, Ankara.

Koşar 1989 Sosyal Hizmetlerde Aile ve Çocuk Refahı Alanı, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara1989: s 69.

Koptagel, 1991 Tıpsal Psikoloji Tıpta Davranış Bilimleri-Günsel, Berke Yayıncılık, İstanbul, 1991:s 48.

Köknel, Ö. ,1987, İnsanı Anlamak. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi. s: 63

Kulaksızoğlu, 2000 KULAKSIZOĞLU A. Ergenlik Psikolojisi, Remzi Yayınları, İstanbul, 2000, s 69

Kurtay, D. 2008, “Çocuğun Duygusal İstismarı”
(<http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=53960>), (Ulaşım Tarihi: 07.05.2008)

(MEB,2008a). (<http://okulweb.meb.gov.tr/06/12/354448/aile.html>), (Ulaşım Tarihi: 07.05.2008)

- (MEB,2008b). <http://yeniram.gov.tr/index.php?page=192> (Ulaşım Tarihi: 07.05.2008)
- Oktay,2000;** Yaşamın Sihirli Yılları, Okul Öncesi Dönem. Epsilon Yayınları, İstanbul, 2000: s 52.
- Beyazova ve Şahin,2001** “Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı”, Milli Eğitim Dergisi. Sayı:151. Ankara, 2001
- Öy, B. ,1995** “Çocuk ve ergenlerde depresyon epidemiyolojisi ve risk etkenleri”, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 21: 40–46
- Özbay ve Öztürk, 1992** Gençlik. İstanbul İletişim Yayıncılık A.Ş. :s 85
- Kulaksızoglu, A. ,1998.** Ergenlik psikolojisi. İstanbul: Remzi Yayınevi, s: 124
- Özcan, 2007** ([ttp://www.sivasram.gov.tr/arge_cocukistismari.htm](http://www.sivasram.gov.tr/arge_cocukistismari.htm)) (Ulaşım Tarihi:05.10.2008).
- Özdin, A. , 2008**
(http://www.egitimux.com/modules/sections/index_op_viewarticle_artid_11.html), (Ulaşım Tarihi:05.12.2008)
- Öztürk, S. 2007,** Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Çocuklarda Duygusal İstismar Yüksek Lisans Tezi.
- Pekcan H.** Adolescence and Adolescent Reproductive Health. Meteksan A.S, Ankara, 2003: 95-99.
- Polat, M.2001,** Müge; POLAT, Neşe. “Çocuk Forumu Dergisi” Cilt 4, 2001 – 2
- Polat, 2001,** Çocuk ve Şiddet, Dergisi Yayınları, İstanbul, s: 56
- Sağlık Bakanlığı,2008** (<http://sbu.saglik.gov.tr/CPGD/01.htm>), (Ulaşım Tarihi:05.12.2008)
- Siyez, M. 2003,** Didem Müge SİYEZ Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 2003 “Duygusal İstismara Maruz Kalan Ve Kalmayan Ergenlerin Benlik Algıları İle Depresyon Ve Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması”
- TBMM 10/148,** Esas Numaralı Meclis Araştırması Önergesi Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu
- Tekin, E. 2008** (<http://www.pdr.org.tr/dosya/cocuk-istismari.htm>) (Ulaşım Tarihi: 07.10.2008)
Ercan TEKİN, Ankara Üniversitesi, Mehmet AYDIN, Kazimierza Wielkiego Üniversitesi, Polonya
- Tıraşçı Y., Gören S. , 2007** “Çocuk İstismarı ve İhmali” Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Cilt 34, Sayı1

Tor, H. , “Çocuğun Okul Başarısında Ailenin Rolü”, Eğitime Yeni Bakışlar 2, Mikro Yayınları, Ankara, 2003

Turhan,E., Sangün, Ö., İnandı, T.,2006 Dr. Ebru Turhan, Dr. Özlem Sangün, Dr. Tacettin İnandı “Birinci Basamakta Çocuk İstismarı ve Önlenmesi “ Cilt 15, sayı 9

Turhan, 2002, Rezan Turhan, Empati Dergisi, 2002, sayı:4

UNICEF, 2006 (http://www.unicef.org/turkey/pr/_ah7.html.), (Ulaşım Tarihi: 03.08.2006).

Uluğtekin, S. ,1991, Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Bizim Büro Yayınevi, Ankara, 224 s.

Ünal, F., 2008, Fatma ÜNAL, 2008, “Ailede çocuk İstismarı ve İhmali” Akdeniz Üniversitesi (<http://www.tsadergisi.org/arsiv/Nisan2008/1.pdf>), (Ulaşım Tarihi: 18.09.2008)

Yavuzer, H., 2001 *Çocuk Psikolojisi*. Yirminci Baskı, İstanbul; Remzi Kitapevi, 2001:s 264–288.

Yavuzer, H. 1988 Ana-Baba ve Çocuk. Remzi Kitabevi İkinci Basım, İstanbul: s 98–106

Yörükoğlu, A. , 1988, Çocuk Ruh Sağlığı. Türkiye İş bankası Kültür Yayınları, On Dördüncü Basım Doğu Matbaası, s: 85

Yörükoğlu, A. ,2004 Gençlik Çağı. 12. Baskı, İstanbul: Özgür Yayınları, 2004,13–203.

Yılmaz,G.,İşiten, N.,Ertan, A., 2003, “Bir Çocuk İstismarı Vakası”, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, Cilt 46, Sayı 4

ÖZGEÇMİŞ

Murat AZİZOĞLU

Kişisel Bilgiler:

Doğum tarihi	20.02.1973
Doğum yeri	Muğla /Fethiye
Medeni durumu	Bekâr

Eğitim:

Lise 1987 –1990 İzmir Alsancak Namık Kemal Lisesi

Lisans 1990 -1995 İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi
Fizik Eğitimi Bölümü

Çalıştığı Kurumlar:

2008-Devam ediyor	Kadıköy Anadolu İmam Hatip Lisesi
2004 -2008	Beykoz Fevzi Çakmak Lisesi
2002 -2004	Beykoz Endüstri Meslek Lisesi
1997 -2002	Nevşehir Lisesi

İletişim Bilgileri:

E-Posta:	azizoglumurat@gmail.com
Tel :	505 311 97 82